

TC
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK BİLİM DALI

**PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN YETERLİKLERİNİN
İNCELENMESİ**

Metin TAYTA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Van 2013

TC
YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE REHBERLİK BİLİM DALI

**PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN YETERLİKLERİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Metin TAYTA

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Fuat TANHAN

Van 2013

YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
VAN

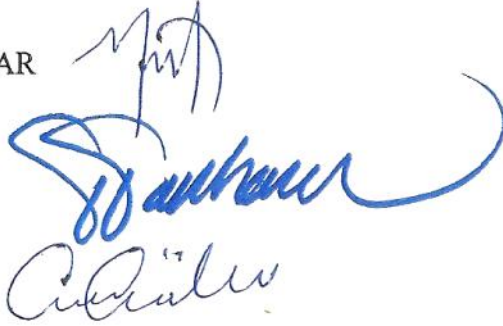
Metin TAYTAŞ tarafından yapılan “Psikolojik Danışmanların Yeterliklerinin İncelenmesi” konulu bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

Başkan: Yrd. Doç.Dr. Mustafa TATAR

Üye: Yrd.Doç.Dr. Fuat TANHAN

Üye: Yrd.Doç.Dr. Çetin GÜLER

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 10/09/2013

Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu onaylarım.

Enstitü Müdürü

Yrd. Doç. Dr. Fuat TANHAN

ÖNSÖZ

Günümüz dünyasında bireysel problemler, meslek seçimindeki kararsızlık, ilgi alanlarının çok çabuk değişmesi, karar vermede yaşanan zorluklar, bireysel farklılıklar, seçme hakkındaki özgürlük gibi konular rehberlik hizmet alanlarının varlığını tekillendirir. Söz konusu bu alanlarda hizmet veren bireyler de okul psikolojik danışmanlarıdır. Bireye yardım etme ve bilgi aktarma işlevini başarılı bir şekilde yerine getirebilmek için gerekli olan davranışları taşıyabilecekleri konusundaki algıları psikolojik danışmanların yeterlik algılarının kaynağı olarak kabul edilir. Psikolojik danışmanların yeterlik algıları onların okulda üstlendikleri rolleri daha başarılı yapabilmeleri açısından oldukça önemlidir. Dolayısıyla yeterlik algısının bir okul psikolojik danışmanında var olması veya olmaması durumunda, mesleğini yürütürken, bu algının kendisini artırma veya eksi yönde nasıl etkilediği önem arz ediyor.

Bu çalışmada gerek kişisel, gerek mesleki, gerekse bireysel alanda okul ortamında bulunan tüm bireylere rehberlik hizmeti veren okul psikolojik danışmanlarının yeterlik algıları ile öğretmenlerin psikolojik danışmanların yeterli olduğunu algıları incelenmektedir. Konu ile ilgili literatür taraması yapıldıktan sonra, Tanhan ve Tayta tarafından geliştirilen “Psikolojik Danışmanların Yeterlik Algısı Ölçeği” veri toplama aracı kullanılmıştır.

Yüksek lisans eğitimimin başından sonuna kadar beni yönlendiren, araştırmamın tüm safhalarında beni sabırla destekleyen, motive eden, yapıcı eleştirileri ve yönlendirici önerileriyle tezimin geliştirilmesinde desteğini ve görüşlerini esirgemeyen tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Fuat TANHAN’a teşekkürü daima bir borç bilirim.

Yüksek lisans eğitimim süresince bana en büyük desteği veren biricik eğitimcim Ruken’e ve baba hadi oyun oynayalım deyip de çalışmam lazım demek zorunda kaldığım canımolum Umut’a çok teşekkür ederim.

Son olarak yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam sürecinde ihtiyaç duyduğum konularda görüşlerine başvurduğum ve ilim öğrenerek istifade ettiğim yüzüncü yıl üniversitesi eğitim fakültesi ders hocaları Yrd. Doç. Dr. Hasan Basri MEMDUHOĞLU’na, Yrd. Doç. Dr. Ahmet YAYLA’ya ve Yrd. Doç. Dr. Mustafa TATAR’a müteşekkirim.

Metin TAYTA

ÖZET

Psikolojik Danı manların Yeterliklerinin ncelenmesi

Yüksek Lisans Tezi

Metin TAYTA

Yüzüncü Yıl Üniversitesi

E itim Bilimleri Enstitüsü

Psikolojik Danı ma Ve Rehberlik Bilim Dalı

2013

Bu çalı mada, psikolojik danı manların yeterlik algıları ile psikolojik danı manlarının yeterli ine ili kin ö retmen algıları bazı sosyo demografik de i kenler çerçevesinde incelenmi tir. Çalı ma, genel tarama yöntemlerinden betimsel ve ili kisel tarama modeli niteli indedir. Nicel verilere dayalı istatistiksel teknikler kullanılarak modele ili kin varsayımlar sınanmı tır.

Psikolojik danı manların yeterli ine ili kin algıyı belirlemek için evren; Van ilinde görev yapan tüm okul psikolojik danı manlarından ibarettir. Ara tırmanın örnekleme ise ara tırmaya gönüllü olarak katılan 79 kadın ve 115 erkek olmak üzere toplam 194 psikolojik danı mandan olu maktadır. Okul psikolojik danı manlarının yeterli ine ili kin algıyı belirlemek için ara tırmada evren Van ilindeki tüm ö retmenler olup örnekleme grubu ise bu evrenden seçilen 192 erkek ve 108 kadın olmak üzere toplam 300 ö retmenden olu mu tur. Birinci örnekleme grubu olan okul psikolojik danı manlarına “Psikolojik Danı manlar Yeterlik Algısı Ölçe i” ve “Ki isel Bilgi Formu” uygulanmı tır. İkinci örnekleme grubu olan ö retmenlere ise aynı ölçek ve “Ki isel Bilgi Formu” uygulanmı tır. Elde edilen veriler SPSS programında çözümlenmi tir.

Ölçeklerden elde edilen toplam puanlara ili kin yapılan veri analizlerinde toplam puanların normallik ve homojenlik durumlarına göre parametrik testlere ihtiyaç oldu u görülen iki alt gruptan olu anlara t-testi, ikiden fazla alt gruptan olu anlara ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi uygulanmı tır. Verilerin analizinde parametrik

olmayan testlere ihtiyaç duyuldu unda iki alt gruptan olu anlara t-testinin parametrik olmayan alternatifi olan Mann- Whitney U Testi, ikiden fazla alt gruptan olu anlara ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testinin parametrik olmayan alternatifi olan Kruskal Wallis Testi uygulanmı tır.

Bu ara tırmada elde edilen bulgulara göre okul psikolojik danı manlarının yeterlik algısı cinsiyete, kıdeme, çalı ılan kuruma ve ya amınızın ço unu geçirdi iniz yere göre de i memekle birlikte mezun olunan bölüme, ö renim düzeyine, alanla ilgili hizmet içi e itim alıp almama, alanı isteyerek seçip seçmeme ve ö renci sayısına göre de i mektedir. Ö retmenlerin psikolojik danı manların yeterli ine ili kin algısı ise cinsiyete, kıdeme ve alanla ilgili hizmet içi e itim alıp almamaya göre de i memekle birlikte, ö renim düzeyine, çalı ılan kuruma, mezun olunan bölüme ve ö renci sayısına göre de i mektedir.

Anahtar Kelimeler: Yeterlik, Yeterlik algısı, Psikolojik Danı man

ABSTRACT

Psychological Consultants Analysis Of Competencies

Master Thesis

Metin TAYTA

University Of Yüzüncü Yıl

Institute Of Educational Sciences

Counseling And Guidance Department

2013

In this study, counselor's proficiency perception and teacher's perception on counselor's proficiency have been researched within the framework of socio-demographic variables. The study is in the analytic of descriptive and relational method of general screening methods.

The universe to determine the perception about the proficiency of psychological counselors covers all psychological counselors working in Van. The sample of the research is composed of voluntary 115 male and 79 female psychological counselors. In order to determine the perception related to school psychological counselor in this study universe has covered all teachers in Van whereas sample group has covered 192 male and 102 female teachers chosen from the universe. First sample group of school psychological counselors were applied "School Psychological Consultants' Efficacy Scale" and "Personal Information Form". Anal the second sample groups of teachers were applied teachers Perception scale of school psychological counselors proficiency and "Personal Information Form". The data obtained were analyzed by SPSS program.

In terms of classified variables which required parametric tests according to normality and homogeneity of total scores obtained surveys; one – way variance analysis (Anova) was applied to variables formed in more than two sub-groups and t-

test applied to variable formed in two subgroups. When non-parametric tests were needed for the data analysis, Mann-Whitney U test which is the non-parametric alternative of t-test was applied to two sub-group and Kruskal-Wallis test, non-parametric alternative of Anova, was applied to variables with more than two sub-groups.

According to the findings of this study, counselors perception of education, does not change depending on gender seniority were you spend your working with the institution and the graduate department education level whether or not to in service training on the field, the field willingly and choose changes depend on gender, seniority and the field does not change based on whether to in service training, the education level the studies institution, depends on the number of students graduating department.

Keywords: Qualifying, Qualifying perception, Psychological Consultant

Ç NDEK LER

Sayfa No:

ÖN SÖZ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT	V
Ç NDEK LER	VII
EK LLER L STES	IV
TABLolar L STES	XII
EKLER L STES	XV
KISALTMALAR	XVI

BÖLÜM I

G R	1
Problem Durumu	1
Çalı manın Amacı	6
Çalı manın Önemi.....	7
Tanımlar	7

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE.....	9
Yeterlik Ve Yeterlik Algısı	9
Psikolojik Danı manların Yeterlik Algısı	11
Psikolojik Danı manların Yeterlik Algısını Etkileyen Faktörler	14

Okul İçi Faktörler	14
Okul daresinden Kaynaklı Faktörler	15
Ö retmenlerden Kaynaklı Faktörler	16
Ö rencilerden Kaynaklı Faktörler	17
Okul Dı ı Faktörler	18
Velilerden Kaynaklanan Faktörler	18
Sistemden Kaynaklanan Faktörler	19
Sosyo-Kültürel Etkenlerden Kaynaklanan Faktörler	21
Ki isel Faktörler	22
Psikolojik Danı manların Yeterlik Algısının Etkileri.....	25
Mutlu Birey.....	25
Mutlu Okul	27
Etkili Yönetici	29
Etkili Ö retmen.....	29
Etkili Ö renci.....	31
Etkili Veli.....	31
Mutlu Çevre.....	32
Yurt Dı ında Psikolojik Danı man Yeterlikleri le İgili Yapılan Çalı malar ...	33
Yurt İçinde Psikolojik Danı man Yeterlikleri le İgili Yapılan Çalı malar.....	35

BÖLÜM III

YÖNTEM.....	42
Ara tırmanın Modeli	42
Evren Ve Örneklem	42

Kullanılan Ölçme Araçları	45
Psikolojik Danışmanların Yeterlik Algısı Ölçeği	45
Açımlayıcı Faktör Analizi.....	46
Doğrulayıcı Faktör Analizi	49
Kişisel Bilgi Formu.....	52
Verilerin Toplanması Ve Analizi	53

BÖLÜM IV

BULGULAR	55
“PDYAÖ” ile İlgili Elde Edilen Bulgular	55
“PDYAÖ” Toplam Puanına Ait Tanımlayıcı İstatistik Bulguları	56
“PDYAÖ”nden Elde Edilen İkili Aşamalı Kümeleme Analizi Sonuçları	56
Cinsiyet Değişkeni Açısından “PDYAÖ” ne ait T Testi sonuçları	57
Hizmet yılına göre “PDYAÖ” puanları arasındaki farka ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları	59
Mezuniyet durumuna göre “PDYAÖ” ne ait T Testi sonuçları	59
Öğrenim düzeyine göre “PDYAÖ” ne ait T Testi sonuçları	61
Çalışılan kurum değişikliğine göre “OPDYAÖ” ne ait T Testi sonuçları	62
Yaşamınızın çoğunu geçirdiğiniz yer değişikliğine göre “PDYAÖ” arasındaki farka ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları	63
Hizmet içi eğitim değişikliğine göre “PDYAÖ” ne ait T Testi sonuçları	64
Alanı isteyerek seçip seçmeme değişikliğine göre “PDYAÖ” ne ait T Testi sonuçları ..	65
Öğrenci sayısı değişikliğine göre “PDYAÖ” puanlarının arasındaki farka ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları	67

Ö renci sayısı de i kenine göre “PDYAÖ” puanlarının arasındaki farka ili kin Tukey HSD Testi sonuçları	67
Psikolojik danı ma alt boyutuna göre “PDYAÖ” puanları arasındaki farkın ö renci sayısı de i kenine ili kin Tukey HSD Testi sonuçları.....	69
Ölçme ve de erlendirme alt boyutuna göre “PDYAÖ” puanları arasındaki farkın ö renci sayısı de i kenine ili kin Tukey HSD Testi sonuçları.....	70
E itsel ve mesleki rehberlik alt boyutuna göre “PDYAÖ” puanları arasındaki farkın ö renci sayısı de i kenine ili kin Tukey HSD Testi sonuçları.....	71
Oryantasyon ve izleme alt boyutuna göre“PDYAÖ” puanları arasındaki farkın ö renci sayısı de i kenine ili kin Tukey HSD Testi sonuçları.....	73
“ÖPYAÖ” le ilgili Elde Edilen Bulgular	74
“ÖPYAÖ” nden elde edilen toplam puanlara ili kin tanımlayıcı istatistikler	74
“ÖPYAÖ” den elde edilen iki a amalı kümeleme analiz sonuçları.....	75
Ö retmen-Psikolojik Danı man Çapraz Kümeleme Tablosu	76
Cinsiyet de i kenine göre “ÖPYAÖ” puanlarının Mann-Whitney U Testi sonuçları...	77
Hizmet yılı de i kenine göre “ÖPYAÖ” arasındaki algı farkına ili kin Kruskal Wallis Testi sonuçları	78
Ö renim düzeyi de i kenine göre “ÖPYAÖ” puanlarının Mann-Whitney U Testi sonuçları	79
Mezun olunan bölüm de i kenine göre “ÖPYAÖ” arasındaki algı farkına ili kin Kruskal Wallis Testi sonuçları	81
Çalı ılan kurum de i kenine göre “ÖPYAÖ” arasındaki algı farkına ili kin Kruskal Wallis Testi sonuçları.....	84
Ö renci sayısı de i kenine göre “ÖPYAÖ” arasındaki algı farkına ili kin Kruskal Wallis Testi sonuçları.....	86
Hizmet içi e itim de i kenine göre “ÖPYAÖ” puanlarının Mann-whitney U Testi sonuçları	88

BÖLÜM V

TARTI MA	90
-----------------------	-----------

“PDYAÖ” nin Sosyo Demografik De i kenler Çerçevesinden Tartı ılması 90

“ÖPYAÖ” nin Sosyo Demografik De i kenler Çerçevesinden Tartı ılması.....101

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNER LER.....109

Psikolojik Danı manların Yeterli ine li kin Elde Edilen Sonuçlar 109

ÖNER LER 112

KAYNAKÇA 115

EKLER.....122

TABLolar L STES

Tablo 1: “PDYAÖ” katılımcılarının örneklem dağılımı.....	43
Tablo 2: “ÖPYA” katılımcılarının örneklem dağılımı.....	44
Tablo 3: “PDYAÖ” Geçerlik Analizleri Sonuçları	47
Tablo 4: “PDYAÖ” Toplam Puanına Ait Tanımlayıcı istatistik Bulguları	56
Tablo 5: “PDYAÖ” den Elde Edilen iki Aşamalı Kümeleme Analizi Sonuçları	56
Tablo 6: Cinsiyet değişkenine göre “PDYAÖ” ait T Testi sonuçları	57
Tablo 7: Hizmet yılı değişkenine göre “PDYAÖ” puanları arasındaki farka ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.....	59
Tablo 8: Mezuniyet durumu değişkenine göre “PDYAÖ” ait T Testi sonuçları	59
Tablo 9: Ö renim düzeyi değişkenine göre “PDYAÖ”ne ait T Testi sonuçları	61
Tablo 10: Çalışılan kurum değişkenine göre “PDYAÖ”ne ait T Testi sonuçları	62
Tablo 11: Ya amınızın ço unu geçirdi iniz yer değişkenine göre “PDYAÖ” puanları arasındaki farka ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları	63
Tablo 12: Hizmet içi eğitim değişkenine göre “PDYAÖ”ne ait T Testi sonuçları	64
Tablo 13: Alanı isteyerek seçip seçmeme değişkenine göre “PDYAÖ”ne ait T Testi sonuçları	65
Tablo 14: Ö renci sayısı değişkenine göre “PDYAÖ” puanlarının arasındaki farka ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları.....	67
Tablo 15: Ö renci sayısı değişkenine göre “PDYAÖ” puanlarının arasındaki farka ilişkin Tukey Testi sonuçları.....	68
Tablo 16: Psikolojik danışmanlık alt boyutuna göre “PDYAÖ” puanları arasındaki farkın ö renci sayısı değişkenine ilişkin Tukey Testi sonuçları.....	69
Tablo 17: Ölçme ve değerlendirme alt boyutuna göre “PDYAÖ” puanları arasındaki farkın ö renci sayısı değişkenine ilişkin Tukey Testi sonuçları	70
Tablo 18: E itsel ve mesleki rehberlik alt boyutuna göre “PDYAÖ” puanları arasındaki farkın ö renci sayısı değişkenine ilişkin Tukey Testi sonuçları	71
Tablo 19: Oryantasyon ve izleme alt boyutuna göre “PDYAÖ” puanları arasındaki farkın ö renci sayısı değişkenine ilişkin Tukey Testi sonuçları	73

Tablo 20: “ÖPYAÖ” toplam puanlarına ili kin tanımlayıcı istatistikler	74
Tablo 21: “ÖPYAÖ” den elde edilen iki a amalı kümeleme analiz sonuçları.....	75
Tablo 22: Ö retmen-Psikolojik Danı man Çapraz Kümeleme Tablosu.....	76
Tablo 23: Cinsiyet de i kenine göre “ÖPYAÖ” puanlarının Mann-Whitney U Testi sonuçları	77
Tablo 24: “ÖPYAÖ” de hizmet yılı de i kenine göre ö retmenler arasındaki algı farkına ili kin Kruskal Wallis Testi sonuçları.....	78
Tablo 25: Ö renim düzeyi de i kenine göre “ÖPYAÖ” puanlarının Mann-Whitney U Testi sonuçları	79
Tablo 26: “ÖPYAÖ” de mezun olunan bölüm de i kenine göre ö retmenler arasındaki algı farkına ili kin Kruskal Wallis Testi sonuçları.....	81
Tablo 27: “ÖPYAÖ”de çalı ılan kurum de i kenine göre ö retmenler arasındaki algı farkına ili kin Kruskal Wallis Testi sonuçları.....	84
Tablo 28: “ÖPYAÖ” ö renci sayısı de i kenine göre ö retmenler arasındaki algı farkına ili kin Kruskal Wallis Testi sonuçları.....	86
Tablo 29: Hizmet içi e itim de i kenine göre “ÖPYAÖ” puanlarının mann-whitney u testi sonuçları	88

EKLER L STES

EK 1: Psikolojik Danı manlar Ki isel Bilgi Formu	122
EK 2: “PDYAÖ”	123
EK 3: Ö retmen Ki isel Bilgi Formu	125
EK 4: “ÖPYAÖ.....	126

KISALTMALAR

PDYAÖ: Psikolojik Danı manlar Yeterlik Algısı Ölçe i

ÖPDYAÖ: Ö retmenlerin Psikolojik Danı manların Yeterli ine li kin Algısı Ölçe i

BÖLÜM I

G R

Bu bölümde ara tırmanın konusu olan problem durumu, ara tırmanın amacı, ara tırmanın önemi ve ara tırma ile ilgili sınırlılıklar ile tanımlara yer verilmiştir.

Problem Durumu

Birey ve toplumların gelişmesinde en önemli faktörlerden biri eğitimdir. Bu alanda üreten öğretmenler ise öğrencilerin davranışlarını değiştiren ve geliştiren kişiler olarak eğitim sisteminin vazgeçilmez unsurlarıdır. Bir eğitim sisteminin başarısı, o sistemi hayata geçirip uygulayacak olan öğretmenin başarısından ayrı değerlendirilemez.

Eğitim iletişim süreci kapsar. Özellikle karlı ilişkilerde iletişim sürecini güçlendirir. Tarafların yeterlik algıları iletişim süreci üzerinde etkilidir. Yeterlik algıları düşük olan bireyler iletişim sürecinde pasif ve çekingen durabildikleri gibi yüksek yeterlik algısına sahip bireyler ise tam tersine aktif ve atılgan bir duruma sergileyebilirler. Bu durum eğitim açısından değerlendirildiğinde öğretmenlerin yeterlik algısı onların daha aktif ve başarılı bir performans sergilemesine etki eder diyebiliriz.

Ahın' (2004) göre yeterlik kavramı; bireyin mesleğini yürütürken mesleğin gerektirdiği kriterleri gerçekleştirebilmek için sahip olması gereken bilgi, beceri, anlayış ve tutumları ifade etmektedir. Belirlenen eğitim hedeflerine ulaşabilmek için bireylerin sahip olması ve öğrenme-öğrenme süreçlerinde kullanması gereken özelliklerin hepsi bireylerin yeterlik alanlarını oluşturmaktadır. Atıcı (2005) yeterli, rehber öğretmenin eğitim ortamında öğrenciye bilgi aktarmaya yönelik başarılı bir şekilde verebilmek için gerekli olan davranışları tanımlarken, Bandura (1982), bireylerin muhtemel durumlarla başa çıkabilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabildiklerine dair yargıları olarak tanımlar. Diğer bir deyişle bireyin, belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip, başarılı şekilde yapmaya yeteneğine dair yargısı olarak açıklar. Yani yeterlik algısı, yeteneklerimiz üzerindeki

inanca dayanır ve belirli amaçlara ulaşmak için belirli bir davranışı organize etmek ve onu gerçekleştirmek için gereklidir.

Bireylerin yeterlik algılarının kaynağı, Bandura (1986), tarafından dört başlık altında toplanmıştır. Bunlar:

1. Tam ve doğrudan deneyimler ya da başarı deneyimleri: İnsanların yaptıkları bir işi elde ettikleri başarılar benzer işlerde de başarı olacaklarına dair bir algı geliştirmelerini sağlar. Yeterlik algısının en etkili kaynağı bireyin başarı deneyimleridir. Tersine bir durumda da başarısız deneyimler bireyin yeterlik algısını tahrip eder. Kolay elde edilen başarılarla oluşan yeterlik algısı zorlu bir durum karşısında yitirilebilir. Zorluklarla başlamak en güçlü yeterlik kaynağını oluşturur.

2. Dolaylı deneyimler: Başka insanların bir işi yapma deneyimlerini gözlemleyen birey benzer bir işi kendisinin de başarabileceğine dair algı geliştirir. Gözlenen bireyle kendisi arasındaki benzerlik ne kadar fazla olursa, oluşacak yeterlik algısı da o denli güçlü olacaktır.

3. Sözel ikna: Bir davranışın yapılabileceğine dair oluşan sosyal ikna ve teşvik, bireyin cesaretlendirilmesi yeterlik beklentisinin de ihmesine neden olabilir. Bir işi yapabilecek kapasitede olduğu konusunda dışarıdan gelen devalendirmenin yeterlik algısı üzerinde etkisi çok güçlü olmamakla birlikte işi yapmak ve başarmak konusundaki gayretini olumlu yönde etkilediği bilinmektedir. Diğer taraftan olumsuz devalendirmelerin de yeterlik üzerinde zayıflatıcı rol oynadığı bilinmektedir.

4. Fizyolojik ve duygusal durumlar: İnsanlar bir konudaki kapasiteleri hakkındaki yeterlik algılarını işi yaparken deneyimledikleri fizyolojik ve duygusal reaksiyonlarla da devalendirebilmektedirler. Herhangi bir eyleme karşı kişinin deneyimlediği heyecan, korku, stres gibi güçlü duygusal reaksiyonlar, sonucun başarı ya da başarısız olacağı konusunda ipuçları sağlar. Pozitif duygular, yeterlik algısını güçlendirirken negatif duygular yeterlik algısını zayıflatır.

Bandura'nın yeterlik konusundaki çalı maları göstermektedir ki yeterlik do ru ya da yanlış olsun, insanların etkinliklerini ve çevresel ortam seçimlerini etkilemektedir. Bireyler ba edemeyeceklerini dü ündükleri durumlardan kaçınma e ilimi gösterirken, bir sorunun çözümünde ne kadar süreyle ne kadar çaba sarf edeceklerine dair kararlarını, çözüm için gerekli becerideki yeterlik algıları belirlemektedir. Algılanan yeterlik, etkinlik ve ortam seçimini etkilemekle kalmamakta, aynı zamanda hâlihazırda ba lamı olan ba a çıkma çabalarını da nihai ba arı beklentileri sayesinde etkilemektedir. nsanların ne kadar çaba sarf edece ini ve engeller ile olumsuz deneyimler kar ısında ne kadar süre dayanabilece ini yeterlik beklentileri belirlemektedir. Algılanan yeterlik ne kadar güçlü olursa çabalar da o kadar etkin olmaktadır (Aksoy ve Diken, 2008).

Bu açıklamalardan hareketle, bireye yardım etme ve bilgi aktarma i levini ba arılı bir ekilde yerine getirebilmek için gerekli olan davranı ları ta ıyabilecekleri konusundaki algıları okul psikolojik danış manlarının yeterlik algılarının kayna mını olu turur diyebiliriz. Okul psikolojik danış manlarının yeterlik algıları onların okulda üstlendikleri rolleri daha ba arılı yapabilmeleri açısından oldukça önemlidir. Dolayısıyla yeterlik algısının bir okul psikolojik danış manında var olması veya olmaması durumunda, mesle ini yürütürken, bu algının kendisini olumlu veya olumsuz yönde nasıl etkiledi i önem arz ediyor.

Günümüz dünyasında bireysel problemler, meslek seçimindeki kararsızlık, ilgi alanlarının çok çabuk de i mesi, karar vermede ya anan zorluklar, bireysel farklılıklar, seçme hakkındaki özgürlük gibi konular rehberlik hizmet alanlarının varlı mını te kil etmektedir. Tan'a (1990) göre bu hizmet alanları okullardaki rehberlik servisleridir. Ancak Tan, okullarımızda yönetim ve ö retim personeli arasında PDR hizmetlerinin gerçek anlamının ve fonksiyonunun tam olarak anla ılamadı mını ifade etmi tir. Okullarımızda PDR programlarının istenen etki ve verimi sergilememesinde rol oynayan nedenlerden biri olarak yönetici, psikolojik danış man ve ö retmen üçlüsü arasında iyi bir dayanı ma, i birli i ve koordinasyon kurulamamı olmasını göstermektedir.

Bugün okullarda yürütülmekte olan rehberlik hizmetleri psikolojik danışmanlar, öğretmenler, okul idaresi ve veliler ekseninde gerçekleştirilir. Bu hizmetin gerçekleştirilmesi bir takım çalışmasını gerektirir. Çünkü öğretmenler, bu hizmetin düzenini sağlayan idareciler, bu hizmete gerekli desteği veren ebeveynler ve öğrencilerin her türlü gelişimine yardım eden psikolojik danışmanlar ortak hareket etmek zorundadırlar. Sutton ve Fall (1995) danışman yeterlik beklentisinde okuldaki öğretmenlerin ve okul yönetiminin önemli belirleyiciler olduğunu belirtmektedir. Öğretmenlerin okul danışmanlarını desteklemelerinin, bunun yanında okul yöneticilerinin rehberlik programına destek vermelerinin ve gerekli materyalleri sağlamalarının okul danışmanlarının kendilerini yeterli hissetmelerine olumlu bir etkide bulunduğunu vurgulamaktadırlar. Dolayısıyla başarılı ve verimli psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetleri okul psikolojik danışmanlarının bu unsurlarla birlikte içerisinde çalışmasıyla gerçekleştirilir. Oysaki içinde bulunduğumuz yüzyılda psikolojik danışmanların rolleri ve görevleri ile toplumun beklentileri karmaşık bir hal almıştır. Değişen topluma ayak uydurmak ve karşılaşılan olumsuzluklarla baş etmek için psikolojik danışmanlık mesleğinin gerekliliği, önemi ve etkililiği iyi değerlendirilmeli ve toplumun psikolojik danışmanlardan beklentileri de net olmalıdır.

Gysbers (2001) 21. yüzyılda psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanının bir program çerçevesinde rollerinin açık bir biçimde saptanması gerektiğini belirtmektedir. Gysbers okul psikolojik danışmanlık ve rehberlik programlarının eğitim bütününe entegre bir parçası olarak algılanmasının gerektiğini ve okullarda uygulamaya dönük kapsamlı psikolojik danışmanlık ve rehberlik programlarının geliştirilmesini savunmaktadır.

Yalçın (2006) okul psikolojik danışmanlığının daha olumlu algılanmasını sağlamak amacıyla okul psikolojik danışmanların rollerinin nasıl algılandığını belirlemek için öğretmenler arasında araştırma yapılması ve önceki yıllarda yaptıkları etkinlikleri derleyip bu etkinliklerin mesleki imajı geliştirip geliştirmede belirleyicileri olduğunu belirtmektedir. Psikolojik danışmanın arada bir geriye bakarak kendisi için zor olan 'etkili miyim? Daha iyi ne yapabilirim? Nasıl gelişebilirim? Aldığım eğitim ve araştırma sonuçlarını günlük yaşamda geçirebiliyor muyum?' gibi soruları sorması gerektiğini önermektedir. Açıklanan nedenlerle mesleğin imajını geliştirmek ve

okulda ba arılı olmak isteyen okul psikolojik danı manının, görevini bilerek, istekli ve gayretli olarak çalı masının yanı sıra, çalı maları hakkında ilgililerden dönüt alıp, dönütler do rultusunda gerekiyorsa davranı larını yeniden düzenlemesi gerekir.

Birçok danı manın okulda müdür yardımcısı ya da bir memur gibi görev yaptı ına vurgu yapan Sears (1993), toplumsal de i im ve beklentilerin farklılaşmasını bir sonucu olarak danı manların ö rencilerin ki sel, sosyal, e itimsel ve mesleki ihtiyaçlarına odaklanması gerekti ini belirtmi tir. Bunun yanında fiziksel ko ulların yetersizli i de göz önüne alındı ında okul psikolojik danı manlarının çalı malarını nasıl bir ortamda sürdürdükleri ve içinde buldukları durum daha iyi anla ılabilir.

Ülkemizde de Okul Psikolojik Danı manlarının yeterli beklentileri üzerinde durulmu tur. Örne in; Yi it (2001) danı manların yetkinlik düzeylerinin incelenmesi gereken bir konu oldu unu belirtmi tir. Atıcı ve ark. (2005) da psikolojik danı manlık mesle inin, Türkiye’de geli en ve yaygınla an bir meslek olarak kabul edildi ine, okul danı manlı ının okullarda hızla yayılan, ancak hak etti i yere henüz ula mamı bir alan oldu una de inmi lerdir. Bunun, okul danı manlarının kendi rollerini algılayı biçimlerine ve çalı ma performanslarına, okuldaki personelin rehberlik anlayı ına ve rehberlik çalı malarını yürütmek için okuldaki gerekli olanaklara dayalı çe itli nedenleri olabilece ini vurgulamı lardır.

Açıklamalardan da anla ıldı ı gibi psikolojik danı manlık mesle inin algılanması, okul psikolojik danı manlarının yetkinlik beklentisi ve rehberlik hizmetlerinin etkilili i yıllardır tartışılmı gelmi tir. Do an (1999) okul psikolojik danı manlarının yeterli alanlarının belirlenmesi ve okul PDR programlarının de erlendirilmesi konularının gündeme gelmesinin beklendi ini belirtmi tir. Özgüven’e (2000) göre yurt dı ında uygulanan kapsamlı geli imsel PDR programı çerçevesinde bu de erlendirme süreci için hesap verebilirlik (accountability) kavramı kullanılmaktadır. Ancak ülkemizdeki okullarda uygulanan servis modeli için hesap verebilirlik kavramı kullanılamamaktadır. Hesap verebilirlik kavramı, uygulanan okul PDR programının yeterli ini ölçülebilir terimlerle gösterebilmek için kullanılan bir kavramdır. Ülkemizde bu kavram yerine genellikle de erlendirme kavramı kullanılmaktadır. De erlendirme

konusu literatürde açıklı a kavu mamı olsa da bu konuda iki farklı anlayı n geli tirildi i görülmektedir. Bunlardan ilki; bir sistem olarak PDR servisini de erlendirme (okuldaki PDR servisinin tipi, araç-gereç, personel ve kalite yönünden) ikincisi de; okulda verilen PDR hizmetlerinin ö rencilerin ya am ve davranı ları üzerindeki etkileri yönünden de erlendirilmesidir. Çalı mamızın asıl amacı ikinci kısmı kapsamaktadır. Yani okul psikolojik danı manlarının e itim-ö retim sürecinde ba ta ö rencilere ve di er okul personeline sundukları rehberlik ve psikolojik danı manlı ın ne derece yeterli oldu udur.

Çalı manın Amacı

Bu çalı mada genel amaç olarak, rehberlik hizmetlerini yürütürken psikolojik danı manların yeterlikleri incelenmi tir. Bu amaçla okul psikolojik danı manlarının kendilerini ne derece yeterli gördükleri algısı ile ö retmenlerin okul psikolojik danı manlarını ne derece yeterli gördükleri algısı ölçülüp psikolojik danı manların yeterli i de erlendirilmek istenmi tir. Ayrıca psikolojik danı manların yeterlik algısı ile ö retmenlerin psikolojik danı manları ne derece yeterli gördükleri algısını ölçme aracını geli tirmek çalı manın amaçları arasında yer almaktadır.

Bu çalı ma ile ara tırmanın genel amacı do rultusunda a a ıdaki sorulara yanıt aranmaktadır.

Okul psikolojik danı manlarının yeterlik algıları;

1. Cinsiyete
2. Kıdem yılına
3. Mezun olunan bölüme
4. Ö renim düzeyine
5. Çalı ılan kuruma
6. Ya amınızın büyük ço unlu unu geçirdi iniz yere
7. Alanla ilgili hizmet içi e itim alıp almadı ına
8. Alanı isteyerek seçip seçmedi ine ve
9. Okuldaki ö renci sayısına göre anlamlı bir ekilde farklıla makta mıdır?

Ö retmenlerin okul psikolojik danışmanlarını yeterli görme algıları;

- 1 Cinsiyete
- 2 Örenim düzeyine
- 3 Çalışılan okul türüne
- 4 Mezuniyet alanına
- 5 Okuldaki öğrenci sayısına
- 6 Kıdem yılına ve
- 7 Alan ile ilgili hizmet içi eğitim alıp alınmadığına göre farklılaşmakta mıdır?

Çalışmanın Önemi

Yapılan alanyazın incelenmesinde psikolojik danışmanların yeterli olduğu konusunda çalışmaların olduğu fakat psikolojik danışmanların yeterli olmadığını da belirlenmesi konusunda herhangi bir çalışmanın olmadığını tespit edilmiştir. Bu anlamda bu çalışma, alana yeni bir ölçek kazandırarak okul psikolojik danışmanlarının yeterlik algısı ile öğretmenlerin, okul psikolojik danışmanlarının yeterli olduğunu algılarını bazı değişkenler açısından da belirlememiz için bize bilgi sunacaktır.

Tanımlar

Bu başlık altında araştırmada kullanılan ve araştırma içeriği üzerinde etkili olan kavramlar ve tanımlara yer verilmiştir. Araştırma kapsamında kavramın geçtiği her yerde verilen tanımlara yer verilmektedir.

Psikolojik Danışman

Eğitim-öğretim kurumlarındaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık servisleri ile rehberlik araştırma merkezlerinde öğrencilere rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmeti veren, üniversitelerin PDR ile eğitimde psikolojik hizmetler alanında lisans eğitimi almış personelidir (MEB, 2001).

Her ne kadar okullarımızda yürütülen PDR hizmetlerinden birinci derecede sorumlu profesyonel personele ülkemizde verilen unvan “rehber öğretmen” olsa da, gerek yapılan eğitim içerik ve doasının öğretmenlikten farklı olması, gerekse psikolojik danışmanlık hizmetlerinin tüm

dünyada olduğu gibi ülkemizde de rehberlik hizmetlerinin önüne geçmesi, bu unvanı verildiği gündünden bu yana hep tartışılmaktadır. Bu nedenledir ki, YÖK tarafından verilen “rehber öğretmen” unvanı eleştirilmekle kalmamış, bu unvanın “psikolojik danışman” olarak değiştirilmesi yönünde çabalar gözlenmiştir. Türk PDR Derneği tarafından 1997 yılında unvan değişikliği için YÖK’e yazılı yazılması yapılan işlemlerin en doğrusu tanımlayan unvanın “Psikolojik Danışman” olması gerektiğinin kararlarla tırılması bu çabalara örnek verilebilir. Bu girişimin neticesinde YÖK’ten arzulanan sonuç alınmamış olsa da, 2001 yılında yayınlanan MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliğinde “psikolojik danışman” unvanı “rehber öğretmen” unvanının yanına parantez içinde de olsa ilk kez girmiştir (Doğan, 1991).

Bağlantıda rehberliğin bir alt hizmet alanı olarak kabul edilen psikolojik danışma hizmetleri, zaman içinde giderek artan bir önem kazanmış ve neredeyse rehberlikten bağımsız bir hizmet alanı haline gelmiştir (Kuzgun, 2000). Önceleri sadece rehberlik diye anılan bu hizmetler, zamanla “Rehberlik ve Psikolojik Danışma”, sonra da sunulan hizmetlerin psikolojik yönüne daha fazla vurgu yapmak için “Psikolojik Danışma ve Rehberlik” olarak adlandırılmaya başlanmıştır.

Psikolojik Danışma

Bireyin kendini anlaması, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerini geliştirmesi, uyumlu yaşamaması ve böylece kendini gerçekleştirmesi için uzman kişilerce yapılan yardımdır (Kepçeoğlu, 2001).

Yeterlik

Bireylerin eğitim ortamında öğreniciye bilgi aktarmaları için gerekli bir şekilde verebilmek için gerekli olan davranışları tanımlama konusundaki inancıdır (Atıcı ve Çam, 2005).

Yeterlik Algısı

Bireyin mesleğini yürütürken mesleğinin gerektirdiği kriterleri gerçekleştirebilmek için sahip olması gereken bilgi, beceri, anlayış ve tutumları ifade etmektedir (Aydın, 2004).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölüm altında okul psikolojik danışmanlarının yeterlik algıları ile öğretmenlerin psikolojik danışmanların yeterlilik algıları incelenmiştir. Bu çerçevede söz konusu algıları etkileyen değişkenler ile yeterlik algısının çerçevesi kuramsal açıdan tartışılacaktır.

Yeterlik ve Yeterlik Algısı

Bugüne kadar yapılan çalışmalara bakıldığında yeterlik ve yeterlik algısı kavramı ile ilgili pek çok çalışma yapılmıştır. Söz konusu bu çalışmalarda tanımların çoğu öz-yeterlik inancı şeklinde yapılmıştır. Bu çalışmada ise bugüne kadar yapılan yeterlik tanımlarından yararlanılarak ve okul psikolojik danışmanlarının yeterlik algısından yararlanılarak açıklama yapılmıştır.

Yeterlik alanında yapılan çalışmalar genel olarak incelendiğinde, ilk çalışmaların daha çok psikoloji (fobi, kaygı, depresyon, stres vb.), tıp (sağlık, ağız kontrolü, sigara, alkol ve uyuşturucu gibi bağımlılık yaratan maddelerden kurtulma, ağız yeme problemleri vb.) ve spor gibi alanlarda yoğunlukla görülmektedir (Bıkmaz, 2004). Bundan anlaşılmaktadır ki yeterlik alanında yapılan ilk çalışmalar bireyin biyolojik ve fizyolojik yapısı ile ilgili erken sonraları Sosyal Bilişsel Kuram tarafından bilişsel ve duygusal bir kimlikle değerlendirilmiştir.

Sosyal bilişsel kurama bakıldığında yeterlik kavramının ne olduğu ve yeterlik üzerine yapılan çalışmalarda akla gelen ilk isim Bandura olmuştur. Bandura (1986) yeterli, bağımlı bireylerin amaçlarına ulaşmak için gerekli davranışları yerine getirme inancı olarak açıklarken, sonraları bireyin bir performansı başarıyla yerine getirmek için gerekli olan eylemleri ve kapasitesi hakkındaki yargıları olarak açıklamıştır. Bandura'ya (1989) göre yeterlik aslında duygusal, bilişsel ve davranışsal becerilerin davranışlara dönüşme biçimleridir.

Sharpley ve Ridgway (1993) ise Bandura'nın bu açıklamalarını okul psikolojik danışmanları açısından şu şekilde açıklarlar: Bireylerin düşünme, duygu ve davranışları üzerinde etkili olan yeterlik inancı okul psikolojik danışmanlarının gerçekleştirdikleri faaliyetlerdeki başarıları üzerinde de etkili olmaktadır. Yani okul psikolojik danışmanının bir davranışla başlatabilmesi, başlattığı o davranışla başarılı bir şekilde sürdürebilmek için çaba göstermesi, davranış yürütürken önüne çıkan engellere yönelik ısrarı kendisini bu konuda ne kadar yeterli gördüğü ile ilgilidir.

Larson 1998'de sosyal bilişsel kuramı genişleterek Rehber Öğretmenlerin (Psikolojik Danışman) eğitiminde Sosyal Bilişsel Modeli ortaya koymuştur. Sosyal Bilişsel Model çevrenin ve kişisel özelliklerin (örneğin; kaygı, beklenti ve öz yeterlik) rehber öğretmenlerin eğitiminde önemli rol oynadığını vurgulamaktadır. Bu durum rehber öğretmenlerin öğrenme sürecini ve mezuniyet sonrası danışmanlık hizmeti sunmadaki performansını etkilemektedir. Başka bir deyişle rehber öğretmenlerin performansı, danışmanlık eğitimi deneyimlerinin olumlu etkisiyle ve kişisel özellikleri tarafından şekillenmektedir (Barnes, 2004).

Ülkemizde de yeterlik kavramı üzerine birçok tanım yapılmıştır. Söz konusu bu tanımlara bakıldığında örneğin; Senemolu, (2005) yeterliyi, bireyin gelecekte karşılaabileceği güç durumların üstesinden gelmede ne derece başarılı olabileceğine ilişkin kendi hakkındaki yargısı, inancı olarak tanımlar. Atıcı (2005) ise yeterliyi, bireyin eğitim ortamında öğrenmeye bilgi aktarmayı kolaylaştıran başarılı bir şekilde verebilmek için gerekli olan davranışları taşıyabilme konusundaki inancı olarak açıklar.

Yeterlik algısının ne olduğuna bakıldığında bu alanda en çok emek sarf eden Bandura'nın çalışmaları görülmektedir. Bandura'ya (1993) göre, yeterlik yeteneklerimiz üzerindeki inanç dayanır ve bu inanç belirli amaçlara ulaşmak için belirli bir davranışı organize etmek ve onu gerçekleştirmek için gereklidir. O'na göre, insanların kişisel yeterlikleriyle ilgili algıları, tekrarladıkları ve oluşturdıkları ilerideki olayları içine alacak olan senaryoların tipini etkilemektedir. Yüksek kişisel yeterlik inancına sahip olan insanlar, performans için olumlu yol göstericiler olan başarı senaryoları hayal

ederler. Kendilerini yetkin görmeyen insanlar ise, olayların nasıl yanlış gittiği üzerinde durarak performansı zayıflatan başarısızlık senaryoları canlandırırlar. Dolayısıyla kendilerini yeterli olarak algılayan kişiler, başarısızlıklarını yetersiz çabaya bağlarken, düşük yeterlik algısına sahip kişiler, başarısızlıklarını yeteneksiz olmalarına bağlarlar.

Ekici (2005) ye göre, yeterlik algısı kavramı, davranışların oluşmasında etkili olan bir nitelik ve "bireyin, belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip başarılı olarak yapma kapasitesi hakkında kendine ilişkin yargısı" olarak tanımlanmaktadır.

Bıkmaz (2004) ise yeterlik algısını, insanların amaçlarına ulaşmak için ne kadar çaba harcayacaklarını, amaçlarına ulaşmak için karşılaştıkları güçlüklerle ne kadar süre yüz yüze kalabileceklerini ve başarısızlık karşısındaki tepkilerinin kendilerini nasıl etkilediğinin ölçütü olarak açıklar. Birey açısından ele alındığında (Ahin, 2004) yeterlik kavramı, bireyin mesleğini yürütürken mesleğin gerektirdiği kriterleri gerçekleştirebilmek için sahip olması gereken bilgi, beceri, anlayış ve tutumları ifade etmektedir. Belirlenen eğitim hedeflerine ulaşabilmek için bireylerin sahip olması ve öğrenme-öğrenme süreçlerinde kullanması gereken özelliklerin hepsi bireylerin yeterlik alanlarını oluşturur. O halde bunu söyleyebiliriz; psikolojik danışmanların yeterlik algıları, onların bir işi yaparken pasif veya aktif olmalarını etkilediği gibi mesleklerini yürütürken başarılı veya başarısız performans sergilemelerine de etki edebilir.

Psikolojik Danışmanların Yeterlik Algısı

Modern eğitimin en önemli unsurlarından biri olan okul psikolojik danışmanlarının rehberlik hizmetlerini yürütürken kendilerini mesleki anlamda yeterli görmeleri sunacakları hizmetin etkililiği açısından önemlidir. Bu anlamda okul psikolojik danışmanlarının yeterlik algısı onların bilişsel, duygusal ve davranışsal becerilerini kullanmaları açısından önem arz etmektedir. Bu becerileri ve sunacakları rehberlik hizmetini sadece lisans eğitimleri sırasında edindikleri bilgi ile

sunamayacakları ve etkili bir hizmet verebilmeleri için bilgilerini arttırıp güncellemeleri gerekmektedir.

Bandura (1989) yeterlik algısına sahip insanların sürekli başarı senaryoları hayal ettiklerini, kendilerini yeterli görmeyen kişilerin ise sürekli başarısızlık senaryoları hayal ettiğini söyler. Yani algılanan kişisel yeterlik ile kişisel algı birbirini etkiler. O halde psikolojik danışmanlar kendilerini başarılı olabileceklerine inandıklarında ya da öyle düşündüklerinde performansları da o doğrultuda artar. Dolayısıyla, psikolojik danışmanların, bireye yardım etme ve bilgi aktarma işlevini başarılı bir şekilde yerine getirebilmek için gerekli olan davranışları taşıyabilecekleri konusundaki inançları onların yeterlik algılarının kaynağını oluşturur. Elde ettikleri başarının yeterlik algılarını artırırken, başarısızlığın da eksi yönde etkilediği düşünüldüğünde okul psikolojik danışmanlarının yeterlik algısı, onların başarılı veya başarısız performans sergilemelerine neden olabilir.

Okullarda psikolojik danışmanların yeterlik hizmet alanlarına bakıldığında (Yesilyaprak, 2006):

a) Psikolojik Danışmanlık: Bireyin karar verme ve problem çözme ihtiyaçlarını karşılayarak gelişim ve uyumunu sürdürmesine yardımcı olmak amacıyla bireyle yüz yüze yapılan psikolojik yardım işlemidir.

b) Oryantasyon: Öğrencilerin okula, çevreye ve arkadaşlarına uyum sağlaması için bireye yönelik olarak yapılan tüm etkinliklerdir.

c) Bireyi tanıma: Öğrenciyi tanımak amacıyla rehberlik servisinin öğrenciyeye yönelik yaptığı farkındalık oluşturma etkinliğidir.

d) Bilgi verme: Öğrenciyeye yardımcı olabilecek tüm bilgileri sunu, birebir görüşme vb yöntemlerle iletmeyi içerir. Bilgi verme hizmetleriyle öğrencilerin okullardaki eğitsel olanaklar hakkında daha fazla bilgi edinmelerine ve mesleki olanakları kazanmalarına yardım edilmektedir.

e) Konsültasyon (Müavirlik): Danışman tarafından öğrenci dışında kalan idareci, öğretmen ve velilere yönelik yapılan çalışmalarlardır.

f) zleme ve de erlendirme: Ö rencinin mezun olduktan sonra yönlendirildi i e itim programındaki ve meslek hayatındaki ba arısını ve memnuniyetini, okulda verilen psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerinin ba arısını, yeterlili i ve eksiklerini de erlendirme, ihtiyaçlarını saptama gibi görevleri yerine getirmektedir.

g) Yerle tirme: Ö rencilerin ilgi, yetenek ve ki ilik özelliklerine uygun e itim programlarına yönlendirilmesi sürecidir.

Ye ilyaprak'a göre, söz konusu bu hizmet alanları psikolojik danı manların buldukları okullarda yapmaları gereken asli görevlerdir. Bir psikolojik danı manın yeterli olup olmadı nı bu hizmet alanlarını ne kadar ba arılı bir ekilde yerine getirdi ine bakarak fikir yürütebiliriz. Fakat yeterli psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetleri psikolojik danı manlar ile okul rehberlik servisi yürütme komisyonu i birli i çerçevesinde gerçekleşir. Bu i birli inin gerçekleşmesi ise ö renci, ö retmen, yönetici, aile ve çevrenin psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerinin önemini ve i levini anlamasına ve okul psikolojik danı manları ile i birli i yapmalarına ba lıdır.

Psikolojik danı manlar ideal beklentiler çerçevesinde iyi yeti mi ve yeterli donanımına sahip olsalar bile bu beklentilerin kar ılanması için okullarımızda gerekli ko ulların sa lanması gerekir. Kaldı ki okullarda psikolojik danı mana dü en ö renci sayısının standardı, fiziki ko ulların yeterlili i, gerekli donanımın sa lanması ve bu hizmetin okul idaresi, ö retmenler ve aileler tarafından benimsenip desteklenmesi de beklenen ideal psikolojik danı man kadar önemli olsa gerek. Ancak tüm bunların mümkün oldu u bir e itim ortamında ö rencileri her yönü ile tanıyan, bilgi ve becerisini ö rencilere yansıtan, kendine güvenen, koordine eden, yaratıcı ve yeterli bir donanımına sahip ideal bir psikolojik danı man beklentisine girebiliriz. Tüm bunlara ra men Corey, (2008) yeterli ve etkili bir psikolojik danı manın, güçlü bir ki ili e sahip, kendine saygılı, kendi güçlerini tanıyan, de i time açık, otantik, samimi, dürüst, ince bir mizah anlayı na sahip, yanlı yapan ve bunu ifade etmekten çekinmeyen, di erlerinin mutlulu uyla ilgilenen, i lerine derinden ba lı, yaptıkları i ten anlam çıkarabilen ve gerekli mesleki yeterli e sahip bir ki ili e sahip olması gerekti ini savunmu tur.

Psikolojik Danı manlarının Yeterlik Algısını Etkileyen Faktörler

Psikolojik danı manların yeterlik algısı çe itli faktörlerden etkilenebilir. Yeterlik algısının belirleyicisi olarak psikolojik danı manların üstlendikleri rol ve görevlerin yerine getirilmi olmasını ölçüt kabul edebiliriz. Bu nedenle onların yeterlik algılarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi okul psikolojik danı manlarının e itimi ve geli imi açısından önemli veriler sa layacaktır. Bu veriler do rultusunda psikolojik danı manların yeterlik algısını etkileyen faktörleri literatür verilerine dayalı olarak açıklamak mümkündür. Bu çerçevede okul psikolojik danı manlarının yeterlik algılarını etkileyen faktörleri okul içi faktörler, okul dı ı faktörler ve ki isel faktörler olarak üç grupta toplamak mümkündür. Bunlar:

Okul içi Faktörler

E itim sisteminin önemli bir unsuru olan psikolojik danı manlar ö retmen, idareci, veli ve ö renci arasında bir köprü görevini üstlenmektedirler. Haliyle, okul psikolojik danı manlarının okul içi performansı bazı olumlu ve olumsuz durumlardan etkilenmekte bu unsurlar da onların yeterlik algısını etkilemektedir. Söz konusu bu etkenlere bakıldı nda, okul psikolojik danı manlarının yeterlik algılarını etkileyen okul içi faktörleri okul idaresinden kaynaklı faktörler, ö retmenlerden kaynaklanan faktörler ve ö rencilerden kaynaklanan faktörler ekinde açıklayabiliriz. Bunlar:

Okul idaresinden kaynaklanan faktörler

Psikolojik danı manların okullarda yapaca ı i ler rehberlik ve psikolojik danı manlık yönetmeli inde açık bir ekinde belirtilmi tir. Buna ra men psikolojik danı manların i i sayılmadı ı halde, kendilerine okul idaresi tarafından bazı i lerin yaptırması ve idarecilerin rehberlik çalı malarını yeterince desteklemeyip, psikolojik danı manlarla i birli inden kaçınmaları psikolojik danı manların i yükünü daha da artırmakta ve yeterlik algısını zayıflatmaktadır. Nitekim Kepçeo lu (1994) psikolojik danı manın i i olmadı ı halde okullarda kendisine verilen i leri; kayıt yapma, derslerle ilgili çevre gezileri planlama, ö renci ba arı notlarını kayıtlara i leme, devam

durumlarını kaydetme, görme, i itme engelli olanları tarama, ders da ılım çizelgeleri hazırlama, nöbet çizelgeleri hazırlama, okula gelen ziyaretçilere yardım ve rehberlik etme ve idari i lere yardım etme ekinde sıralamı tır. Yine Kuzgun (2000) bunlara ek olarak; okul idarecilerinin rehberlik hizmetlerini yeterince ciddiye almamaları, rehberlik servisi için fotokopi, kırtasiye, donanım gibi ihtiyaçların yeterince kar ılanmaması, psikolojik danı manına memur muamelesi yapma, ortak çalı ma anlayı ı olu turmama ekinde sıralamı tır. Pi kin'in (1989) Ankara'daki orta dereceli okullarda yaptı ı bir ara tırmada ise idarecilerin rehberlik çalı malarını yeterince desteklemeyip, psikolojik danı manlarla i birli inden kaçındıklarını tespit edilmi tir.

Ülkemizde Psikolojik Danı ma ve Rehberlik uygulamalarını sürdürülen okullarda görevli danı manların mesleki problemlerini incelemek amacı ile yapılan bir ara tırmada (Kepçeo lu, 2001) danı manların %79.59'u okullarında psikolojik danı ma yapmak için bir oda bile bulunmadı ından yakınmı tır. Yine aynı çalı mada danı manların yakındı ı mesleki problemler arasında, örne in, psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetleri için belirli bir zaman bulunmayı ı (%75.51) hizmetlerle ilgili olarak görevlerin belirgin olmayı ı (%73.97) hizmetler için gerekli ve yeterli araç ve gereçlerin bulunmadı ı (%63.27) ve psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetleri ile ilgili olarak da danı manların müdür ve ö retmenlerle i birli i yapamayı ları (%48.98) gibi problemler dikkat çekmi tir.

Açıklamalardan anla ıldı ı gibi psikolojik danı manların i i sayılmadı ı halde kendilerine okul idaresi tarafından yaptırılan bu kadar i psikolojik danı manların yükünü daha da artırmakta ve yeterlik algılarını olumsuz etkilemektedir. Okullarda görev ve sorumluluk da ılımını yapan okul yöneticilerinin psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerinden beklentilerinin ve algılarının farklılaşması PDR hizmetlerinin sa lıklı bir ekinde yürütülmesinde sorun te kil etmektedir. Dolayısıyla okul müdürlerinin PDR hizmetleri ile ilgili görü lerinin ve algılarının neler oldu unun belirlenmesi ile ilgili ara tırmalar yapılıyor olmasına ra men zaman zaman de i en e itim anlayı ları ve PDR yakla ımları ile idarecilerin görü lerinin yeniden gözden geçirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Ö retmenlerden kaynaklanan faktörler

Psikolojik danışmanların okullardaki rolleri ve sorumlulukları kadar ö retmenlerin de rol ve görevleri vardır. Kaldı ki ö retmenler de okul rehber ö retmeni gibi okul rehberlik hizmetleri yürütme komisyonunun asil üyeleridir. Dolayısıyla ö retmenler ö rencilerin bireysel, e itsel ve mesleki gelişimi konusunda psikolojik danışman ile iş birliği halinde olmalıdırlar. Bu durum okul psikolojik danışmanlarının yeterli olduğu açısından çok önem arz ederken maalesef ö retmenlerin bazı nedenlerden dolayı okul psikolojik danışmanlarını yalnız bıraktıkları aşikârdır. Örneğin; Pınar'ın 1989 yılında Ankara'daki orta dereceli okullarda yaptığı bir araştırmada ö retmenlerin rehberlik çalışmalarını yeterince desteklemeyip, psikolojik danışmanlarla iş birliğinden kaçındıklarını tespit etmiştir. Yine Korkmaz, (2011) ö retmenlerden kaynaklanan faktörleri; rehberlik hizmetlerini ciddiye almama, rehber ö retmeni özel odası var diye kıskanma, yapılacak çalışmaları gereksiz bulma, rehberlik anlayışı kazanamamış olma, direnç gösterme, rehberlik dersine hazırlıksız girme, iş birliğine kapalı olma şeklinde açıklamıştır. Bu açıklamalardan hareketle, eğitim sisteminin asli unsuru olan ve okul rehberlik servisi ile öğrenci arasındaki en önemli köprü olan ö retmenin okul psikolojik danışmanlarına yönelik bu düşünce ve davranışları psikolojik danışmanların okul içi performansını ve yeterlik algısını etkiler diyebiliriz.

Psikolojik danışmanların yeterliliğinin artırılması amacı ile yapılan çalışmalar incelendiğinde; Yalçın (2006) okul psikolojik danışmanının daha olumlu algılanmasını sağlamak amacıyla onların rollerinin nasıl algılandığını belirlemek için ö retmenler arasında araştırma yapmasını, önceki yıllarda yaptığı etkinlikleri derleyip bu etkinliklerin mesleki imajı geliştirmeye yardımcı olduğunu belirlemesi gerektiğini belirtmektedir. Sutton ve Fall (1995) ise danışman yeterlik beklentisinde okuldaki ö retmenlerin ve okul yönetiminin önemli belirleyiciler olduğunu da belirtmektedir. Yani ö retmenlerin okul psikolojik danışmanlarını desteklemeleri, bunun yanında okul yöneticilerinin de rehberlik programına destek vermeleri ve gerekli materyalleri sağlamak için psikolojik danışmanların kendilerini yeterli hissetmelerine etki edecekleri vurgulanmaktadır.

Ö rencilerden kaynaklı faktörler

Psikolojik danışmanlar, okullardaki öğrencilerin kişisel, eğitim, mesleki, sosyal kısacası ya adıkları olumlu veya olumsuz her halleri ile ilgilenmekte ve onlara yardımcı olmaktadır. Bu anlamda öğrencilerin her dönemde karşılaştıkları muhtemel sorunları da düşününce olursak, psikolojik danışmanların varlığı ve yeterliliği son derece önemli hale gelmektedir. Psikolojik danışmanların performansını olumsuz etkileyen öğrencilerden kaynaklı faktörleri incelediğimizde; öğrencilerin okul rehberlik servislerine gelme nedenlerini ruhsal rahatsızlık hâlinde algılamaları, etiketlenilme korkusu ile çekinme, psikolojik danışmana ve okul idaresine güvenmemesi ile çekinme, okul rehberlik servisini yeterince bilmeme, psikolojik danışmanın ne olduğunu bilmeme hâlinde karşılaştığımız çıkmaktadır. Öğrencilerden kaynaklanan bu tür olumsuz faktörler öğrencinin okul rehberlik servisini kullanmasına engeldir. Dolayısıyla öğrencinin baş edemediği problemler hem okul rehberlik servisine hem de ailesine ulaşmadan daha da büyüyüp, önlenemez boyutlara ulaşır. Hal böyle olunca psikolojik danışman, önleyici rehberlik noktasında yetersiz kalmaktadır.

Okul Dışı Faktörler

Psikolojik danışmanların sundukları rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri sadece okul içindeki bireylerle sınırlı kalmadığı gibi öğrenciyi ve okul atmosferini etkileyen okul dışı faktörler de mevcuttur. Bu faktörlerin okul ortamına olumlu veya olumsuz etki ettikleri düşünüldüğünde okul psikolojik danışmanlarının da bu faktörlerden etkilenmesi mümkündür. Bu anlamda söz konusu bu etkenlere baktığımızda okul psikolojik danışmanlarının yeterlik algılarını etkileyen okul dışı faktörleri; velilerden kaynaklanan faktörler, sistemden kaynaklanan faktörler, sosyo-kültürel etkenlerden kaynaklanan faktörler hâlinde açıklayabiliriz. Bunlar:

Velilerden kaynaklanan faktörler

Her ne kadar okul ve aile iki farklı toplumsal kurum olsalar bile anne- babalar çocukların okul dışındaki öğretmenleri konumundadırlar. Bu nedenle velilerin hem okulda hem de okul dışında öğrenen çocuklar için daha elverişli bir ortam

yaratabilmeleri okuldaki öğretmenlerle ortak bir çaba göstermelerine bağlıdır. Anne-babalar tarafından desteklenmediği sürece okula katılımında başarıya ulaşmak çok zordur.

Balcı'ya göre (1995) etkili okul anlayışının temelinde, tüm öğrencilerin öğrenebileceği, tüm öğretmenlerin de öğretebileceği varsayımı yatmaktadır. Ancak etkili okuldaki verimin veli, yönetici, öğretmen üçgeninde koordineli çalışmayla mümkün olacağı söylenebilir. Bu anlamda veli katılımı, öğrencilerin akademik başarısını gerçekleştirebilmek için okuldaki öğrenimi tamamlayıcı ve destekleyici bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

Bugün okul-aile ilişkilerinin neredeyse sadece ekonomik beklentiler üzerine kurulu olması ailelerin okula katılımını güçleştirmektedir. Bu yüzden aileler eğitim konuları ve karlılık problemleriyle ilgili öğretmenlerle ve yöneticilerle görüşmemekte ve okul-aile ilişkilerinin amacına yönelik ciddi programlar geliştirememektedirler. Dolayısıyla aileler çocuklarının öğrenme durumlarıyla ilgili karlılıkları problemlerin farkında olmamakta, ya da farkında olsa bile bu problemlerini nasıl çözeceklerini bilmemektedirler.

Öğrencisinin karlılık problemlerinin üstesinden gelmesi ve önleyici rehberlik yapma anlamında da okul psikolojik danışmanları ile ilişkilerinde olmalıdır. Bu anlamda okul psikolojik danışmanlarının öğrencilerin okulda karlılıklarını her türlü problemi öğrenci velileriyle birlikte sorumluluk alarak birlikte yaptıkları süreç problemleri çözme yeterlikleri artar diyebiliriz. Fakat okul psikolojik danışmanları ile sürekli iletişim ve işbirlikçi pozisyonunda olması gereken öğrenci velileri maalesef okul psikolojik danışmanlarına ve rehberlik servisine yönelik birtakım eksik ve olumsuz düşüncelere sahiptirler. Velilerden kaynaklanan ve okul psikolojik danışmanlarının yeterli etkileyen bu faktörlere baktığımızda; okul rehberlik servisini yeterince bilmeme, okul psikolojik danışmanlığının ne olduğunu bilmeme, rehberlik servisini yeterince ciddiye almama, öğrencinin psikolojik sorunlarını önemsiz görme, çocuğun etiketlenmesinden çekinme, öğrenciyi sadece yarı öğrenci olarak görme şeklinde karlılığımıza çıkmaktadır. Bu faktörlerin, velilerin okul rehberlik servisini kullanmasını engellediği gibi, öğrencilerin karlılık problemlerinde yalnız

kalmalarını, aileden destek görmeyi engelledi ini, problemlerin ço unun okul rehber ö retmeninin haberi olmadan daha da büyüyüp önlenemez hale geldi ini ve bunun okulda hem ö retmene hem ö rencilere çok daha büyük problem olarak yansıdı ını, dolayısıyla da okul psikolojik danı manının yetersizli ine neden oldu unu söylenebilir.

Sistemden kaynaklanan faktörler

Geli en bir meslek alanı olmasının yanında, mesle in sınırları ile ilgili sorunlar veya yetersiz anlayı lar, PDR alanında özellikle okullarda çalı an psikolojik danı manların mesleki doyumlarını olumsuz yönde etkileyen çok önemli bir etmendir. Bu anlamda gerek psikolojik danı manlık ve rehberlik yönetmeli indeki aksaklıklar olsun gerek sistemin yapısından kaynaklanan aksaklıklar olsun okul psikolojik danı manlarının yeterli ini etkileyen faktörler mevcuttur. Söz konusu bu faktörlere baktı ımızda (Ye ilyaprak, 2003);

a) Psikolojik danı manlık mesle inin hazır bulunulu luk seviyesinde olmayı ı ile ilgili yönetici ve ö retmenlerin gerekli e itim ve bilince sahip olmayı ı

b) E itim sistemimizin merkeziyetçi ve otoriter anlayı ıyla rehberli in demokratik ve insancıl anlayı a dayanması ve bunların birbirleriyle ba da mayıp, takım çalı masını engelleyici rol oynaması.

c) Okullarda gerekli fiziksel donanımın olmayı ı ve okullarda yöneticilerin rehberli e gereken ilgiyi göstermemesi

d) Rehberlik ve özel e itim hizmetlerinin aynı genel müdürlü e ba lanması ve rehberli in yine bu müdürlü ün içinde ikinci sınıf muamelesi görmesi.

e) Okulunun mevcut ihtiyacı kadar psikolojik danı man sa layamama

f) Alana personel yeti tirme sıkıntısı, alan dı ndan atamaların yapılması ekinde olumsuz faktörler kar ımıza çıkmaktadır.

Nazlı, (2007) ve Bıçak (2006) da bu faktörlere ek olarak; psikolojik danı manların rol ve görevlerine ili kin algı ve beklentiler ile anlayı ların farklılık göstermesi, rehberlik servislerinin mesleki araç-gereç yetersizli i, meslek standardizasyonu ve meslek eti inin yeterince belirgin olmayı ı, yönetmelikte ifadesini bulan uygulamaların yerine getirilememesi gibi hususları psikolojik danı manların yeterlik algısını etkileyen dı sal faktörler olarak açıklarlar.

Rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans yapısına baktığımızda donanımlı mezunlar verebilmek için eğitimcilerin niteliği ve kalitesi yıllardır tartışılmaktadır. Özyürek'in (2007) yaptığı bir araştırmada ülkemizdeki akademik programların standartlarını belirlemede alan mensuplarının değil Yüksek Öğretim Kurumunun (YÖK) belirleyici olduğu gerçeği görülmektedir. Yani mevcut PDR programlarında eğitimciler yapma özerkliği alanın hâkimi olan akademisyenlerin elinde bulunan bir imkân değildir. Bu anlamda lisans eğitiminin yapısı tartışılması gereken bir yapıdır diyebiliriz.

Lisans yapısı ile ilgili bir diğer tartışılan konu da YÖK tarafından önerilen program yerine alan mensuplarının üzerinde anlatılan ders programlarının geçerli olması ve meslek elemanı yetiirmede süper vizyonun titizlikle uygulanması gerektiğinin alanın akademisyenleri arasında tartışılmaktadır. Bu ekinde birçok meslek elemanı, alanın acilen geliştirmesi gereken yönlerinden biri olarak PDR lisans eğitimi, bugüne kadar ayrılmış verilen rehberlik boyutu kadar psikolojik danışmanlık eğitimi de önem verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Yeilyaprak, 2006).

Bakırcıoğlu (2003), psikolojik danışmanlık mesleği ile diğer öğretmenlik meslekleri arasında yatay geçiş olanak ve koşulların açıklık kazanmamasını da lisans yapısından kaynaklanan bir problem olarak görmektedir. Ayrıca Büyükgöze ve arkadaşlarına (2007) göre lisans eğitiminin zayıf yönleri, psikolojik danışmanlık uygulamalarının yetersizliği ya da derslerin teorik ayrılmış olması, staj süresinin yeterli olmaması ve stajların yüzeysel olması, lisans eğitiminin mesleğe hazırlanmaması ve derslerin (seçmeli ve alan) sayısının azlığı gibi faktörler de lisans yapısından kaynaklanan faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Açıklamalardan da anlaşıldığı gibi, psikolojik danışmanlık ve rehberlik okullardaki eğitimi, psikolojik danışmanlığın rol ve sorumlulukları ve psikolojik danışmanlık eğitimi ile ilgili sistemden kaynaklanan birçok sıkıntı mevcuttur. Okul psikolojik danışmanlarının lisans aldıkları eğitimin önemini düşündüğümüzde alanın uzmanları olan akademisyenlerin görüşünün alınmaması, lisans eğitiminin yetersizliği, teorik

derslerin çoklu u, uygulamalı psikolojik danı ma derslerin azlı ı ve süpervizyon e itiminin olmaması gibi nedenler okul psikolojik danı manlarının yeterli ini olumsuz yönde etkiler diyebiliriz.

Sosyo - kültürel etkenlerden kaynaklanan faktörler

Hızla geli mekte olan dünyaya ayak uydurma çabasında olan ülkemiz yo un bir genç nüfusa sahiptir. Bu durum di er alanlarda oldu u gibi okul ortamında da bireysel farklılıkları do urmaktadır. Haliyle okul psikolojik danı manlarının da buldukları ortamda farklı problemlerle kar ıla ması ve kar ıla ılan farklılıklardan etkilenmesi kaçınılmaz olmaktadır.

Lipsett'e (1962) göre, bireyin tüm davranı larına etki eden en önemli toplumsal etkenlerin ba nda, içinde bulundu u sosyal sınıf gelir. Toplumun de er yargılarını, sosyoekonomik statüsünü, aile ve aile içindeki yerini vb. bilmeden, bireyin davranı larını tahmin etmek mümkün de ildir (Aktaran, Çimen, 1988).

Co kun ve Ünal (2003), kültürel sermaye ve akademik ba arı arasındaki ili kiyi belirlemeye yönelik olarak 970 lise ö rencisi ile yürüttükleri ara tırmada, akademik ba arısı yüksek olan ö rencilerin, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan ailelerden olduklarını ortaya koymu lardır. Bununla birlikte, sosyo-ekonomik düzeyi dü ük ailelerden gelen çocukların, sosyalle me ve davranı problemi ya amaları (Parcel ve Dufur, 2001, 884) konuyla ilgili bir di er önemli gerçektir.

Açıkgöz'e (2003) göre her okulun toplumsal bir çevresi vardır ve okul, bu çevredeki bireyler, ileti im kalıpları, kurallar, insan ili kileri, normlar ve fiziksel ko ullar gibi de i kenlerin etkisi altındadır. Buradan hareketle, okulun sosyo-kültürel özelliklerine ba lı olarak ba arıya motive edilm i ve buna göre düzenlenmi e itim sürecinde yer alan ö renciler ile ba arısızlı a mahkûm edilm i ö rencilerden söz edilebilir.

Borders'a (1992) göre kültür ve kimlik açısından çe itlilik gösteren ö rencilerle çalı mak psikolojik danı manlar için önemli bir zorluk olu turmaktadır. Yine

Bakırcıo lu (2003), mevcut rehberlik anlayı nı, kültür ve de erlerimize adapte edilmemi olmas ı gibi nedenleri psikolojik dan ı manlık mesle ini olumsuz etkileyen d ı sal nedenler olarak a ııklamı tır. O halde e itim politikaları ile sosyo-kültürel yapının farklılaşması psikolojik dan ı manlı ın rol ve fonksiyonlarına olumsuz etki etti i gibi onların i ini zorla tırıp yeterliklerini olumsuz etkiledi ini söyleyebiliriz.

Ki isel Faktörler

Ba arılı bir performans sergilememiz için bilgi ve beceri yönünde donanımlı olsak bile bunu etkili bir eilde kullanmak için bili sel, davranı sal veya duygusal anlamda motive olmamız gerekir. Bandura'ya göre (1993) bizler gerek bili sel, gerek duygusal ve gerekse davranı sal olarak birtakım süreçlerden geçerken olumlu veya olumsuz bir imaj olu tururuz.

Okul psikolojik dan ı manlarının yeterlili i bir i i yapıp yapmama noktasındaki dü üncesi ile paraleldir. Yani bir i e olan yeterlik veya yetersizlik algısı ki inin performansını etkileyen en önemli bili sel unsurdur. Bir psikolojik dan ı manın yeterlik algısı artıkça motivasyonu artar ve duygusal olarak kendisini daha iyi hisseder. Yeterlik algısı azaldıkça da motivasyonu dü er dolayısıyla da kendisini duygusal olarak kötü hisseder. Ya da motivasyonları artıkça yeterlik inançlarının artaca ı, motivasyonları azaldıkça da yeterlik inançlarının azalaca ı da dü ünülebilir. O halde bili sel süreçler psikolojik dan ı manların yüksek veya dü ük bir imaja sahip olmalarını belirler diyebiliriz.

Pajares (2002) bu durumu öyle ifade etmektedir; dü ük yeterlik algısına sahip kişiler yapacakları i in zorlu una olan inançlarından dolayı eylemlerinde kaygı ve stres seviyeleri yükselir ve ba arısız olurlar. Hatta Seligman' a (1975) göre bu durum ö renilmi çaresizli e neden olur. Ö renilmi çaresizli i psikolojik dan ı manlar açısından de erlendirecek olursak; psikolojik dan ı manların herhangi bir olay kar ısında sergiledikleri davranı ın bo una oldu u ya da çabalarının ba arısızlıkla sonuçlanaca ına olan inançları ö renilmi çaresizlik olarak açıklanabilir. Bu durum, psikolojik dan ı manların giri im davranı ı sergileme imkânı tekrar bulduklarında

gösterecekleri çabamın boşa olacağına olan algıları devam ettiği sürece devam edecektir.

İnsanlar yetenekleri ile ilgili tarzlarını çevreleriyle kurdukları ilişkilerden alırlar. Benlik yeterliğine sahip bireyler kendileri ve çevrenin istekleri söz konusu olduğunda bunlarla baş etmede istekli görünseler dahi çevrenin desteğini bulamayıp üzüntü ve stresten yaşıyabilirler. Yetersiz benlik algısına sahip olanlar ise böyle bir durumda çevreden de destek göremeyince kendilerini tamamen beceriksiz ve yetersiz hissedebilirler. Bu durum yeterli bir okul psikolojik danışmanının çalıştığı ortamında yönetici, öğretmen ve ebeveynlerle kurdukları ilişkiler ve bu ilişkiler sonucunda kendisini duygusal yönden yeterli veya yetersiz yönden nasıl algıladığı ile ilgilidir. Öyleyse yeterlik kavramı insanın her yönüyle donanımlı olması ile bitmez. Kişinin bulunduğu ortamlarda sorumluluklarını yerine getirmesi için çevresinde aldığı desteğe göre oluştuğu algısı ile de ilgilidir.

Nitekim Ekici (2005) yeterlik algısı yüksek olan kişilerin, çevrelerini daha fazla kontrol edebildiklerini ve karışıklıkları zorlukların üstesinden gelmede daha çok başarı gösterdiklerini belirtmiştir. O halde bir insanın yeterlik algısını etkileyen nedenlerden birisinin de insanın çevresindeki kişilerin tutumu ile kendi davranışları arasındaki ilişki olduğu söylenebilir.

Kişisel anlamda buna sahip olmak da psikolojik danışmanların yeterliği açısından son derece önemlidir. Fakat gerek psikolojik danışmanın kendisinden gerek içinde bulunduğu çevreden kaynaklanan nedenlerden dolayı yeterlik düşüncesini etkileyen bir takım faktörler mevcuttur. Örneğin; Nazlı (2007) ve Bıçak (2006) göre, okul psikolojik danışmanlarının ortak bir anlayış geliştirememesi, önceki olumsuzlukları genelleme, bilirsizlikten kaynaklı sınırlanma, okulda pasifize olma, okulda destek görememe, iletişime kapalı olma, mesleki alanda yetersiz olmaları, beceri ve deneyim eksikliklerinin olması, aldıkları eğitimin daha çok teoriye yönelik olması, verdikleri hizmetleri tanıtma konusunda yeterli olmamaları, eğitim sistemini bir bütün olarak değerlendirmeleri ve yeni kuramları algılamada güçlük çekmeleri onların sunduğu psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerini olumsuz etkiler.

Yüksek ki isel yetkinlik algısına sahip olan insanlar, performans için olumlu yol göstericiler olan ba arı senaryoları hayal ederler. Kendilerini yetkin görmeyen insanlar ise, olayların nasıl yanlı gitti i üzerinde durarak performansı zayıflatan ba arısızlık senaryoları canlandırırlar (Bandura, 1986). Dolayısıyla kendilerini yeterli olarak algılayan ki iler ba arılı, yetersiz olarak algılayanlar ba arısız olabilirler diyebiliriz. Çünkü herhangi bir konuda yetenekli oldu una inanan bir birey yetenekli olmasa bile pozitif bir öz yeterlik algısı geli tirirken yeteneksiz oldu unu dü ünen bireyde de bunun tam tersi mümkün olmaktadır. Bu durumda, yeterli algıya sahip ki iler ba arısız olsalar dahi ba arısızlıklarını yetersiz çabaya ba larlarken, dü ük yeterlik algısına sahip ki iler ise ba arısızlıklarını yeteneksiz olmalarına ba larlar. Bu iki durum arasındaki farkı okul psikolojik danı manları açısından dü ündü ümüzde; kendini yeterli algılayan bir okul psikolojik danı manı muhtemelen süreçte ba arılı bir performans sergiler ya da zorlandı nını dü ündü ünde alternatifleri olacaktır. Çünkü algısında yetersiz çaba mevcuttur. Kendini yetersiz algılayan bir okul psikolojik danı manı da muhtemelen süreci iyi yönetemeyip ba arısız olacaktır. Çünkü yeteneksizim algısına sahiptir.

Psikolojik Danı manlarda Yeterlik Algısının Etkileri

Okul psikolojik danı manları kendilerini yeterli algıarlarsa mutlu birey, mutlu okul ve mutlu çevre ekinde özelden genele do ru pozitif bir mutluluk halkası olu ur. Bu etkinin halkalarını sırasıyla açıklayacak olursak:

Mutlu Birey

Günlük hayatta çevremizde birçok insanla ileti im kurarız. Bu insanlardan bazıları bizi pozitif yönüyle bazıları da negatif yönüyle etkiler. Çevremizdeki insanlara kar ı tepkimiz de bu duruma göre de i mektedir. leti im kurdukları insanları olumlu etkileyen ki iler ku kusuz mutludurlar. Mutlu birey tanımlanması do rultusunda yapılan açıklamalara baktı mızda; Köknel (1997), mutlu insanı özgürce hareket edebilecek bilgiye sahip bu bilgiyi kullanmayı bilen ve kullanabilecek ortamı bulabilen ki i olarak tanımlar. Elmacıo lu'na (2009) göre mutluluk; insanın içinde huzur ve sevinç duymasıdır. Ba ka bir deyi le mutluluk insanın kendisini iyi hissetmesidir. Bu durumu psikolojik danı manlar açısından dü ündü ümüzde; buldukları ortamda insanları

olumlu etkileme yeterli ine sahip okul psikolojik danı manları bu yeterliklerinden haz alırlar. Aldıkları bu haz çalı ma ortamında performanslarına yansıtı ı için buldukları ortamda insanları mutlu birer birey yapabilirler. Çünkü bir insanın mutlu olması ileti im kurdu u di er insanlarında mutlu olmasına vesile olur. O halde bir insanın çevresindeki insanlara faydalı olması için halinden ho nut olması, i ini sevmesi gerekir diyebiliriz. Bu durumda psikolojik danı manların mutlu olmaları, onların i lerini severek yapmaları, okul ortamında kar ıla tıkları ö retmen, ö renci ve velilere kar ı tavırlarını pozitif yönde etkiler diyebiliriz.

Tarhan'a (2008) göre mutlulu un yakalanmasında iki temel adım vardır. Birinci adım bireyin kendini tanıması duygularını fark edip yönlendirmesi ve bunlar yardımıyla harekete geçmesidir. kinci adım ise di er insanlarla ileti im kurması ve böylece kar ı tarafın duygularını fark etmesidir. Mutlulu u yakalamak do ru ileti ime ba lıdır. Çünkü hiç kimse tek ba ına mutlu olamaz. Ergün, (2009) mutlulu un bedensel, zihinsel duygusal, sosyal ve mesleki parçalardan olu an parametrelerinin oldu unu söyler. Mutlulu un anahtarı bu parametrelerin tümünden geçer. Yani bir insanın mutlu olması için bedensel, zihinsel ve duygusal olarak sa lıklı olması gerekir.

Mutlu insanların çevrelerindeki di er insanlarla ili kileri dostane samimi ve sıcaktır. Yardım sever ve yapıcı davranı larından dolayı çevrelerindeki insanlar tarafından sevilir ve tercih edilirler. nsanların fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçlarından sonra en önemli ihtiyaçlarından olan sevmeye ve ait olma ihtiyacının kar ılanması mutlulu un olmazsa olmaz ko uludur. Nitekim Maslow insanların tüm davranı larının belirli ihtiyaçlarını gidermeye yönelik oldu unu ve ihtiyaçların ki iler açısından bir sıralamasının oldu unu söyler. Maslow'a göre alt kademelerde bulunan ihtiyaçlar giderilmedikçe üst kademedeki ihtiyaçlar bireyi davranı a yöneltmez. Ona göre bu ihtiyaçlar en alt basamaktan ba layarak giderilmeye çalı ılır (Güney, 2008).

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerar isi konusunda üzerinde durulması gereken nokta udur: nsanın ihtiyaçları sınırsızdır, sonu yoktur. Bundan dolayı birey daha çok motivasyon için hazır durumdadır. Ki inin mutlu olabilmesi için gerekense do ru motivasyon araçlarını kullanarak kendini çalı maya sevk etmektir. nsanın davranı

biçimine ihtiyaçlar ve motivasyonları yön verir. Maslow'a göre insan örgütlenmiş bir bütündür. Bütünü ile motive olur. Örneğin, acıkan bir insanın yiyeceklerle ilgili uyaranları daha çabuk hatırlaması ile bellek seviyeleri de değişir. Kendisi için önemli olan diğer sorunlar yerine o anda nasıl yiyecek elde edebileceğini düşünmesi ile dünüsel içerik değişir. Daha gergin daha sınırlı hoşgörüsüz olduğu ile heyecanlarda değişim olur. Bu prensibe göre insan bir parçası değil bütünü motive olur. Dikkatimizi sadece o an görünürdeki dürtü üzerinde yoğunlaştırsak bütünü gözden kaçırmış oluruz. Maslow'a göre kişi ancak temel ihtiyaçları karşılandıktan sonra psikolojik ihtiyaçların karşılanması için hazır duruma geçebilir. İhtiyaç piramidinde görülen ihtiyaçları zamanında yeteri kadar doyuma ulaştırması kişinin kendine güveni vardır. Çevreyle ilişkilerinde daha güvenli bir ortam yaratır. Özgüveni sayesinde çalışmaya ve başarılı olmaya daha kolay motive olur (Kasatura, 1998). Bu açıklamalardan hareketle; kişisel olarak yaşadığı anda mutlu ve huzurlu olan, yalnızca içtenlikle çalışıp çalışmayan, diğer insanlarla ilişkilerinde keyif alan, özgüveni ve özsaygısı yerinde olan ve kendini bu durumdan dolayı iyi hisseden her bireyi mutlu birey olarak kabul edebiliriz. O halde mutluluk bazen insanın fizyolojik ya da psikolojik bir ihtiyacından bazen de duygusal ve dünüsel olarak çevresiyle kurduğu iletişim ile gerçekleşir. Dolayısıyla duygusal ve dünüsel olarak kendisi ile barışık ve mutlu olamayan bir psikolojik danışmanın çevresindeki kişilerin mutluluğunu artırmaya yönelik bir katkısı olamaz. Bundan dolayı psikolojik danışmanların yaptıkları işte mutlu olmaları ve bundan keyif alarak kendilerini yeterli algılamaları okul atmosferi ve sunacakları rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri açısından son derece önemlidir.

Mutlu Okul

Okulun en önemli görevi kendisine ve topluma faydalı bireyler yetiştirmektir. Bu anlamda öğrencilerin ve öğretmenlerin bilişsel ve duygusal olarak rahat etmesi ve başarılı olması için fiziksel ortam oluşturmak okulun asli vazifesidir. Bir kültürel kurum olarak toplumu yansıtan okullar ebetteki mutlu bireylerden oluşan bir eğitim yuvası olarak arzu edilir. Böyle mutlu ortamlar emek ister, sevgi ister, aitlik duygusu ister. Bu anlamda okul ortamında mutluluğu arzulayan her bireyin bu ortamlardan emeğini ve sevgisini esirgememesi gerekir. Nitekim Zigarelli (1996) etkili okulun nitelikli öğretmen, öğretmenin katılımı ve memnuniyeti, okul yöneticisinin liderlik özelliği ve

ileti mi, güçlü okul kültürü, okul yönetiminin pozitif ili kileri, yüksek aile katılımı ile gerçekte ece ini söyler. Lezotte (1991) okul ikliminin sıcak ve ö renmeye açık olmasını ayrıca dayanı manın hüküm sürdü ü, takım ruhunun vurgulandı ı, empatinin yaygın bir ekilde kullanıldı ı okullarda, etkili okul ikliminin adımlarının var oldu unu dile getirmi tir. Özdemir (2000) ise etkili okulu ö rencilerin bili sel, duyu sal, psikomotor, sosyal ve estetik geli imlerinin en uygun biçimde desteklendi i, optimum bir ö renme çevresinin yaratıldı ı okul olarak tanımlar.

Okulların etkilili ine ili kin ara tırmalar, etkili okulların genellikle u ortak özelliklere sahip oldu unu ortaya koymu tur (i man, 1996):

- a) Açık ve belirgin amaçlar üzerine odaklanan bir misyonları vardır.
- b) Okul yöneticileri, güçlü bir ö retimsel liderdir.
- c) Tüm taraflar yüksek beklentilere sahiptirler.
- d) Ö renci ba arısı sürekli gözlenir ve de erlendirilir.
- e) Veli-toplum deste i vardır ve okul-aile i birli i geli mi tir.
- f) Temel becerilerin kazandırılmasına önem verilir.
- g) Disiplin sorunlarından arındırılmı ve ö renmeye uygun bir okul iklimi bulunmaktadır.

Balcının, (1989) yaptı ı ara tırma sonucunda görülmü tür ki etkili okulda;

- a) Ö rencilerin akademik ba arıları üzerinde yo unla ma
- b) Ö renci ba arısı için yüksek beklentileri olma
- c) Akademik ö renme zamanın etkili ve etkin bir ekilde tahsisi ve kullanımı
- d) Düzenli ve destekçi okul iklimine sahip olma
- e) Ö retmen ve ö renciler için ö renme imkânı sa lama
- f) Düzenli de erlendirme programları kullanma ve sonuçları ö rencilere duyurma eylemleri vardır.

Etkili okul ile ilgili yapılan açıklamalardan unu anlıyoruz ki; mutlu okul öncelikle sıcak bir iklime sahip olmalıdır. Bunun için çevresiyle iyi ileti im kuran bir okul idaresi, ortak hedefler do rultusunda birle mi bir takım ruhu, sorumlulukların ortak payla ıldı ı bir payda lar birli i ve ö renci ba arısı konusunda velilerin görevler üstlendi i bir okul-aile i birli i sa lanmalıdır. Bunu sa layacak ki iler de okul

psikolojik danışmanlardır. Çünkü psikolojik danışmanlar görevleri gereği okullarda öğrenci, öğretmen ve veliler arasında bir köprü görevi üstlenirler.

Psikolojik danışmanlar, zaman zaman ailelere, öğrencilere, sınıf öğretmenlerine ve okul idaresine yönelik bireysel ve grup görüşmeleri veya toplantı, konferans, panel, proje ve doküman gibi aktiviteler ile okul atmosferine olumlu katkılar sağlarlar. Bu anlamda, onların yeterlik algısının düşük olması duygusal, dâhşsel ve davranışsal yönden motivasyonlarını olumsuz yönde etkileyeceğinden, bunun okul içine olumsuz olarak yansması da olasıdır. Nitekim Bandura (1986) insanların benlikleri hakkındaki algılarından biri olan yeterlik algısı, onların psiko-sosyal düzeylerindeki etkinliklerinde önemli bir yere sahiptir. Yani insanların yeterlik algısı onların bilgi ve davranışları arasında bir köprü görevi görmektedir. Bu durum, yeterlik algısının bireyin davranışını ve davranışa yönelimini etkileyen önemli bir faktör olmasından kaynaklanmaktadır. O halde kendilerini yeterli algılayan okul psikolojik danışmanları bulunduğu ortamda mutlu bir okul atmosferi oluşturur. Okullarda bu sıcak ortamın oluşmasına vesile olan okul psikolojik danışmanları böylelikle etkili yönetici, etkili öğretmen, etkili öğrenci ve etkili velilerinde dört önemli unsura etki eder diyebiliriz. Söz konusu bu unsurlar aşağıda sıralanmıştır.

Etkili yönetici

Eğitim ortamında mutlu bir okul profili oluşturmak birinci derecede okul idaresinin elindedir. Bunu sağlayacak kişi de etkili bir yöneticidir. Etkili okulun yöneticisi bir öğretmen lideridir. Öğretmene dönük liderlikte, öğretmenler için verim ve doyum sağlayıcı bir çalışma ortamı, öğrenciler için çekici ve başarıya götürücü bir öğrenme ortamı yaratmak amacıyla gösterilen yönetsel etkinlikler kastedilmektedir. Öğretmene dönük liderlik, okuldaki öğretme ve öğrenme etkinliklerinin niteliğini yükseltmek ve etkililiğini artırmak için okulda, gerekli yenilikleri ve örgütsel değişimleri yapmayı öngören bir liderlik biçimidir (Alıç, 1993). Bunu başarmak da lider bir yönetici ve tüm okul personelinin dâhil edileceği bir ekip çalışmasıyla mümkündür. Nitekim okul yöneticisi, herkesin başarılabilmesi için onları güdüleme çabasına girer. Okulda çalışan herkesin işini ve okulunu sevmesine yardımcı olur. Onların okula bağlılanmasını sağlar. Bunun için tüm okul personelinin okul işleriyle olduğu kadar

ki isel sorunlarıyla da ilgilenir (Binba 10 lu, 1993). Bu konuda destek alabilece i en önemli okul personeli de ku kusuz okul psikolojik danı manıdır. Çünkü psikolojik danı man, önleyici rehberlik anlamında, ortaya çıkan problemlere çözüm önerileri sunma, bireysel rehberlik yapma ve beklentileri kar ılama konusunda okul idaresine projeler sunarak etkili yönetici ki ili ine katkı sa lar. Bu durumda okul psikolojik danı manının kendini yeterli algılaması etkili okul yöneticisi açısından önem arz etmektedir diyebiliriz.

Etkili ö retmen

E itim ve ö retim sisteminin temel ö esi ku kusuz ö retmenlerdir. Okulda bilgi aktarma, ö renim sürecine yöneltme ve sınıfta düzeni sa lamada en etkili ki i olan ö retmen, yo un çalı ma alı kanlıkları verme, dersi sevdirmeye ve ö rencilere de er yargıları ve tutumlar kazandırmada büyük role sahiptir (Mangır, 1987). Bu anlamda etkili ö retmen, genel kültür açısından yeterli, alanında gerekli bilgi ve becerilere sahip, mesle ini seven ve kendini sürekli yenileyen ki i olmalıdır.

Smith, (1994) etkili ö retmenlerin davranı ve özelliklerini ö yle sıralamaktadır:

- a) Düzenli ve disiplinlidir.
- b) Akademik ba arıyı ve ö rencilerin ba arısını ön plana çıkarır.
- c) Alanına hâkimdir.
- d) Olumlu davranı ı peki tirir, olumsuzları kontrol eder.
- e) Ö rencilere ba arabilecekleri ö devler verir.
- f) Ö rencilerin bir konuyu ba ardıklarından emin olmadan bir sonraki konuya geçmez.
- g) Ö rencilerinin i birli i içinde çalı masını sa lar.
- h) Ö rencilere ne ö rendiklerini ve hala neyi ö renmeye ihtiyaçları oldu unu bilmelerini sa layıcı uygun dönüt verir.
- i) Olabildi ince ö rencileri ö renme etkinliklerine katar.

i man'ın (1996) yaptı ı bir ara tırmasında; etkili okullarda ö retmenler, e itim-ö retimle ilgili konularda i birli i içinde çalı ırlar. Okulu olu turan üyeler

(yönetici-ö retmen-ö renci) arasındaki i birli i, yapılan ara tırmalarda etkili okulla ili kili, merkezi süreçlerden biri olarak bulunmu tur. Dolayısıyla etkili okullarda görevli ö retmenlerin yalnız olmayan, birbirlerini destekleyen, ailelerin deste ini alan ve özellikle okul psikolojik danı manıyla i birli i halinde çalı an bireyler olarak kar ımıza çıkmaktadır. Bu durumda okul psikolojik danı manlarının ö retmenlerle i birli i halinde çalı ması, ö retmenlerin ihtiyaç hissettikleri konularda onlara destek vermeleri, onlara profesyonel yardım sunarak etkili ö retmen özelli ine katkı sa lamaları okul psikolojik danı manlarının kendilerini yeterli görmeleri sonucunda gerçekleşir diyebiliriz.

Etkili ö renci

Etkili okul, dü üncelerini açıkça dile getirebilen, ö retime aktif bir ekilde katılan, ileti im kurmasını bilen, atılgan ve sorumluluk sahibi ö renciler yeti tirmelidir. Bunun yolu da ö rencinin kendisini rahatça ifade edebildi i, kararlara etkin katıldı ı mutlu bir e itim-ö retim ortamından geçer. Nitekim i man'a (1996) göre etkili okullarda ö renciler kendilerini ilgilendiren konularda kararlara katılırlar ve ba arı konusunda yüksek beklentilere sahiptirler. Etkili okullarda ö renciler “ne” “niçin” ve “nasıl” sorularına yanıt aramalıdır. O halde e itim ortamında idarecilere ve ö retmenlere dü en görev, ö rencilerin beklentilerini kar ılayacak mutlu bir okul ortamı olu turmaktır. Bu konuda en büyük görev de ku kusuz okul psikolojik danı manlarına dü er. Çünkü ö rencinin problemlerini, ihtiyaçlarını ve isteklerini en iyi belirleyecek ki i okul psikolojik danı manlarıdır. O halde kendilerini yeterli algılayan okul psikolojik danı manlarının, önleyici ve iyile tirici rehberlik çalı malarıyla ö rencilerle sundukları bireysel rehberlik sayesinde, okul ya amını iyile tirme noktasında mutlu ve etkili ö renci profiline katkı sa layabilirler.

Etkili veli

Okullar, belli bir toplumsal çevre içinde yer alır ve bu çevre ile sürekli etkile im içindedir. Akademik yönden yüksek ba arıya sahip okulların, ba arı düzeyi dü ük okullardan daha fazla çevresel-ailesel destek ve katılıma sahip oldukları görülmektedir. Smith (1994) tarafından yapılan ara tırmanın bulgularına göre, ailelerin okulla yakın ili kiler içinde bulundu u zaman ö rencilerin gerek akademik ba arı yönünden, gerekse

disiplin yönünden daha başarılı oldukları saptanmıştır. Ayrıca, okul ve aile işbirliğine destek vererek öğrencinin kişisel ihtiyaçlarını belirlemede en kısa yolun aile ile birlikte çalışmak olduğu vurgulanmıştır. Anne babaların çocukları en iyi tanıyan kişiler olmasından ve eğitim sürecinde okul-ev tutarlılığının gerekliliğinden, yola çıkarak, anne babaların da eğitim sürecinin etkin elemanları olarak, çocuklarının akademik, kişisel ve sosyal gelişimine katkıda bulunmaları sağlanmaktadır. Lezotte'ye (1991) göre, aile katılımı programları, öğrencilerin okul ve ev ortamında tutarlı olmalarını sağlarken, aynı zamanda ailelerin çocuklarının okul içi davranışlarını daha iyi tanımalarına neden olur. Etkili okullarda, aileler okulun temel misyonunu anlar ve desteklerler. Akademik başarıyı yakalamada ailelere önemli rollerde bulunmaları için fırsatlar yaratılır

Balcı'ya (1989) göre veli katılımı, öğrencilerin akademik başarısını gerçekleştirebilmek için okuldaki öğrenimi tamamlayıcı ve destekleyici bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. O halde veliler, çocuklarının okul başarısına katkıda bulunabilmek ve daha nitelikli bir eğitim-öğretim ortamında hayata hazırlamalarını sağlayabilmek için öncelikle kendi çocuklarını iyi tanımak zorundadırlar. Çünkü çocuğunu iyi tanımayan, çocuğunun olumlu ve olumsuz davranışları hakkında bilgi sahibi olmayan, bulunduğu yaşı grubundaki çocukların ilgi ve yeteneklerinden habersiz olan anne-babaların çocuklarını hayata hazırlama noktasında yeterli olmaları beklenemez. Söz konusu bu problemlerle karşılaşan velilerin destek bulacağı birim ise okul rehberlik servisleridir. Dolayısıyla çocuklarını her yönüyle tanıyıp sağlıklı karar verebilen etkili veli profili için okul psikolojik danışmanları önem arz etmektedir.

Mutlu Çevre

Bir insanın mutlu olabilmesi için fizyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Çünkü insanlar ihtiyaçları giderildiği oranda mutlu olurlar. Kişinin ne kadar mutluyorsa sosyal ilişkilerinde de o kadar başarılı olur. Mutlu insanlar diğer insanlarla uyumlu ve dengeli bir biçimde yaşadıkları için aile, arkadaşları ve tüm sosyal ilişkilerinde uyumlu ve başarılıdırlar. Bu anlamda insanların çevre ile kurduğu ilişkiler çok önemlidir. Çünkü çevre ile kurulan olumlu ilişkiler bireyi mutlu ettiği gibi, olumsuz ilişkiler bireyi mutsuz eder. Mutlu çevrenin anahtarı mutlu bireyden geçtiğine göre, mutlu birey getirir mutlu okul, mutlu okul getirir mutlu çevre diyebiliriz.

Dolayısıyla okul psikolojik danışmanlarının okulda kendilerini yeterli algılaması böyle özelden genele doğru pozitif bir halkaya neden olabilir. Aksi halde okul psikolojik danışmanları kendilerini yetersiz algıarlarsa eylemleri ve çabaları da bunun tam tersi bir sonuç doğurur diyebiliriz. Nitekim Pajares' e (2002) göre olumsuz yeterlik algısına sahip kişiler yapacakları işin zorlu una olan inançlarından dolayı eylemlerinde kaygı ve stres seviyesi yükselir ve başarısız olurlar. Eylemlerinde ve çabalarında yaşanan başarısızlıkların psikolojik danışmanların yeterlik algısının düşmesine neden olduğunu düşündüğümüzde özelden genele doğru öğretmen, öğrenci, veli ve çevrenin bu durumdan olumsuz etkilenmesi mümkündür. Dolayısıyla yeterlik algısını, okul psikolojik danışmanlarının bilişsel, davranışsal ve sosyal becerilerini en etkin bir şekilde kullanmalarını sağlayan, buldukları çevrede özelden genele doğru pozitif bir etki bırakan bir mekanizma olarak açıklayabiliriz. Böyle bir mekanizmaya sahip psikolojik danışmanların işman'ın (1994) dediği gibi destekleyici bir öğrenme-öğretme çevresi, öğretmen ve öğrencilerin gereksinimlerinin karşılanması, karlı dostluk, sevgi ve güven ortamının oluşturulması, başarı için her şeyin yapıldığı bir okul çevresine vesile olurlar.

Yurt Dışında Psikolojik Danışman Yeterliliği ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Johnson, Baker, Kopala, Kiselica ve Thompson (1989) mezun olmuş danışmanlardan oluşan 50 yüksek lisans öğrencisi üzerinde, danışman yeterliliği ile performans arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya yönelik bir çalışma yapmışlardır. Öğrencilere “Danışman Yetkinlik Beklentisi Ölçeği” uygulanmıştır. Uygulama sonrasında öğrenciler yüksek ve düşük yeterlik beklentisine sahip olmak üzere iki gruba ayrılmış ve her gruptan bir kişi alınarak toplam 25 çift oluşturulmuştur. 25 çiftten bir çift araştırmadan çıkarılmış ve kalanlardan hem yüksek hem de düşük yeterlik beklentisine sahip gruptan danışman eğitimci verilmek üzere 12’er ve danışman eğitimci verilmeyecek olan 12’er kişi seçilerek toplam 4 grup oluşturulmuştur. Danışman eğitimci alacak gruba danışmanın problemini tanımlama, tanımlama ve açıklama ve ayrıca danışman problemleri ile ilgili yeni bakış açıları geliştirebilmesine yardımcı olma konularında iki amaçlı bir eğitim verilmiştir. Her amaçtan sonra Danışman Yetkinlik Beklentisi Ölçeği uygulanmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda danışman eğitimci alan

ö rencilerin yetkinli inin arttı 1, danı ma almayan ve yüksek yetkinlik beklentisine sahip olan danı ma ö rencilerinin di erlerine göre daha iyi bir performans göstermi lerdir. İlk ölçümde dü ük yetkinlik beklentisine sahip olan ö rencilerin yüksek yetkinlik beklentisine sahip olan ö rencilere göre daha zayıf bir performans sergiledikleri görülmü tür.

Sharpley ve Ridgway (1993) ise psikolojik danı manların öz yeterlik algılarıyla danı malık becerileri arasındaki ili kiyi incelemi lerdir. Çalı maya, psikolojik danı manlık bölümünde okuyan 31 ö renci katılmı tır. Bu çalı mada altı haftalık bir e itim programı uygulanmı ve programın danı manlık becerilerini etkileme düzeyine bakılmı tır. Programın ba nda, ortasında ve sonunda danı manların öz yeterlik algıları ölçülmü , e itim sürecinin danı manlık becerilerini ve öz yeterlik düzeyini arttırdı ı yönünde bulgular elde edilmi tir.

Sutton ve Fall (1995) “Danı man Yetkinlik Beklentisi Ölçe i” ni geli tirdikleri çalı mada okul ortamı ile danı man yeterlik beklentisine bakmı lardır. Sonuçta, danı manlarla ilgili olarak çok yönlü rol ve beceriler açısından yeterlik beklentisi, ki isel danı ma beklentisi ve sonuç beklentisi olmak üzere üç faktör belirlemi ler. Geli tirilen bu ölçe i 210 okul danı manına uygulamı lar ve uygulama sonucunda danı manların okuldaki rollerine yönelik beklentilerinde, ki isel danı ma yeterli i beklentisi ve sonuç beklentilerinde ö retmenlerin ve idarecilerin deste inin etkin rol oynadı ı belirlenmi tir.

Cashwell ve Dooley (2001) danı man yetkinli i ile ilgili olarak klinik süpervizyon alıp almamanın danı man yetkinli ini nasıl etkiledi ini de erlendirmek amacıyla bir ara tırma yapmı lardır. Ara tırmaya profesyonel olarak danı manlık yapan danı manlarla danı manlık programında doktora düzeyinde e itim alan toplam 57 danı man katılmı tır. Katılımcılara “Danı man Ki isel De erlendirme Envanteri” uygulanmı tır. Sonuç olarak klinik süpervizyon alan danı manların almayanlara oranla daha yüksek bir yetkinli e sahip oldukları tespit edilmi tir.

Tang ve ark. (2004) tarafından Rehber Ö retmen adaylarının ya , geçmi deneyimler, alınan e itim miktarı ve uygulamada geçen zaman ile danı man öz yeterlik algısı arasında ili ki olup olmadı nı incelemek amacıyla yapılan ara tırmaya danı manlık e itimi alan 116 ö renci katılmı tır. Ara tırma sonucunda elde edilen bulgular, uygulamada geçen zamanın uzunlu u ve geçmi deneyim süreleri ile danı man öz yeterlik algısı arasında pozitif bir ili ki oldu unu ortaya koymu tur.

Al-Darmaki (2005) danı man yetkinlik beklentisi ile problem çözme ve durumsal ve ki isel kaygı arasındaki ili ki yi incelemek amacıyla Birle ik Arap Emirlikleri'nde bir çalı ma yapmı tır. Çalı maya 105 kadın ve 8 erkek olmak üzere toplam 113 ki i katılmı tır. Katılımcılardan veri toplama a masında “Danı man Ki isel De erlendirme Envanteri” ve “Durumsal Ki isel Kaygı Envanteri” araçlarından yararlanılmı tır. Yapılan de erlendirmeler sonucunda elde edilen bulgular, danı man yetkinlik beklentisi ile problem çözme ve durumsal ve ki isel kaygı arasında anlamlı düzeyde bir ili ki oldu u tespit edilmi tir.

Okul Psikolojik danı manlarının yeterlili i ile ilgili yurt dı nda yapılmı çalı malara baktı mızda çalı maların ço u yeterlik beklentisi, beklentiyi geli tirme ve betimsel çalı malar e klinde oldu u görülmü tür. Elde edilen sonuçlardan yola çıkarak ba arılı performans göstereceklerine inanan danı manların yeterlik beklentileri düzeyinin yükseldi i, motivasyonun yetkinlik beklentisini artırdı 1, e itim modelindeki geli melerin danı man yeterli ini olumlu etkiledi i, süpervizyon e itimi alan danı manların almayanlara oranla yeterliklerinin arttı 1, danı man yeterli i beklentisinde ö retmenlerin ve idarecilerin deste inin etkin rol oynadı 1, kendini yeterli hisseden danı man adaylarının benlik tasarımlarının daha yüksek oldu u ve yeterlik kaynaklarına müdahale edilmedi inde, yeterlik beklentilerinin zaman içinde kararlılık gösterdi i ve e itim düzeyleri yükseldikçe danı man yeterlik beklentilerinin yükseldi i gibi veriler elde edilmi tir.

Yurt içinde Psikolojik Danışman Yeterliliği ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Sevim ve Hamamcı (1999) psikolojik danışmanların mesleki yeterlilikleri mesleki doyumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptıkları çalışmada “Mesleki Yeterlilik” ve “Mesleki Doyum” ölçeklerini kullanmışlardır. Araştırmaya 93 danışman gönüllü katılmıştır. Araştırma sonucunda psikolojik danışmanların mesleki görevlerini yerine getirme konusunda kendilerini yeterli olarak değerlendirdikleri ve mesleklerinden doyum sağladıklarını saptamışlardır.

Yiğit (2001) psikolojik danışmanlarının öz yeterlik algılarını ölçmeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması yapmıştır. Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliliği, ön uygulama, yapı geçerliliği, ölçüt bağımlı geçerlilik, iç tutarlılık ve test-tekrar güvenilirliği ile ilgili çalışmalar yapmıştır. Kapsam geçerliliği için 16 öğretmen elemanı ve okul psikolojik danışmanının görüşlerine başvurmuş, Ön uygulama 52 kişilik bir örnekleme yapmış, Yapı geçerliliği ve iç tutarlılık güvenilirliği çalışmaları 315 okul psikolojik danışmanından elde edilen veriler üzerinden yapılmış, ölçüt bağımlı geçerlik çalışmaları için 315 kişilik örneklem grubunun iki alt grubundan elde edilen veriler kullanılmış, test-tekrar test güvenilirlik değerlerini 73 kişilik farklı bir örneklem üzerinden 4 aylık bir ara ile elde etmiştir. Çalışmada, psikolojik danışman becerileri, çok yönlü rol, beceriler ve uygulamakta zorlanılan beceriler olmak üzere üç faktörlü bir yapı oluşturulmuştur. Yapılan değerlendirmeler sonucunda elde edilen bulgular danışmanların okul psikolojik danışmanları yetkinlik beklentisi ölçeğinden aldıkları puanlar ile diploma notları, deneyim süreleri ve sorumlu oldukları öğrenci sayıları arasında olumlu ancak düşük bir ilişki saptanmıştır. Diploma notları, deneyim süreleri ve sorumlu oldukları öğrenci sayıları arttıkça okul psikolojik danışmanlarının yetkinlik beklentilerinin yükseldiği ortaya çıkmıştır. Okul psikolojik danışmanları yetkinlik beklentisi ölçeğinden alınan puanlar ile cinsiyet, yaş, mezun olunan program, çalışılan kurum ve okul türü arasında anlamlı bir ilişki bulunamadığını belirtmiştir.

Ayhan'ın (2004) yaptığı çalışmada, liselerde ve özel dershanelerde çalışan psikolojik danışmanların PDR biriminin seviyelerinin gerçek ve ideal görev algılarının mezun oldukları lisans programına göre farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Yani, liselerde

görev yapan psikolojik danışmanlardan PDR mezunu olan psikolojik danışmanların gerçek ve ideal görev algılarının diğer lisans programlarından mezun olanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Çokun ve Ilgar (2004) danışman adaylarının öz yeterlilikle ilgili yaptıkları çalışmada, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans programı son sınıf öğrencilerinin Rehberlik Psikolojik Danışmanlık Deneyimi I-II çalışmalarının öz yeterlilik algılarına etkisini incelemiştir. Araştırmada ilköğretim ve ortaöğretim okullarında Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık I-II uygulamasına katılan 59 öğrenciye geliştirilen 20 sorudan oluşan, “Öz yeterlilik Algısı Ölçeği” uygulanmıştır. Çalışma bulguları, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Deneyimi I ve II çalışmalarının öz yeterlilik algılarını olumlu yönde etkilediğini, cinsiyet farkının ise öz yeterlilik algıları üzerinde bir etkisinin olmadığını göstermiştir.

Atıcı, Özyürek ve Çam (2005) okul danışmanlığı uygulamalarına katılan psikolojik danışman ve rehberlik lisans öğrencilerinin okul danışmanlığı uygulamalarına ilişkin yetkinlik beklentisi algıları ile mesleki benlik saygılarının boylamsal olarak nasıl değiştiğini hem nicel hem de nitel yöntemler kullanarak incelemiştir. Öğrencilere OPD-YBÖ'nün “Çok Yönlü Rol ve Beceriler Altölçeği”, “Grup Rehberliği Yetkinliği”, “Profil Puanlarını Yorumlama Yetkinliği” ve “Mesleki Benlik Saygısı ölçeği” uygulanmıştır. Öğrencilerin yetkinlik algıları ve mesleki benlik saygılarına ilişkin birinci ölçümler Ekim ayında, ikinci ölçümler Mart ayında, üçüncü ölçümler ise Haziran ayında yapılmıştır. Ayrıca Aralık ayında ve Mayıs ayında aynı öğrenciler içinden seçilen yüksek ve düşük yetkinlik algısına sahip 8 öğrenci ile görüşmeler yapılmak suretiyle nitel veriler elde edilmiştir. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde önceki ölçümlere göre son ölçümlerde yetkinlik beklentisi ile benlik saygısı değişkenleri arasında daha yüksek bir ilişki saptanmış ve yapılan uygulama çalışmalarının bu değişkenler üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu ortaya çıkmıştır.

Köroğlu (2006) tarafından yapılan araştırmada, sınıf rehber öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanlarının duygusal zeka düzeylerine ilişkin algıları cinsiyete göre farklılaşmaktadır. İnceleme neticesinde, kadın ve erkek sınıf rehber öğretmenlerinin psikolojik danışmanların duygusal zeka düzeylerine ilişkin algıları arasında anlamlı fark

bulunmamı tır. Fakat farklı hizmet yıllarındaki psikolojik danışmanların duygusal zekâ düzeylerine ilişkin öğretmen algıları arasında farklılık bulunmuştur. 7-11 yıllık deneyime sahip psikolojik danışmanların duygusal zeka düzeyleri ile 2-6 yıl deneyime sahip olanlar ve 12 yıl ve daha fazla deneyime sahip olan psikolojik danışmanların duygusal zeka düzeylerini öğretmenler farklı algılamaktadır. Öğretmenler, 7-11 yıllık hizmet süresine sahip olanların duygusal zekâ düzeyleri diğerlerine oranla daha düşük olarak algılamaktadırlar.

Özgün (2007) psikolojik danışmanların kişilik özellikleri ve mesleki yeterlik beklentileri arasındaki ilişkiyi ele alan araştırmasında cinsiyet, mezuniyet düzeyi, çalışılan okul düzeyi ve mezun olunan derejelerine göre kişilik özellikleri ve mesleki yeterlik beklentilerinin farklı olup olmadığını incelemiştir. Araştırmaya katılan 188 psikolojik danışmanın kişilik özellikleri “Hacettepe Kişilik Envanteri” ile mesleki yeterlik beklentileri ise “Okul Psikolojik Danışmanı Yeterlik Beklentisi Ölçeği” ile ölçülmüştür. Yapılan bu ölçümler sonucunda; psikolojik danışmanların kişilik özellikleri puanlarının yüksek olduğu ve kişilik özellikleri ile danışman yeterlik beklentileri arasında düşük düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır. Cinsiyete göre, psikolojik danışmanların kişilik özelliklerinin duygusal kararlılık boyutunda erkek psikolojik danışmanlar lehine; sosyal normlar boyutunda ise bayan psikolojik danışmanlar lehine anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Mezuniyet düzeyine göre kendini gerçekleştirme ve duygusal kararlılık boyutlarında yüksek lisans mezunları lehine anlamlı bir fark olduğu; ancak, sosyal ilişkiler, sosyal normlar ve antisosyal eylemler boyutlarında ve danışman yeterlik beklentisinde mezuniyet düzeyine göre bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışılan okul düzeyine göre, kendini gerçekleştirme, sosyal ilişkiler, sosyal normlar ve antisosyal eylemler boyutlarında danışmanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı, fakat duygusal kararlılık boyutunda ve danışman yeterlik beklentisinde ortaöğretimde çalışan danışmanlar lehine anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Mezun olunan programa göre ise, kişilik özellikleri ve danışman yeterlik beklentisi puanları açısından danışmanlar arasında anlamlı bir fark olmadığını belirtmiştir.

Selen’in (2008) “liselerdeki psikolojik danışman ve rehberlik servislerinin algılanan etkililiğinin bazı derejelerine göre incelenmesi” adlı çalışmasında liselerde

çalı an ö retmenlerin PDR servisinin algılanan etkilili ine ili kin puanlarının ortalamalarının kıdeme göre anlamlı düzeyde fark göstermedi ini ortaya koymu tur.

Aksoy (2008) “Rehber Ö retmen Özel E itim Öz Yeterlik Ölçe i”ni geli tirdi i çalı masında 158’i kadın, 119’u erkek toplam 227 rehber ö retmene uyguladı ı ölçe in geçerlilik ve güvenilirli ini sınıamı ve ölçe in rehber ö retmenlerin özel e itimde rehberlik ve psikolojik danı amaya ili kin öz yeterlik algılarını ölçmeyi destekler nitelikte oldu unu bildirmi tir. Çalı mada ayrıca rehber ö retmenlerin ya , cinsiyet, mesleki deneyim, özel e itim deneyimi ve uzman deste i gibi de i kenler açısından öz yeterlik algılarını incelemi tir. Ara tırma sonucunda, rehber ö retmenlerin öz yeterlik algılarıyla cinsiyet ve ya de i kenleri arasında anlamlı ili kinin bulunmadı ı fakat mesleki deneyim süreleri, mezun oldukları lisans programları, özel e itim deneyimleri ve aldıkları uzmanlık deste i gibi de i kenler açısından rehber ö retmenlerin özel e itime ili kin öz yeterlik algıları arasında anlamlı ili ki bulundu u ortaya çıkmı tir. Çalı mada rehberlik ve psikolojik danı ma programlarından mezun, özel e itimle ilgili uzman deste i alan, mesle inde ve özel e itim alanında deneyimli rehber ö retmenlerin bu özellikler sahip olmayan meslekta larına göre, özel e itimde psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerine ili kin daha yüksek öz yeterlik algısına sahip oldukları görülmü tür.

Gündüz ve Çelikkaleli (2009)’nin okul psikolojik danı manlarının mesleki yetkinlik inancını ara tırdı ı bir ba ka çalı mada ise kadın danı manların kendilerini erkek danı manlardan daha yetkin buldukları sonucuna ula mı lardır. Hizmet süresi de i kenine göre ise, psikolojik danı ma becerilerini kullanma konusunda daha deneyimli yani daha uzun süre hizmet vermi olan danı manların hizmet süresi daha az olanlara göre mesleki yetkinlik beklentisi daha yüksek çıkmı tir. Çalı tıkları okul türüne göre ele alındı ında ise ilkö retim ya da ortaö retimde çalı manın psikolojik danı ma becerileri, çok yönlü rol becerileri ve uygulamada zorlanılan beceriler ile ilgili yetkinlik algıları üzerinde bir etkisinin olmadı ı gözlenmi tir.

Yüksel (2010) rehber ö retmen adaylarının özel e itimde rehberlik ve psikolojik danı mayaya ili kin öz yeterlik algıları konulu yüksek lisans tezinde; rehber ö retmenlerin

cinsiyete göre öz-yeterlik algılarının de ğ i t i ni, erkeklerin kadınlara göre daha yüksek öz-yeterlik algısına sahip oldu unu ve rehber ö retmen adaylarının okudukları sınıf düzeyinin artması ile öz-yeterlik düzeylerinin paralel artı ş ı sonucuna varmı ş tır.

Korkmaz'ın (2011) sınıf ö retmenleri ve rehber ö retmenlerin birbirlerini algılama biçimlerini ara ş tırdı ş ı yüksek lisan tezinde erkek ve kadın sınıf rehber ö retmenlerinin okul psikolojik danı manlarına ili kin algısının cinsiyete göre farklıla madı ş ı sonucuna ula ş mı ş tır. Ara ş tırmada erkek ve kadın sınıf rehber ö retmenlerinin toplam puan ortalamaları ile okul psikolojik danı manına ili kin algıları orta düzeyde çıkmı ş tır.

Bilgiç'in (2011) "rehber ö retmenlerin öz yeterlikleri" konulu yüksek lisans tezinde cinsiyet de ğ i kenine göre psikolojik danı manların psikolojik danı ma yapmaya ili kin öz-yeterlik düzeyleri cinsiyete göre farklıla mamaktadır. Psikolojik danı manların psikolojik danı ma yapmaya ili kin öz-yeterlikleri görev yerine göre anlamlı düzeyde farklıla mamaktadır. Ö renim durumu de ğ i kenine göre, fakülte mezunu olan ilkö retim psikolojik danı manlarının psikolojik danı ma yapmaya ili kin öz-yeterlikleri lisansüstü e itim alan ilkö retim psikolojik danı manlarından anlamlı düzeyde yüksektir. Ara ş tırmada kıdeme göre, 1-10 yıl görev yapan ilkö retim psikolojik danı manlarının psikolojik danı ma yönelik öz-yeterlikleri 10-20 yıl deneyime sahip ilkö retim psikolojik danı manlarından anlamlı düzeyde dü ükken; 20 yıl ve üzeri ile 0-12 ay deneyime sahip ilkö retim psikolojik danı manlarından anlamlı düzeyde yüksektir. 10-20 yıl deneyime sahip ilkö retim psikolojik danı manları ile 20 yıl ve üzeri ile 0-12 ay deneyime sahip ilkö retim psikolojik danı manlarının psikolojik danı ma puan ortalamaları arasında.05 düzeyinde anlamlılık ortaya çıkmı ş tır. 10-20 yıl deneyime sahip psikolojik danı manların psikolojik danı ma ili kin öz-yeterlikleri 20 yıl ve üzeri ile 0-12 ay deneyime sahip ilkö retim psikolojik danı manlarından anlamlı düzeyde yüksektir. Ayrıca, 20 yıl ve üzeri deneyime sahip ilkö retim psikolojik danı manları ile 0-12 ay deneyime sahip ilkö retim psikolojik danı manlarının psikolojik danı ma puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamı ş tır.

Yurt içinde okul psikolojik danışmanları ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında psikolojik danışmanların yeterliliği ile ilgili yapılan çok sayıda ara tırma bulunmamaktadır. Yapılan çalışmalara bakıldığında danışmanlıkla ilgili alınan rehabilitasyon ve süpervizyon eğitimlerinin yeterliliği artırdığı, cinsiyet, ya diploma notu, deneyim süresi ve sorumlu oldukları öğrenci sayıları okul psikolojik danışmanlarının yeterliliğini etkilediği ve benlik saygısı ile yetkinliğin paralel olduğu şeklinde bulgulara rastlanmıştır. Ayrıca bir psikolojik danışmanın yeterliliği, sahip olduğu teknik ve terapötik becerilere, müdahale biçimlerine, uygulamalı olarak aldığı beceri ve süpervizyon eğitimine, bulunduğu çevre ve olanak koşullarına ve gördüğü desteğe göre artı ve eksi yönde değiştiği görülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde ara tırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanmasında kullanılan ölçme araçları, verilerin toplanması ve analizine yönelik açıklamalar yer almaktadır.

Ara tırmanın Modeli

Bu çalışmada, genel tarama yöntemlerinden betimsel ve ilişkisel tarama modelindedir. Çalışmada nicel verilere dayalı istatistiksel teknikler kullanılarak modeldeki ilişkisel varsayımlar sınanmıştır. Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da evrenden alınacak bir grup üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Tarama modelleri, geçmişte var olmuş ya da var olan bir durumu mevcut ekliyle betimlemeyi amaçlayan modellerdir. Ara tırmaya konu olan olay, birey ya da nesne olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde de ifade etme, etkileme çabası gösterilemez. Önemli olan anlamak istenen durumu uygun bir biçimde belirtmektir (Karasar, 2009).

Evren Ve Örneklem

Psikolojik danışmanların yeterli ilişkisel algıyı belirlemek için evren; Van ilinde görev yapan tüm psikolojik danışmanlar ile öğretmenlerden oluşmaktadır. Ara tırmanın örneklemi ise ara tırmaya gönüllü olarak katılan 79 kadın ve 115 erkek olmak üzere toplam 194 psikolojik danışman ile 192 erkek ve 108 kadın olmak üzere toplam 300 öğretmenlerden oluşmaktadır. Birinci örneklem grubu olan psikolojik danışmanlara “Psikolojik Danışman Yeterlik Algısı Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu” uygulanmıştır. İkinci örneklem grubu olan öğretmenlere ise aynı ölçek ve “Kişisel Bilgi Formu” uygulanmıştır. İkinci örneklem grubunu oluştururan 300 öğretmenin seçimi için Van 1 Merkezinde 4 ilköğretim ve 4 orta öğretim okulu basit seçkisiz örneklem yöntemiyle seçilmiştir. Böylece öğretmenlerin psikolojik danışmanlara ilişkisel yeterlik

algılarını belirlemek için dört ilkö retim ve dört orta ö retim okulu olmak üzere toplam 8 okul belirlenip, bu okullardan görev yapan 300 ö retmene “Ö retmenlerin Psikolojik Danı manlarının Yeterli ine ili kin Algısı ölçe i” (ÖPYAÖ) da ıtılmı tır. Da ıtılan bu formlar ö retmenlerin okul psikolojik danı manlarının yeterli ine yönelik algısını belirlemeye yönelik örneklem grubunu olu turmaktadır. Ula ılan bu veriler a a ıda Tablo 1 ve 2 de verilmi tir.

Tablo 1: “PDYAÖ” katılımcılarının örneklem da ılımı:

Cinsiyet	f	%
Erkek	115	59,3
Kadın	79	40,07
Toplam	194	100,0
Çalı ılan Kurum	f	%
İlkö retim	113	58,2
Lise	81	41,8
Toplam	194	100,0
Mezun Oldu u Program	f	%
Pdr	158	81,4
Psikoloji	36	18,6
Toplam	194	100,0

Ölçe e katılan 194 Psikolojik danı mandan; 115’i erkek, 79’unu ise kadınlar olu turmaktadır. Bu sonuçlara ba lı olarak, ölçek uygulanan psikolojik danı manların %59,3’ü erkek, % 40,7’si kadındır.

Ölçe e katılan 194 Psikolojik danı mandan; 113’ü ilkö retim okulunda çalı makta olup, 81’i ise ortaö retim okulunda çalı maktadır. Bu sonuçlara ba lı olarak, ölçek uygulanan psikolojik danı manların %58,2’si ilkö retim, % 41,8’ i ortaö retimde çalı maktadır.

Ölçe e katılan 194 Psikolojik danışman; 158'i pdr, 36'sı psikoloji alanından mezundur. Bu sonuçlara bağlı olarak, ölçek uygulanan okul psikolojik danışmanlarının % 81,4'ü pdr, % 18,6'sı psikoloji alanından mezun olmak üzere çalışmaktadır.

Tablo 2: “ÖPYAÖ” katılımcılarının örneklem dağılımı:

Cinsiyet	f	%
Erkek	192	64
Kadın	108	36
Toplam	300	100

Çalıştığı Okulun Türü	f	%
İlkö retim	156	52
Ortaö retim (Lise)	138	46
Anaokulu	6	2
Toplam	300	100

Mezuniyet Alanı	f	%
Sınıf Öğretmeni	73	24,3
Bran Öğretmeni	216	72,0
Özel Eğitim	2	7,0
Anaokulu	9	3,0
Toplam	300	100

Ölçe e katılan 300 öğretmen; 192'si erkek, 108'i ise kadın olmaktadır. Bu sonuçlara bağlı olarak, ölçek uygulanan öğretmenlerin %64'ü erkek, % 36'sı kadındır.

Ölçe e katılan 300 öğretmen; 156'sı ilkö retim okulunda çalışmakta olup, 138'i ise ortaö retim, 6'sı anaokulunda çalışmaktadır. Bu sonuçlara bağlı olarak, ölçek uygulanan öğretmenlerin %52'si ilkö retim, % 46'sı ortaö retimde, % 2'si de anaokulunda çalışmaktadır.

Ölçe e katılan 300 öğretmen; 73'ü sınıf öğretmeni, 216'sı bran öğretmeni, 2'si özel eğitim öğretmeni, 9'u anasınıfı öğretmeni olarak çalışmaktadır. Bu sonuçlara

ba lı olarak, ölçek uygulanan ö retmenlerin %24.3'ü' sınıf ö retmeni, % 72'si bran ö retmeni, % 2'si özel e itim ö retmeni, % 3'ü anasınıfı ö retmeni olarak çalı maktadır.

Kullanılan Ölçme Araçları

Çalı mada "PDYAÖ" kullanılmı tır. Ö retmenlere de aynı ölçek uygulanmı fakat ölçek maddelerin yüklemeleri yeterlik yönünden de i tirilmi tir. Örne in; psikolojik danı manlar likert tipi ölçekteki maddeyi "yeterliyim" diye puanlarken, ö retmenler "yeterli" diye puan vermi lerdir. Ayrıca bu ölçe e ait psikolojik danı manlar için ayrı ö retmenler için ayrı olmak üzere iki farklı "Ki isel Bilgi Formu" da veri toplama aracı olarak kullanılmı tır.

Psikolojik Danı manlar Yeterlik Algısı Ölçe i (PDYAÖ)

Ara tırmacı tarafından geli tirilen "PDYAÖ" ne madde havuzu a amasından ba lanmı olup bu a amada ölçek için alanyazın taraması yapılmı tır. Hem daha önce yapılmı olan farklı çalı malarda kullanılan ölçme araçları hem de psikolojik danı manların görev ve sorumluluklarını belirleyen Bakanlı ın ilgili yönetmeli i incelenmi tir. Ayrıca Van 1 Milli E itim Müdürlü üne ba lı okullarda çalı an 12 okul idarecisi ve 12 ö retmenle yüz yüze görü ülererek okullarda kar ıla ılan problemlerle ilgili bilgi toplanmı tır. Daha sonra 500 ö renciye problem tarama envanteri uygulanarak okullarda kar ıla ılan problemler belirlenmi tir. Son a amada ise 40 psikolojik danı mana rehberlik hizmetlerini yürütürken kar ıla tıkları problemlerle ilgili anket çalı ması yapılmı tır. Bu a amalar de erlendirilmi olup sonunda yakla ık 80 maddelik bir madde havuzu olu turulmu tur. Daha sonra uzman görü üne ba vurulmu tur. Söz konusu bu çalı mada da birinci a amada titizlikle olu turulan madde havuzundaki ifadeler Türk dili ve edebiyatı alanında uzman üç ö retmenin görü üne sunulmu tur. Daha sonra madde havuzundaki ifadeler, algıyı ifade edebilecek ekilde yazım kurallarına uygun olarak düzenlenmi ve soru maddelerine dönü türülmü tür. Hazırlanan bu soru maddeleri dört akademisyene da ıtılıp uzman görü ü alınarak, madde havuzundaki maddeler bir ön elemenden geçirilmi tir. Bu i lemlerden sonra tekrar iki akademisyenin görü üne ba vurulup uygunluk

onaylandıktan sonra ölçeğin soru maddelerinin son hali oluşturulmuştur. En nihayetinde bu ölçek toplam 40 maddeye indirilerek uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Açımlayıcı Faktör Analizi

“PDYAÖ” ’nin yapı geçerliliği için açımlayıcı (exploratory) faktör analizi yöntemi olarak belirlenmiştir. Açımlayıcı faktör analizinde temel bileşenler analiz yöntemi esas olarak alınmıştır. Ölçeğin güvenilirliği için de iç tutarlılık katsayısını elde etmeyi hedefleyen Cronbach alfa değeri ölçütü olarak değerlendirilmiştir. Açımlayıcı faktör analizinin uygulanabilirliği Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett testi ile analiz edilmiştir. Örneklem uygunluğunun belirleyicisi olan KMO değeri yüksek bir seviye ile 0,957 ve benzer şekilde Barlett Küresellik (Sphericity) testine ilişkin de anlamlı düzeyde bulunmuştur ($X^2=3522,652$; $P=.000$). KMO ve Barlett Küresellik (Sphericity) testine ilişkin de anlamlı bulunduğundan veri seti faktör analizine tabi tutulmuştur.

Analizde ölçeğin bir birinden bağımsız alt faktörlerini belirlemek için döndürme yöntemi olarak varimax (dik döndürme) yöntemi kullanılmıştır. Faktör analizinde özdeğer (eigenvalue) 1’ın üzerinde olan faktörler dikkate alınabilmektedir. Yapılan faktör analizinde ölçekte çalışılmayan 10 madde elenmiş ve nihayetinde ölçekte 30 madde kalmıştır. Ölçeğimize ilişkin açıklanan varyans (değişimin ölçüsü) % 47,248 olarak elde edilmiştir. Maddelere ilişkin yük değeri 757 ile 406 arasında değişim göstermiştir. Bu durumda tüm maddelerin .30 kritisinin üzerinde bir değere sahip olduğu gözlemlenmiştir. Madde toplam korelasyon değerlerine baktığımızda değerlerin ,576 ile ,740 arasında değişimi görülmüştür. Ayrıca Pearson’ın gelişimi olduğu modellerle maddeler arası korelasyonuna bakılmış olup tüm maddelerin ‘p’ değerlerinin ,000 olduğu ve tüm maddelerin çift yıldız (flag) olarak iyi bir düzeyde korelasyona sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 3: “PDYAÖ” Geçerlik Analizleri Sonuçları

Alt Faktörler	Madde No	Maddeler	Yük De erleri	Korelasyon De erleri
Psikolojik Danı ma	M24	Ö rencilerin olumlu bir benlik algısına sahip olmaları için gerekli psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerini yerine getiririm	,730	,701
	M15	Psikolojik danı ma sürecinin gerektirdi i terapötik becerileri ba ariyle yerine getiririm	,690	,622
Psikolojik Danı ma	M21	Davranı bozuklu u olan ö rencileri bütün yönleriyle sa lıklı geli imlerini destekleyecek psikolojik danı ma ve rehberlik faaliyetlerini ba ariyle veririm	,672	,680
	M28	Okulda iddete maruz kalan ö rencilere dönük iyile tirici psikolojik danı ma ve rehberlik faaliyetlerini ba ariyle yerine getiririm	,657	,685
	M25	Okulda saldırganlık davranı larını sergileyen ö rencilere yönelik gerekli psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerini ba ariyle yerine getiririm	,633	,735
	M8	Ki ilerarası ileti im sorunları olan ö rencilerin ileti im becerilerini geli tirecek psikolojik danı ma ve rehberlik faaliyetlerini amaca uygun yürütürüm	,625	,684
	M14	Ö rencilerin her türlü karar verme problemlerine yardım etmeye dönük psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerini amaca uygun yürütürüm	,605	,722
	M13	Okulda ö rencilerin ya adı ı kriz durumlarına ba ariyle müdahale ederim	,586	,604
	M19	Ö rencilerin geli im görevlerini ba ariyle yerine getirebilmelerine dönük psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerini do ru bir biçimde yürütürüm	,582	,719
	M12	Ö rencilerin geli im dönemleri problemlerini a malarına dönük gerekli psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerini ba ariyle yaparım	,559	,730
	M23	Okula kar ı olumsuz duygular geli tiren ö rencilere yönelik gerekli rehberlik ve psikolojik danı ma hizmetlerini ba ariyle yürütürüm	,556	,664
	Ölçme ve De erlendirme	M17	Ö rencilerin gereksinimleri do rultusunda her türlü mü avirlik hizmetlerini yürütürüm	,667
M16		Ö rencileri tanımaya dönük ölçme araçlarından elde edilen sonuçları do ru de erlendiririm	,629	,720
M18		Okul rehberlik programını ö rencilerin ve okulun ihtiyaçları do rultusunda hazırlarım	,606	,576
M7		Okul rehberlik programında yer alan hedefleri gerçekle tirmeye dönük rehberlik etkinliklerini ba ariyle yürütürüm	,538	,624
M30		Ö rencilerin ya adı ı her türlü sorunun nedenlerini bulmaya dönük gerekli ara tırma faaliyetlerinde bulunurum	,516	,636
M1		Ö rencileri tanımaya yönelik ölçme araçlarını ba ariyle uygularım	,500	,618
E itsel ve Mesleki Rehberlik	M5	Ö rencilere gerekli ki isel sosyal rehberlik hizmetlerini ba ariyle veririm	,448	,688
	m3	Verimli ders çalı ma teknikleri hakkında ö rencilere gerekli becerileri kazandıracak rehberlik faaliyetlerini ba ariyle gerçekle tiririm	,757	,585
	M11	Sınav kaygısı ya ayan ö rencilere yardım etme konusunda gerekli rehberlik ve psikolojik danı ma hizmetlerini ba ariyle yaparım	,642	,618
	M26	Ö rencilerin motivasyonlarını artırıcı psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerini ba ariyle sunarım	,638	,640
	M10	Ö rencilerin ihtiyaçları do rultusunda (e itsel, mesleki ve ki isel sosyal yönden) güncel bilgileri ö rencilerle payla ırım	,616	,604
	M2	Ö rencilerin geli im dönemlerine uygun rehberlik ve psikolojik danı ma hizmetlerini gerekti i gibi yürütürüm	,611	,740
	M20	Ö rencilerin akademik ba arılarını artırmaya dönük rehberlik ve psikolojik danı ma faaliyetlerini ba ariyle yerine getiririm	,563	,651
	M27	Mesleki olgunluk kazanmaları noktasında ö rencilerin geli im süreçlerine uygun mesleki rehberlik hizmetlerini yürütürüm	,463	,639
Oryantasyon ve zleme	M9	Okulda iddeti önlemeye yönelik gerekli rehberlik ve psikolojik danı ma hizmetlerini gerekti i gibi yerine getiririm	,406	,667
	M22	Okuldaki Psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerini yürütmede okul-çevre i birli ini gerekti i gibi sa larım	,724	,603
	M4	Psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerinin etkilili ini görmek amacıyla gerekli izleme çalı malarını yaparım	,570	,642
	M6	Okulda ö rencilere dönük oryantasyon programlarını ba ariyle planlayabilirim	,567	,641
	M29	Okulda ö rencilere dönük oryantasyon programlarını ba ariyle yürütürüm	,554	,676

Tablo 3'te görüldü ü gibi ölçek dört boyuttan oluşmaktadır. Varimax dik döndürme işlemi sonrasında gerçekleştirilen AFA'ya göre alt boyutlar belirlenmiştir. Ölçeğin dört alt boyutları, araştırmacı tarafından isimlendirilmiştir. Buna göre birinci alt boyut “psikolojik danışmanlık”; ikinci alt boyut “ölçme ve değerlendirme”; üçüncü alt boyut “eğitsel ve mesleki rehberlik” ve dördüncü alt boyut “oryantasyon ve izleme” şeklinde isimlendirilmiştir.

Geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılarak 30 madde ile oluşturulan “PDYAÖ”nin algı düzeyleri beşli likert dereceleme ile ölçeklendirilmiştir. Likert tarzındaki ifadeler; “Hiç uygun değil, Çok az uygun, Kısmen uygun, Oldukça uygun, Tamamen uygun” biçimindedir. Olumlu cümleler “hiç uygun değil” seçeneğinden “tamamen uygun” seçeneğine doğru 1, 2, 3, 4, 5 şeklinde puanlanmıştır.

Ölçekten alınacak toplam puan 30 ile 150 arasında değişmektedir. Ölçekten elde edilen toplam puana ilişkin normallik dağılımı Kolmogorov Smirnov ile test edilmiştir. Kolmogorov Smirnov testine göre ($K-S = 0,699 > 0,05$) toplam puan dağılımlerinin normal dağılım gösterdiği gözlemlenmiştir. Ayrıca homojenlik testi için yapılan Levene's Statistics'e bakılmış olup ‘P’ değerinin 0,05'ten büyük olduğu, yani homojen olduğu görülmüştür.

Maddelerin faktör yükleri toplam dört faktör altında .75 ve .40 arasında değişmektedir. “Psikolojik Danışmanlık” denilen ilk alt boyut toplam 11 maddeden oluşmaktadır ve toplam varyansın % 25'ini oluşturmaktadır. İkinci alt boyut olan “Ölçme ve değerlendirme” toplam 7 maddeden oluşmaktadır ve toplam varyansın % 25'ini oluşturmaktadır. Üçüncü alt boyut olan “Eğitsel ve Mesleki Rehberlik” toplam 8 maddeden oluşmaktadır ve toplam varyansın % 25'ini oluşturmaktadır. Dördüncü alt boyut olan “Oryantasyon ve izleme” toplam 4 maddeden oluşmaktadır ve toplam varyansın % 25'ini oluşturmaktadır.

Ölçek geliştirilmede temel amaç geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmektir. Faktör analizi yapıldığından güvenilirlik testi için yapılmış bir analizdir. Faktör analizi sonrasında her bir alt boyutun güvenilirliğinin sayısal olarak bulunması gerekmektedir. Güvenirlik analizi yapılırken Alpha modeli kullanıldı. Cronbach's Alpha sorular arası uyuma bağlı uyum değeridir. Cronbach's Alpha değerinin 0,70 ve üstü olduğu

durumlarda ölçe in güvenilir oldu u kabul edilir (Köklü, Bökeo lu ve Büyüköztürk, 2008; Sipahi, Yurtkoru ve Çinko, 2008). Söz konusu ölçe imizde Cronbach's Alpha (alfa) de erinin 0,96 oldu u görüldü. Bu dereceyle ölçe in oldukça yüksek derecede güvenilirli e (iç tutarlılı a) sahip oldu u söylenebilir. Ayrıca, ölçe in alt boyutları olan psikolojik danı ma alt boyutu için 0,92, ölçme ve de erlendirme alt boyutu için 0,85, e itsel ve mesleki rehberlik alt boyutu için 0,88 ve oryantasyon ve izleme için 0,81 Cronbach's Alpha de erleri bulunmu tur.

Do rulayıcı Faktör Analizi

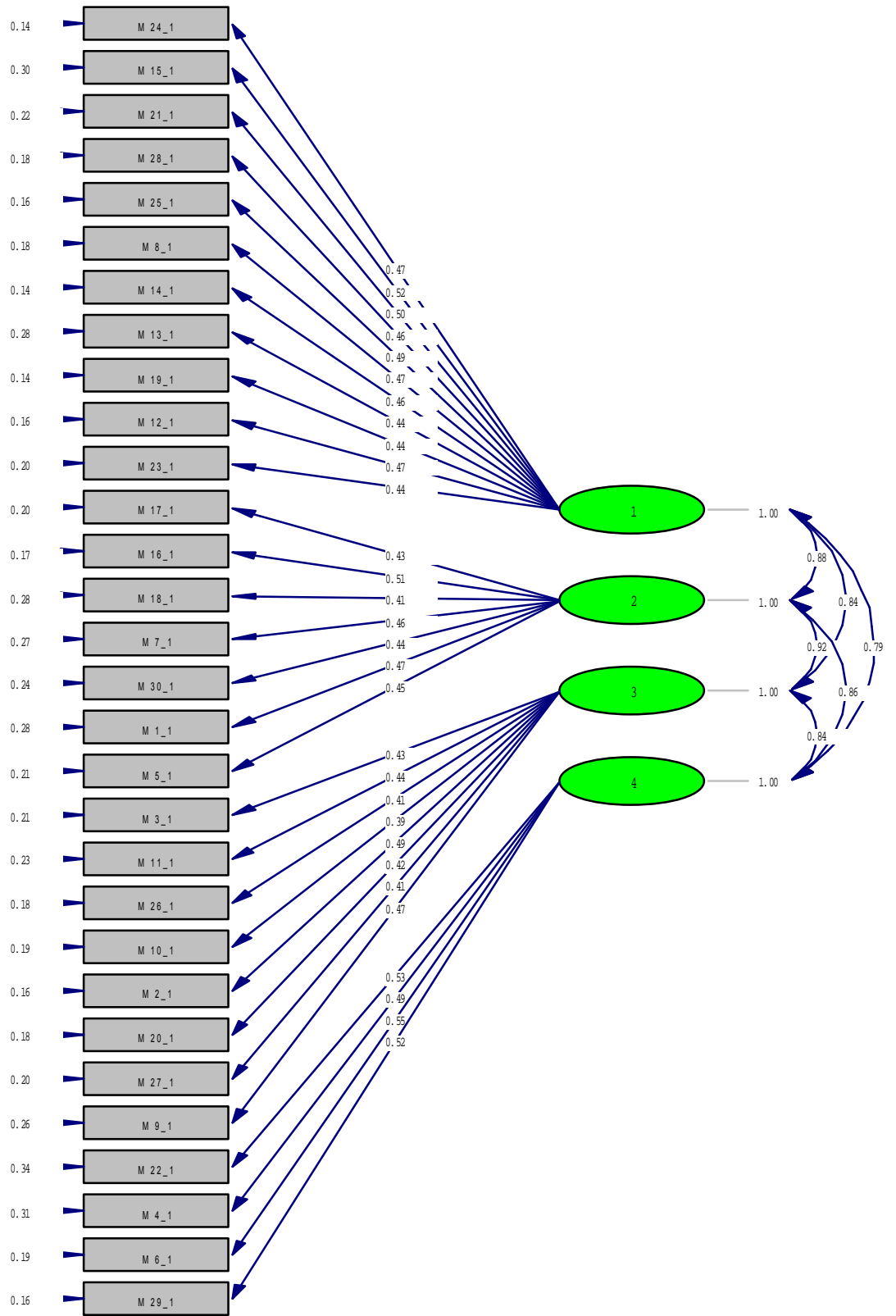
DFA, bazı ölçütler do rultusunda açımlayıcı yöntemin iddia etti i modeli sınamayı ve modelin uygunlu unu test etmeyi amaçlamaktadır (im ek, 2007). DFA'da modelin geçerli ini de erlendirmek için çok sayıda uyum indeksi kullanılmaktadır (Schermelleh-Engel, Moosbrugger, & Müller, 2003). Ancak verilen uyum indekslerinden hangilerinin modelin uyumu için dikkate alınaca ı açık olmamasına kar ın (im ek, 2007), yapılan çalı malarda RMSEA, AGFI, CFI, NFI, RMR ve GFI indekslerinin sıklıkla kullanıldı ı görülmektedir (Kayri, 2009). Bunlar içinde en sık kullanılanları Ki-Kare Uyum Testi, yilik Uyum ndeksi (GFI), Düzeltilmi yilik Uyum ndeksi (AGFI), Ortalama Hataların Karekökü (RMR) ve Yakla ık Hataların Ortalama Karekökü'dür (RMSEA). Model veri uyumu için GFI ve AGFI de erlerinin 0.90'dan yüksek çıkması, RMSEA de erlerinin ise 0.05'den küçük olması beklenir. Buna kar ılık GFI de erinin 0.85'ten, NFI ve AGFI de erinin 0.80'den yüksek ve RMS de erinin ise 0.10'dan dü ük çıkması modelin gerçek verilerle uyumu için birer ölçüt olarak da kabul edilmektedir (Anderson ve Gerbing, 1984; Schermelleh-Engel, Moosbrugger, & Müller, 2003; Marsh, Balla ve McDonald, 1988).

AFA sonucunda elde edilen model, DFA ile test edilmi tir. Sümer (2000), χ^2/sd de erinin 5'ten küçük olması halinde, modelin gerçek verilerle iyi bir uyum içerisinde olaca nı bildirmektedir. Bu ba lamda elde edilen modelin ($t^2/sd=96,67/399=0,24$) uygun oldu u görülmektedir. Ancak, t^2 istatisti inin modelin uyum iyili i için yeterli olamayaca ı alan yazında de erlendirilmi (im ek, 2007). Bu nedenle elde edilen modelin uygunlu u; RMSEA, NFI, GFI, AGFI ve RMR uyum ölçütleri ile test edilmi tir. Yapılan analizler sonucunda, modelin uygunlu una ili kin hesaplanan uyum

de erleri RMSEA için 0,000; NFI için 0,83; GFI için 0,82, RMR için 0,022 ve AGFI için ise 0,80 olarak bulunmu tur. Tüm ölçütler göz önünde bulunduruldu unda, DFA sonucunda elde edilen be faktörlü bir yapının kabul edilebilir bir modele sahip oldu u savunulabilir.

DFA'da yordanmaya çalı ılan örtük de i ken (latent variable) dört faktörlü bir yapıda bir ba ımlı de i ken ve örtük de i ken i açıklamaya çalı an maddeleri de ba ımsız de i ken olarak kabul edildi inde, analiz sonucunda elde edilen modele ili kin diyagram (path diagram) ekil 1'de gösterilmi tir.

ekil 1. Do rulatory Faktör Analizine ili kin diyagram

Chi-Square=96.67, df=399, P-value=1.00000, RMSEA=0.000

ekil 1: Do rulatory Faktör Analizine li kin diyagram

ekil 1’de her bir maddenin örtük ba ımlı de i ken üzerindeki etki miktarları ve korelasyon katsayıları görülmektedir. Madde korelasyonlarının birinci alt boyutta 0,44 ile 0,52; ikinci alt boyutta 0,43 ile 0,51; üçüncü alt boyutta 0,39 ile 0,49; ve dördüncü alt boyutta 0,49 ile 0,51 arasında de i im gösterdi i gözlenmi tir. Bu durum ölçekte yer alan tüm maddeler açısından de erlendirildi inde maddelerin korelasyon katsayılarının 0.39 ile 0,55 arasında de i im gösterdi i gözlenmi tir. Ara tırmada maddeler arasındaki korelasyon ve 30 maddeyi dört boyutta tanımlayan modelin, t^2 (Chi-Square) istatisti inin yanı sıra, RMSEA, CFI, GFI, RMR ve AGFI de erleri dikkate alındı ında, kabul edilebilir bir uyum iyili ine sahip oldu u söylenebilir.

Tüm veriler ve analizler “PDYAÖ” nin yeterli düzeyde geçerli ve güvenilir oldu unu gösterdi inden ölçek bu çalı mada kullanılmı tir.

Ki isel Bilgi Formu

Çalı mada “PDYAÖ” kullanılmı tir. Fakat hem okul psikolojik danı manlarına hem de ö retmenlere uygulanacak ölçe in sosyal ve demografik de i kenleri farklı oldu undan iki adet ki isel bilgi formu geli tirilmı tir.

Birinci ölçe imiz olan “PDYAÖ” ne cevaplayıcı olarak katılan psikolojik danı manların ki isel bilgi formunda:

10. Cinsiyet
11. Kıdem yılı
12. Mezun oldu u bölüm
13. Ö renim düzeyi
14. Çalı ılan kurum
15. Ya amınızın büyük ço unlu unu geçirdi iniz yer
16. Alanla ilgili hizmet içi e itim alıp almama
17. Alanı isteyerek seçip seçmedi i

18. Okuldaki öğrenci sayısı sorulmu tur.

İkinci ölçme aracı olan “ÖPYAÖ” ne cevaplayıcı olarak katılan öğretmenlerin kişisel bilgi formunda:

- 1 Cinsiyet
- 2 Öğrenim düzeyi
- 3 Çalıştığı okul türü
- 4 Mezuniyet alanı
- 5 Okuldaki öğrenci sayısı
- 6 Kıdem yılı
- 7 Alan ile ilgili hizmet içi eğitim alıp almama sorusu olarak sorulmu tur.

Verilerin Toplanması Ve Analizi

“PDYAÖ” Van il merkezinde RAM’in düzenlediği ve tüm il ve ilçelerdeki rehber öğretmenlerin katıldığı bir seminerde, araştırmacı tarafından toplantı yerine gidilerek psikolojik danışmanlara uygulanmıştır. Araştırmacı her uygulamada kendisini tanıtmış, araştırmacının amacı hakkında bilgi vermiş ve ölçmenin nasıl cevaplanacağını açıklamıştır. Aynı ölçek öğretmenlerin psikolojik danışmanların yeterliliğine ilişkin algısını belirlemek için öğretmenlere de uygulanmıştır. Bu amaçla da, araştırmacı okullara gidip formları öğretmenlere dağıtmış ve ölçek için gerekli açıklamaları yapmıştır. Ölçekteki maddeler aynı kalmış sadece maddelerin yüklemeleri yeterlik yönünden değiştirilmiştir. Örneğin; Okul Psikolojik danışmanları liker tipi ölçekteki maddeyi “yeterliyim” diye puanlarken, öğretmenler “yeterli” diye puan vermiştir.

Deneyim grubundan elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra verilerin analizine geçilmiştir. Yapı geçerliliği ve güvenilirliği tamamlanan ölçeklerden elde edilen madde toplamalarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler tablo halinde gösterilmiştir. Ölçeklerden elde edilen toplam puana ilişkin normallik dağılımı Kolmogorov Smirnov ile test edilmiş olup, ayrıca homojenliği test etmek için yapılan Levene’s Statistics’ e bakılmıştır. Kümeleme analizi ile ölçeklerden alınan toplam puanın, hangi aralıklarda kümeleneceğinin uygun olacaktır belirlenmiştir. Bu yolla, algı düzeylerini olumlu, negatif ve olumsuz olmak üzere ayrıntılı bir şekilde görmek mümkün

olmu tur. Ölçeklerden elde edilen toplam puanlara ili kin yapılan veri analizlerinde toplam puanların normallik ve homojenlik durumlarına göre parametrik testlere ihtiyaç oldu u görülen sınıflı de i kenlerden iki alt gruptan olu anlara T-Testi, ikiden fazla gruptan olu anlara ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testi uygulandı. Normal da ılım sergilemeyen testlerde parametrik olmayan testlere ihtiyaç duyuldu undan iki alt gruptan olu anlara T- Testinin parametrik olmayan alternatifi olan Mann- Whitney U testi, ikiden fazla alt gruptan olu anlara ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testinin parametrik olmayan alternatifi olan Kruskal Wallis testi uygulanmı tır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde katılımcıların genel da ılım özellikleri ve bu uygulamaların sonucunda elde edilen veriler ile buna ili kin yorumlar yer almaktadır. Veri çözümlenmeleri sonucunda elde edilen bulguların sistematik olarak ifade edilebilmesi için, tablolar hazırlanmıştır. Hazırlanan her tabloda, veriler üzerinde yapılan testler için gerekli bulunan ve yorumlamaları kolayla tıracak de erlere yer verilmiştir. Ayrıca bu bölümde, ölçek uygulamaları ile elde edilen verilerden faydalanarak elde edilen bulgulara ve bu bulguların yorumuna yer verilmiştir. Bulguların sistematik olarak ifade edilebilmesi için tablolardan faydalanılmıştır. Her bir tabloda veriler üzerinde yapılan testler için gerekli bulunan ve yorumu kolayla tıracak de erlere yer verilmiştir.

“PDYAÖ” ile İlgili Elde Edilen Bulgular

Geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılarak 30 maddeyle olu turulan “PDYAÖ”nin algı düzeyleri be li likert dereceleme ile ölçeklendirilmiştir. Likert tarzındaki ifadeler; “Hiç uygun de il, Çok az uygun, Kısmen uygun, Oldukça uygun ve Tamamen uygun” biçimindedir. Geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılarak 30 maddeyle olu turulan “ PDYAÖ” de yer alan tüm maddeler olumlu madde formundadır. Ölçekte ters madde bulunmamakta ve ölçekten alınacak puan 30 ile 150 arasında de i mektedir. Ölçekten elde edilen toplam puana ili kin normallik da ılımı Kolmogorov Smirnov ile test edilmiştir. Kolmogorov Simirnov testine göre ($K-S= 0,699$, $P > 0,05$) toplam puan de i kenlerinin normal da ılım gösterdi i gözlenmiştir. Toplam puana ili kin normal bir da ılım ve homojenlik gözlendi inden parametrik testlerle veri analizinin yapılabilece i anlaşılmıştır.

Yapı geçerli i ve güvenirli i tamamlanmış olan “PDYAÖ” den elde edilen madde toplamlarına ili kin tanımlayıcı istatistikler Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4: “PDYAÖ” den elde edilen toplam puanlara ili kin tanımlayıcı istatistikler:

Birey Sayısı	Minimum	Maksimum	$\bar{X}$	Std. Hata	Std. Sapma
194	53.00	150.00	120,0670	1.197	16.68174

Tablo 4’teki bulgulara göre, 194 bireyin ölçekten almı olduklara puan ortalamasının 120,0670 ve puanlara ili kin standart sapmanın 16.681 oldu u tespit edilmi tir. Örneklemdaki bireylerin ölçekten aldıkları toplam puana ili kin da ılımın normallik durumu Kolmogorov-Smirnov testi ile sınınmı tır. Yapılan analize göre toplam puan de i keni normal da ılım göstermi tir (P=0,699). Bu durumda, psikolojik danı manların yeterlik algı seviyesi (dü ük-orta-yüksek ekinde), ortalama-standart sapma (dü ük seviye); ortalama (orta seviye) ve ortalama + standart sapma (yüksek seviye) ekinde hesaplanabilir. Ölçek formundan alınan toplam puanlar homojen olma durumlarına göre iki a amalı kümeleme analizine tabi tutulmu olup, her seviyedeki e ik de erler (cut-off) daha detaylı bir ekinde ortaya konabilmi tir. Bu yolla, Yeterlik algı düzeylerinin detaylı bir ekinde ölçülmesi mümkün olabilmektedir. ki a amalı kümeleme analizi (Two Step Cluster) sonuçları Tablo 2’de gösterilmi tir.

Tablo 5: “PDYAÖ” den elde edilen iki a amalı kümeleme analiz sonuçları

Gruplar	N	X	Sd	% Toplam
1. Grup (Dü ük)	42	96,7381	11,30305	21,6%
2. Grup (Orta)	77	117,1688	4,81883	39,7%
3. Grup (Yüksek)	75	136,1067	7,26445	38,7%
Toplam	194	120,0670	16,68174	100,0%

Tablo 5’te görülece i üzere 42 (%21,6) psikolojik danı manın $\pm 85-107$ puan aralı ında, 77 psikolojik danı manın (%39,7) $\pm 113-121$ puan aralı ında, 75 psikolojik danı manın (%38,7) $\pm 129 - 143$ puan aralı ında oldukları tespit edilmi tir. Kümeleme analizi, ölçekten alınacak toplam puanın, 85 ve 107 aralı ını 96,7381, 113 ve 121aralı ını, 117,1688 ve 129 ve 143 aralı ını 136,1067 ekinde kümelenmesini uygun görmü tür. Bu veriler ı ında, 194 psikolojik danı mandan 42’ sinin psikolojik danı manların yeterlik algısı hakkında dü ük bir algıya sahip oldu unu, 77 psikolojik danı manın orta düzeyde bir yeterlik algısına sahip oldu unu, 75 psikolojik danı manın

psikolojik danışmanların yeterli hakkında yüksek bir algıya sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Fark testlerinin yapılabilmesi için en azından aralık ölçeğinde ölçülmüş bir özelliğin ve bağımsız ayrık alt gruplardan oluşan sınıflı bir değişkenin bulunması gerekir. Toplam puana ilişkin normal dağılım ve homojenlik gözlenirse sınıflı değişken için iki alt gruptan oluşuyorsa bağımsız örnekler için T-Testi uygulanır. Sınıflı değişkenin ikiden fazla alt gruptan oluşması durumunda ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılır (Büyüköztürk, 2009; Köklü, Bökeoğlu ve Büyüköztürk, 2008; Sipahi, Yurtkoru ve Çinko, 2008). Okul psikolojik danışmanlarının yeterlik algısını belirleyecek olan “PDYAÖ”nden elde edilen toplam puana ilişkin normal dağılım gözlemlenenden parametrik testler uygulanmıştır.

“PDYAÖ”ne cevaplayıcı olarak katılan Psikolojik danışmanların cinsiyeti, çalıştığı okulun türü, okulda yaptığı görev, çalıştığı okuldaki öğrenci sayısı, kıdem, mezuniyet ve alanı isteme birer sosyo demografik özellik olarak ele alınmıştır.

“PDYAÖ” ile birlikte sunulan kişisel bilgi formunda yer alan değişkenlerden cinsiyet değişkeni ‘kadın’ ve ‘erkek’ olmak üzere iki alt gruptan oluşmaktadır. Toplam puana ilişkin normallik gözlemlenenden söz konusu değişkenin sınıflı değişkene göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için T-Testi kullanılmıştır.

Tablo 6: Cinsiyet değişkeni açısından psikolojik danışmanların yeterlik algısı ölçeğine ait T Testi sonuçları;

	C NS YET	N	$\bar{X}$	S	T	P
Toplam Puan	Kadın	79	1,2144	16,24	0,95	,342
	Erkek	115	1,1912	16,98		
Psikolojik Danışmanlık Yeterlik Alt Boyutu	Kadın	79	44,16	6,74	1,39	,165
	Erkek	115	42,80	6,59		
Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Alt Boyutu	Kadın	79	28,94	3,77	1,65	,099
	Erkek	115	27,92	4,54		
Emisyonel ve Mesleki Yeterlik Alt Boyutu	Kadın	79	32,97	4,56	-,03	,970
	Erkek	115	33,00	4,61		
Oryantasyon ve Değerlendirme Yeterlik Alt Boyutu	Kadın	79	15,35	2,92	-,08	,931
	Erkek	115	15,39	2,87		

Tablo 6'ya göre toplam puanın cinsiyete göre puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi [$t(0,95) = 0,342; P > 0,05$] yapılarak kontrol edilmiş ve 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç okul psikolojik danışmanlarının toplam puana göre yeterlik algısının cinsiyete göre değişmediğini gösterir.

Erkek grubun cinsiyete göre psikolojik danışmanlık puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi [$t(1,39) = ,165; P > 0,05$] yapılarak kontrol edilmiş ve 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Buna göre okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışmanlık yapmaya ilişkin yeterlik algısı cinsiyete göre değişmemektedir.

Erkek grubun cinsiyete göre ölçme ve değerlendirme puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi [$t(1,65) = ,099; P > 0,05$] yapılarak kontrol edilmiş ve ,05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Buna göre okul psikolojik danışmanlarının ölçme ve değerlendirme yapmaya ilişkin yeterlik algısı cinsiyete göre değişmemektedir.

Erkek grubun cinsiyete göre eğitsel ve mesleki rehberlik puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi [$t(-,03) = ,970; P > 0,05$] yapılarak kontrol edilmiş ve 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Buna göre okul psikolojik danışmanlarının eğitsel ve mesleki rehberlik yapmaya ilişkin yeterlik algısı cinsiyete göre değişmemektedir.

Erkek grubun cinsiyete göre oryantasyon ve izleme puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi [$t(-,08) = ,931; P > 0,05$] yapılarak kontrol edilmiş ve 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Buna göre okul psikolojik danışmanlarının oryantasyon ve izleme yapmaya ilişkin yeterlik algısı cinsiyete göre değişmemektedir.

Tablo 7: Hizmet yılı de i kenine göre psikolojik danı manların yeterlik algısı puanları arasındaki farka ili kin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları:

	Varyansın Kayna ı	Kareler Top. Sd	Kareler Ort.	F	P	Fark
Toplam Puan	Gruplar arasında	1179,490	2	589,745		
	Gruplar içinde	52528,638	191	275,019	2,144	,120
	Toplam	53708,129	193			
Psikolojik Danı ma Yeterlik Alt Boyutu	Gruplar arasında	245,447	2	122,724		
	Gruplar içinde	8353,295	191	43,735	2,806	,063
	Toplam	8598,742	193			
Ölçme ve De erlendirme Yeterlik Alt Boyutu	Gruplar arasında	35,382	2	17,691		
	Gruplar içinde	3474,164	191	18,189	,973	,380
	Toplam	3509,546	193			
E itsel ve Mesleki Yeterlik Alt Boyutu	Gruplar arasında	60,387	2	30,194		
	Gruplar içinde	3991,592	191	20,898	1,445	,238
	Toplam	4051	193			
Oryantasyon ve izleme Yeterlik Alt Boyutu	Gruplar arasında	30,113	2	15,057		
	Gruplar içinde	1579,418	191	8,269	1,821	,165
	Toplam	1609,531	193			

Tablo 7'ye göre kıdem de i kenine göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarını de erlendirecek olursak; okul psikolojik danı manların; toplam puan (F=2,144), psikolojik danı ma (F=2,806), ölçme ve de erlendirme (F=,973), e itsel ve mesleki rehberlik (F=1,445) ve oryantasyon ve izleme (F=1,821) puanlarının 0,05 anlamlılık düzeyinde farklıla madı ı görülmü tür.

Tablo 8: Mezuniyet durumu de i keni açısından psikolojik danı manların yeterlik algısı ölçe ine ait T Testi sonuçları:

	Mezuniyet Durumu	n	$\bar{X}$	S	t	P
Toplam Puan	Pdr	158	1,2075	16,544	1,19	,235
	Psikoloji	36	1,1708	17,188		
Psikolojik Danı ma Yeterlik Alt Boyutu	Pdr	158	43,84	6,57	2,12	,035
	Psikoloji	36	41,25	6,78		
Ölçme ve De erlendirme Yeterlik Alt Boyutu	Pdr	158	28,55	4,16	1,48	,138
	Psikoloji	36	27,38	4,63		
E itsel ve Mesleki Yeterlik Alt Boyutu	Pdr	158	32,91	4,60	-,45	,648
	Psikoloji	36	33,30	4,54		
Oryantasyon ve izleme Yeterlik Alt Boyutu	Pdr	158	15,43	2,80	,54	,586
	Psikoloji	36	15,13	3,26		

Tablo 8'e göre toplam puanın pdr ve psikoloji mezunu puan ortalaması arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi [$t(1,19) = ,235; P > 0,05$] yapılarak kontrol edilmiş ve 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç okul psikolojik danışmanlarının yeterlik algısının pdr ve psikoloji mezuniyetine göre değişimini gösterir.

ki grubun mezuniyet durumuna göre psikolojik danışman puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi [$t(2,12) = ,035; P < 0,05$] yapılarak kontrol edilmiş ve 0,05 düzeyinde fark görülmüştür. Bu sonuca göre, pdr mezunu okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışman yapmaya ilişkin yeterlik algıları psikolojide itimi almış okul psikolojik danışmanlarına göre anlamlı düzeyde yüksektir.

ki grubun mezuniyet durumuna göre ölçme ve değerlendirme puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi [$t(1,48) = ,138; P > 0,05$] yapılarak kontrol edilmiş ve 0,05 düzeyinde fark görülmemiştir. Bu sonuca göre, pdr mezunu okul psikolojik danışmanlarının ölçme ve değerlendirme yapmaya ilişkin yeterlik algıları psikolojide itimi almış okul psikolojik danışmanlarına göre farklılaşmamaktadır.

ki grubun mezuniyet durumuna göre etkisel ve mesleki rehberlik puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi [$t(-,45) = ,648; P > 0,05$] yapılarak kontrol edilmiş ve 0,05 düzeyinde fark görülmemiştir. Bu sonuca göre, pdr mezunu okul psikolojik danışmanlarının etkisel ve mesleki rehberlik yapmaya ilişkin yeterlik algıları psikolojide itimi almış okul psikolojik danışmanlarına göre farklılaşmamaktadır.

ki grubun mezuniyet durumuna göre oryantasyon ve izleme puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi [$t(,54) = ,586; P > 0,05$] yapılarak kontrol edilmiş ve 0,05 düzeyinde fark görülmemiştir. Bu sonuca göre, pdr mezunu okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışman yapmaya ilişkin yeterlik algıları psikolojide itimi almış okul psikolojik danışmanlarına göre farklılaşmamaktadır.

Tablo 9: Ö renim düzeyi de i ken i açısından psikolojik danı manların yeterlik algısı ölçe ine ait T Testi sonuçları:

	Ö renim Düzeyi	n	$\bar{X}$	S	t	P
Toplam Puan	Lisans	167	1,212	15,29	2,41	,017
	Yüksek Lisans	27	1,129	22,59		
Psikolojik Danı ma	Lisans	167	43,85	6,12	2,57	,011
	Yüksek Lisans	27	40,33	8,97		
Yeterlik Alt Boyutu	Lisans	167	28,59	3,88	2,06	,040
	Yüksek Lisans	27	26,77	5,98		
Ölçme ve De erlendirme	Lisans	167	33,22	4,34	1,76	,080
	Yüksek Lisans	27	31,55	5,71		
Yeterlik Alt Boyutu	Lisans	167	15,55	2,74	2,11	,036
	Yüksek Lisans	27	14,29	3,50		

Tablo 9'a göre toplam puanın lisans ve yüksek lisans mezunu puan ortalaması arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi [$t(2,41) = ,017$; $P < 0,05$] yapılarak kontrol edilmi ve 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu tespit edilmi tir. Bu sonuç okul psikolojik danı manlarının yeterlik algısının lisans ve yüksek lisans düzeyine göre de i ti ini gösterir.

ki grubun ö renim düzeyine göre psikolojik danı ma puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi [$t(2,57) = ,011$; $P < 0,05$] yapılarak kontrol edilmi ve 0,05 düzeyinde fark görülmü tür. Bu sonuca göre, lisans mezunu okul psikolojik danı manlarının psikolojik danı ma yapmaya ili kin yeterlik algıları lisansüstü e itim almı okul psikolojik danı manlarına göre yüksektir.

ki grubun ö renim düzeyine göre ölçme ve de erlendirme puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi [$t(2,06) = ,040$; $P < 0,05$] yapılarak kontrol edilmi ve 0,05 düzeyinde fark görülmü tür. Bu sonuca göre, lisans mezunu okul psikolojik danı manlarının ölçme ve de erlendirme yapmaya ili kin yeterlik algıları lisansüstü e itim almı okul psikolojik danı manlarına göre yüksektir.

ki grubun ö renim düzeyine göre e itsel ve mesleki rehberlik puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi [$t(1,76) = ,080$; $P < 0,05$] yapılarak kontrol edilmiş ve 0,05 düzeyinde fark görülmemiştir. Bu sonuca göre, lisans mezunu okul psikolojik danışmanlarının e itsel ve mesleki rehberlik yapmaya ilişkin yeterlik algıları lisansüstü eğitim almış okul psikolojik danışmanlarına göre yüksektir.

ki grubun ö renim düzeyine göre oryantasyon ve izleme puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi [$t(2,11) = ,036$; $P < 0,05$] yapılarak kontrol edilmiş ve 0,05 düzeyinde fark görülmemiştir. Bu sonuca göre, lisans mezunu okul psikolojik danışmanlarının oryantasyon ve izleme yapmaya ilişkin yeterlik algıları lisansüstü eğitim almış okul psikolojik danışmanlarına göre yüksektir.

Tablo 10: Çalışılan kurum de ikeni açısından psikolojik danışmanların yeterlik algısı ölçeğine ait T Testi sonuçları:

	Çalışılan Kurum	n	$\bar{X}$	S	t	P
Toplam Puan	İlkö retim	113	1,203	16,80	,291	,771
	Lise	81	1,196	16,60		
Psikolojik Danışmanlık Yeterlik Alt Boyutu	İlkö retim	113	43,46	6,50	,24	,807
	Lise	81	43,22	6,93		
Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Alt Boyutu	İlkö retim	113	28,61	4,17	1,07	,282
	Lise	81	27,95	4,38		
Eğitsel ve Mesleki Yeterlik Alt Boyutu	İlkö retim	113	32,84	4,74	-,53	,594
	Lise	81	33,19	4,36		
Oryantasyon ve İzleme Yeterlik Alt Boyutu	İlkö retim	113	15,44	2,78	,37	,707
	Lise	81	15,28	3,03		

Tablo 10'a göre toplam puanın ilkö retim ve lisede çalışılan kurumda puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi [$t(,291) = ,771$; $P > 0,05$] yapılarak kontrol edilmiş ve 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç okul psikolojik danışmanlarının yeterlik algısının ilkö retim ve lisede çalışılan kuruma de ikenine göre farklılaşmadığını gösterir.

ki grubun çalışılan kurum durumuna göre psikolojik danışmanlık puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi [$t(,24) = ,807$; $P > 0,05$] yapılarak kontrol edilmiş ve 0,05 düzeyinde fark görülmemiştir. Bu sonuca göre, ilkö retimde çalışılan

okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışman yapmaya ilişkin yeterlik algıları lisede çalışan okul psikolojik danışmanlarına göre farklılık göstermemektedir.

ki grubun çalışan kurum durumuna göre ölçme ve değerlendirme ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını t testi [$t(1,07) = ,282; P>0,05$] yapılarak kontrol edilmiş ve 0,05 düzeyinde fark görülmemiştir. Bu sonuca göre, ilköğretimde çalışan okul psikolojik danışmanlarının ölçme ve değerlendirme yapmaya ilişkin yeterlik algıları lisede çalışan okul psikolojik danışmanlarına göre farklılık göstermemektedir.

ki grubun çalışan kurum durumuna göre etkisel ve mesleki rehberlik puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını t testi [$t(-,53) = ,594; P>0,05$] yapılarak kontrol edilmiş ve 0,05 düzeyinde fark görülmemiştir. Bu sonuca göre, ilköğretimde çalışan okul psikolojik danışmanlarının etkisel ve mesleki rehberlik yapmaya ilişkin yeterlik algıları lisede çalışan okul psikolojik danışmanlarına göre farklılık göstermemektedir.

ki grubun çalışan kurum durumuna göre oryantasyon ve izleme puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını t testi [$t(,37) = ,707; P>0,05$] yapılarak kontrol edilmiş ve 0,05 düzeyinde fark görülmemiştir. Bu sonuca göre, ilköğretimde çalışan okul psikolojik danışmanlarının oryantasyon ve izleme yapmaya ilişkin yeterlik algıları lisede çalışan okul psikolojik danışmanlarına göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 11: Yaşının çoğunu geçirdiğiniz yerdeki kendinize göre psikolojik danışmanların yeterlik algısı puanları arasındaki farka ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları:

	Yaşınlan Yeri	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Fark
Toplam Puan	Grupler arasında	670,279	2	335,140	1,207	,301	Yok
	Grupler içinde	53037,850	191	277,685			
	Toplam	53708,129	193				
Psikolojik Danışman Yeterlik Alt Boyutu	Grupler arasında	101,479	2	50,740	1,141	,322	
	Grupler içinde	8497,263	191	44,488			

	Toplam	8598,742	193			
Ölçme ve De erlendirme Yeterlik Alt Boyutu	Gruplar arasında	40,758	2	20,379		
	Gruplar çinde	3468,788	191		1,122	,328
	Toplam	3509,546	193	18,161		
E itsel ve Mesleki Yeterlik Alt Boyutu	Gruplar arasında	29,672	2	14,836		
	Gruplar çinde	4022,307	191		,704	,496
	Toplam	4051,979	193	21,059		
Oryantasyon ve zleme Yeterlik Alt Boyutu	Gruplar arasında	25,878	2	12,939		
	Gruplar çinde	1583,653	191		1,561	,213
	Toplam	1609,531	193	8,291		

Tablo 11'e göre ya amınızın ço unu geçirdi iniz yer de i keni açısından Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarını de erlendirecek olursak; okul psikolojik danı manların toplam puan (F=1,207), psikolojik danı ma (F=1,141), ölçme ve de erlendirme (F=1,122), e itsel ve mesleki rehberlik (F=,704) ile oryantasyon ve izleme (F=1,561) puanlarının 0,05 anlamlılık düzeyinde farklıla madı ı görülmü tür.

Tablo 12: Hizmet içi e itim de i keni açısından psikolojik danı manların yeterlik algısı ölçe ine ait T Testi sonuçları:

	Hizmet içi E itim	n	$\bar{X}$	S	t	P
Toplam Puan	Aldım	123	1,2196	17,42	2,09	,037
	Almadım	71	1,1679	14,86		
Psikolojik Danı ma Yeterlik Alt Boyutu	Aldım	123	44,11	6,93	2,08	,038
	Almadım	71	42,05	6,01		
Ölçme ve De erlendirme Yeterlik Alt Boyutu	Aldım	123	28,86	4,33	2,30	,022
	Almadım	71	27,42	3,99		
E itsel ve Mesleki Rehberlik Yeterlik Alt Boyutu	Aldım	123	33,38	4,74	1,57	,117
	Almadım	71	32,30	4,23		
Oryantasyon ve zleme Yeterlik Alt Boyutu	Aldım	123	15,59	2,97	1,38	,169
	Almadım	71	15,00	2,70		

Tablo 12'ye göre toplam puanın hizmet içi e itim alma veya almama puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadı ı t testi [t (2,09) =,037; P<0,05] yapılarak kontrol edilmi ve 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark oldu u tespit edilmi tir. Bu sonuç okul psikolojik danı manlarının yeterlik algısının hizmet içi e itim alıp almama de i kenine göre farklıla tı nı gösterir.

ki grubun hizmet içi e itim alma veya almama durumuna göre psikolojik danı ma puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadı ı t testi [$t(2,08) = ,038; P < 0,05$] yapılarak kontrol edilmi ve 0,05 düzeyinde fark görülmü tür. Bu sonuca göre, hizmet içi e itim alan okul psikolojik danı manlarının psikolojik danı ma yapmaya ili kin yeterlik algıları almayan okul psikolojik danı manlarına göre yüksek çıkmı tır.

ki grubun hizmet içi e itim alma durumuna göre lme ve de erlendirme puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadı ı t testi [$t(2,30) = ,022; P < 0,05$] yapılarak kontrol edilmi ve 0,05 düzeyinde fark görülmü tür. Bu sonuca göre, hizmet içi e itim alan okul psikolojik danı manlarının lme ve de erlendirme yapmaya ili kin yeterlik algıları almayan okul psikolojik danı manlarına göre yüksek çıkmı tır.

ki grubun hizmet içi e itim alma durumuna göre e itsel ve mesleki rehberlik puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadı ı t testi [$t(1,57) = ,117; P > 0,05$] yapılarak kontrol edilmi ve ,05 düzeyinde fark görülmemi tir. Bu sonuca göre, hizmet içi e itim alan okul psikolojik danı manlarının e itsel ve mesleki rehberlik yapmaya ili kin yeterlik algıları almayan okul psikolojik danı manlarına göre farklılık göstermemektedir.

ki grubun hizmet içi e itim alma durumuna göre oryantasyon ve izleme puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadı ı t testi [$t(1,38) = ,169; P > 0,05$] yapılarak kontrol edilmi ve 0,05 düzeyinde fark görülmemi tir. Bu sonuca göre, hizmet içi e itim alan okul psikolojik danı manlarının oryantasyon ve izleme yapmaya ili kin yeterlik algıları almayan okul psikolojik danı manlarına göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 13: Alanı isteyerek seçip seçmeme de i kenine açısından psikolojik danışmanların yeterlik algısı ölçeğine ait T Testi sonuçları:

	Alanı isteyerek Seçme	n	$\bar{X}$	S	t	P
Toplam Puan	Evet	170	1,2109	16,56	2,29	,023
	Hayır	24	1,1283	15,99		
Psikolojik Danışman Yeterlik Alt Boyutu	Evet	170	43,74	6,77	2,13	,034
	Hayır	24	40,66	5,26		
Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Alt Boyutu	Evet	170	28,64	4,16	2,65	,009
	Hayır	24	26,20	4,45		
Emisyonel ve Mesleki Rehberlik Yeterlik Alt Boyutu	Evet	170	33,25	4,49	2,19	,029
	Hayır	24	31,08	4,80		
Oryantasyon ve Değerlendirme Yeterlik Alt Boyutu	Evet	170	15,44	2,92	,90	,365
	Hayır	24	14,87	2,59		

Tablo 13'e göre toplam puanın alanı isteyerek seçme veya seçmeme puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını t testi [$t(2,29) = ,023$; $P < 0,05$] yapılarak kontrol edilmiş ve 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç okul psikolojik danışmanlarının yeterlik algısının alanı isteyerek seçip seçmeme de i kenine göre farklı olduğunu gösterir.

ki grubun alanı isteyerek seçip seçmeme durumuna göre psikolojik danışman puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını t testi [$t(2,13) = ,034$; $P < 0,05$] yapılarak kontrol edilmiş ve 0,05 düzeyinde fark görülmüştür. Bu sonuca göre, alanı isteyerek seçen okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışman yapmaya ilişkin yeterlik algıları isteyerek seçmeyen okul psikolojik danışmanlarına göre yüksektir.

ki grubun alanı isteyerek seçip seçmeme durumuna göre ölçme ve değerlendirme puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını t testi [$t(2,65) = ,009$; $P < 0,05$] yapılarak kontrol edilmiş ve 0,05 düzeyinde fark görülmüştür. Bu sonuca göre, alanı isteyerek seçen okul psikolojik danışmanlarının ölçme ve değerlendirme yapmaya ilişkin yeterlik algıları isteyerek seçmeyen okul psikolojik danışmanlarına göre yüksektir.

ki grubun alanı isteyerek seçip seçmeme durumuna göre e itsel ve mesleki rehberlik puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi [$t(2,19) = ,029; P < 0,05$] yapılarak kontrol edilmiş ve 0,05 düzeyinde fark görülmüştür. Bu sonuca göre, alanı isteyerek seçen okul psikolojik danışmanlarının e itsel ve mesleki rehberlik yapmaya ilişkin yeterlik algıları isteyerek seçmeyen okul psikolojik danışmanlarına göre yüksektir.

ki grubun alanı isteyerek seçip seçmeme durumuna göre oryantasyon ve izleme puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı t testi [$t(,90) = ,365; P > 0,05$] yapılarak kontrol edilmiş ve 0,05 düzeyinde fark görülmemiştir.

Tablo 14: Örenci sayısı de ikenine göre psikolojik danışmanların yeterlik algısı puanları arasındaki farka ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları:

	Örenci Sayısı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Toplam Puan	Gruplar arasında	4514,989	4	1128,747	4,337	,002
	Gruplar içinde	49193,140	189	260,281		
	Toplam		193			
Psikolojik Danışman Yeterlik Alt Boyutu	Gruplar arasında	406,293	4	101,573	2,343	,056
	Gruplar içinde	8192,449	189	43,346		
	Toplam	8598,742	193			
Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Alt Boyutu	Gruplar arasında	430,427	4	107,607	6,605	,000
	Gruplar içinde	3079,119	189	16,292		
	Toplam	3509,546	193			
E itsel ve Mesleki Rehberlik Yeterlik Alt Boyutu	Gruplar arasında	315,837	4	78,959	3,994	,004
	Gruplar içinde	3736,142	189	19,768		
	Toplam	4051,979	193			
Oryantasyon ve İzleme Yeterlik Alt Boyutu	Gruplar arasında	131,319	4	32,830	4,198	,003
	Gruplar içinde	1478,212	189	7,821		
	Toplam	1609,531				

Tablo 14'e göre okuldaki öğrenci sayısı de ikenine göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarını değerlendirerek olursak; okul psikolojik danışmanların toplam puan ($F=4,337$), psikolojik danışman (F=2,343), ölçme ve değerlendirme ($F=6,605$), e itsel ve mesleki rehberlik ($F=3,994$) ve oryantasyon ve izleme ($F=4,198$) puanlarının ,05 anlamlılık düzeyinde farklılık görülmüştür. Farklılık kaynağını belirlemek için Tukey HSD testi yapılmış ve sonuçları aşağıda tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 15: Ö renci sayısına göre psikolojik danışmanların yeterlik algısı puanları arasındaki farka ilişkin Tukey Testi sonuçları:

Tukey	Ö renci Sayısı	Ortalamalar Farkı	P	Fark	
Toplam Puan	A 500 den az	B- 500-1000 arası	-1,29580	,994	
		C- 1001-1500 arası	8,24359	,132	
		D- 1501-2000 arası	,66783	1,000	
		E- 2001-3000 arası	13,29915*	,024	A-E
	B 500-1000 arası	A- 500 den az	1,29580	,994	
		C- 1001-1500 arası	9,53939*	,049	B-C
		D- 1501-2000 arası	1,96364	,981	
		E- 2001-3000 arası	14,59495*	,009	B-E
	C 1001-1500 arası	A- 500 den az	-8,24359	,132	
		B- 500-1000 arası	-9,53939*	,049	C-B
		D- 1501-2000 arası	-7,57576	,296	
		E- 2001-3000 arası	5,05556	,814	
	D 1501-2000 arası	A- 500 den az	-,66783	1,000	
		B- 500-1000 arası	-1,96364	,981	YOK
		C- 1001-1500 arası	7,57576	,296	
		E- 2001-3000 arası	12,63131	,062	
	E 2001-3000 arası	A- 500 den az	-13,29915*	,024	E-A
		B- 500-1000 arası	-14,59495*	,009	E-B
		C- 1001-1500 arası	-5,05556	,814	
		D- 1501-2000 arası	-12,63131	,062	

Tablo 15'te toplam puana göre psikolojik danışmanların 500 den az ö renci sayısı ile diğer ö renci sayılarının toplam puan ortalamaları arasında 0,05 düzeyinde anlamlılık ortaya çıkmıştır. Bulgulara göre 500 den az ö renciye sahip okul psikolojik danışmanlarının toplam puana yönelik yeterlik algıları sadece 2001-3000 ö renci sayısı arasında fark bulunmuştur.

500-1000 ö renci sayısı ile diğer ö renci sayılarının toplam puan ortalamaları arasında 0,05 düzeyinde anlamlılık ortaya çıkmıştır. Bulgulara göre 500-1000 ö renciye sahip okul psikolojik danışmanlarının toplam puana yönelik yeterlik algıları 1001-1500 ile 2001-3000 ö renci sayısı arasında fark bulunmuştur.

1001-1500 ö renci sayısı ile diğer ö renci sayılarının toplam puan ortalamaları arasında 0,05 düzeyinde anlamlılık ortaya çıkmıştır. Bulgulara göre 1001-1500

ö renciye sahip okul psikolojik danışmanlarının toplam puana yönelik yeterlik algıları sadece 500-1000 ö renci sayısı arasında fark bulunmu tur.

1501-2000 ö renci sayısı ile di er ö renci sayılarının toplam puan ortalamaları arasında ,05 düzeyinde anlamlılık ortaya çıkmamı tır. Bulgulara göre okul psikolojik danışmanlarının yeterlik algıları 1501-2000 ö renci sayısı ile di er ö renci sayıları arasında farklılık gözükmemektedir.

2001-3000 ö renci sayısı ile di er ö renci sayılarının toplam puan ortalamaları arasında 0,05 düzeyinde anlamlılık ortaya çıkmı tır. Bulgulara göre 2001-3000 ö renciye sahip okul psikolojik danışmanlarının toplam puana yönelik yeterlik algıları 500 den az ile 500-1000 arası ö renci sayısı arasında fark bulunmu tur.

Tablo 16: Psikolojik danışmanlık boyutuna göre psikolojik danışmanların yeterlik algısı puanları arasındaki farkın ö renci sayısı de i kenine ili kin Tukey Testi sonuçları:

Tukey	Ö renci Sayısı	Ortalamalar Farkı	P	Fark	
Psikolojik Danışmanlık Yeterlik Alt Boyutu	A 500 den az	B- 500-1000 arası	-,91294	,952	YOK
		C- 1001-1500 arası	2,40171	,447	
		D- 1501-2000 arası	-1,13112	,938	
		E- 2001-3000 arası	2,59615	,601	
	B 500-1000 arası	A- 500 den az	,91294	,952	
		C- 1001-1500 arası	3,31465	,134	
		D- 1501-2000 arası	-,21818	1,000	
		E- 2001-3000 arası	3,50909	,288	
	C 1001-1500 arası	A- 500 den az	-2,40171	,447	
		B- 500-1000 arası	-3,31465	,134	
		D- 1501-2000 arası	-3,53283	,174	
		E- 2001-3000 arası	,19444	1,000	
	D 1501-2000 arası	A- 500 den az	1,13112	,938	
		B- 500-1000 arası	,21818	1,000	
		C- 1001-1500 arası	3,53283	,174	
		E- 2001-3000 arası	3,72727	,304	
	E 2001-3000 arası	A- 500 den az	-2,59615	,601	
		B- 500-1000 arası	-3,50909	,288	
		C- 1001-1500 arası	-,19444	1,000	
		D- 1501-2000 arası	-3,72727	,304	

Tablo 16’da psikolojik danı ma alt boyutuna göre okul psikolojik danı manlarının psikolojik danı maya yönelik yeterlik algıları ö renci sayısına göre 0,05 düzeyinde farklıla mamaktadır ($P>0,05$).

Tablo 17: Ölçme ve de erlendirme alt boyutuna göre psikolojik danı manların yeterlik algısı puanları arasındaki farkın ö renci sayısı de i kenine ili kin Tukey Testi sonuçları:

Tukey	Ö renci Sayısı	Ortalamalar Farkı	P	Fark	
Ölçme ve De erlendirme Yeterlik Alt Boyutu	A 500 den az	B- 500-1000 arası	,08497	1,000	
		C- 1001-1500 arası	2,75214*	,016	A-C
		D- 1501-2000 arası	1,55769	,416	
		E- 2001-3000 arası	4,50214*	,001	A-E
	B 500-1000 arası	A- 500 den az	-,08497	1,000	
		C- 1001-1500 arası	2,66717*	,020	B-C
		D- 1501-2000 arası	1,47273	,463	
		E- 2001-3000 arası	4,41717*	,001	B-E
	C 1001-1500 arası	A- 500 den az	-2,75214*	,016	C-A
		B- 500-1000 arası	-2,66717*	,020	C-B
		D- 1501-2000 arası	-1,19444	,735	
		E- 2001-3000 arası	1,75000	,563	
	D 1501-2000 arası	A- 500 den az	-1,55769	,416	
		B- 500-1000 arası	-1,47273	,463	
		C- 1001-1500 arası	1,19444	,735	
		E- 2001-3000 arası	2,94444	,097	YOK
	E 2001-3000 arası	A- 500 den az	-4,50214*	,001	E-A
		B- 500-1000 arası	-4,41717*	,001	E-B
		C- 1001-1500 arası	-1,75000	,563	
		D- 1501-2000 arası	-2,94444	,097	

Tablo 17’de ölçme ve de erlendirme alt boyutuna göre okul psikolojik danı manlarının 500 den az ö renci sayısı ile di er ö renci sayılarının toplam puan ortalamaları arasında 0,05 düzeyinde anlamlılık ortaya çıkmı tır. Bulgulara göre; 500 den az ö renciye sahip okul psikolojik danı manlarının ölçme ve de erlendirmeye yönelik yeterlik algıları 1001-1500 ve 2001-3000 ö renci sayısında fark bulunmu tur.

500-1000 ö renci sayısı ile di er ö renci sayılarının ölçme ve de erlendirme puan ortalamaları arasında 0,05 düzeyinde anlamlılık ortaya çıkmı tır. Bulgulara göre; 500-1000 ö renciye sahip okul psikolojik danı manlarının ölçme ve de erlendirme

puanına yönelik yeterlik algıları 1001-1500 ile 2001-3000 arası ö renci sayısında fark bulunmu tur.

1001-1500 ö renci sayısı ile di er ö renci sayılarının ölçme ve de erlendirme puan ortalamaları arasında 0,05 düzeyinde anlamlılık ortaya çıkmı tur. Bulgulara göre; 1001-1500 ö renciye sahip okul psikolojik danı manlarının ölçme ve de erlendirme puanına yönelik yeterlik algıları 500 den az ile 500-1000 arası ö renci sayısında fark bulunmu tur.

1501-2000 ö renci sayısı ile di er ö renci sayılarının ölçme ve de erlendirme puan ortalamaları arasında 0,05 düzeyinde fark ortaya çıkmamı tur.

2001-3000 ö renci sayısı ile di er ö renci sayılarının ölçme ve de erlendirme puan ortalamaları arasında 0,05 düzeyinde anlamlılık ortaya çıkmı tur. Bulgulara göre; 2001-3000 ö renciye sahip okul psikolojik danı manlarının ölçme ve de erlendirme puanına yönelik yeterlik algıları 500 den az ile 500-1000 arası ö renci sayısında fark bulunmu tur.

Tablo 18: E itsel ve mesleki rehberlik alt boyutuna göre psikolojik danı manların yeterlik algısı puanları arasındaki farkın ö renci sayısı de i kenine ili kin Tukey Testi sonuçları:

Tukey	Ö renci Sayısı	Ortalamalar Farkı	P	Fark	
E itsel ve Mesleki Rehberlik Yeterlik Alt Boyutu	A 500 den az	B- 500-1000 arası	-,55455	,967	A-E
		C- 1001-1500 arası	1,52778	,509	
		D- 1501-2000 arası	,16667	1,000	
		E- 2001-3000 arası	3,83333*	,016	
	B 500-1000 arası	A- 500 den az	,55455	,967	B-E
		C- 1001-1500 arası	2,08232	,190	
		D- 1501-2000 arası	,72121	,948	
		E- 2001-3000 arası	4,38788*	,003	
	C 1001-1500 arası	A- 500 den az	-1,52778	,509	YOK
		B- 500-1000 arası	-2,08232	,190	
		D- 1501-2000 arası	-1,36111	,710	
		E- 2001-3000 arası	2,30556	,379	
D 1501-2000 arası	A- 500 den az	-,16667	1,000		
	B- 500-1000 arası	-,72121	,948		

	C- 1001-1500 arası	1,36111	,710	
	E- 2001-3000 arası	3,66667*	,043	D-E
	A- 500 den az	-3,83333*	,016	E-A
E	B- 500-1000 arası	-4,38788*	,003	E-B
2001-3000 arası	C- 1001-1500 arası	-2,30556	,379	
	D- 1501-2000 arası	-3,66667*	,043	E-D

Tablo 18’de e itsel ve mesleki rehberlik alt boyutuna göre; okul psikolojik danışmanlarının 500 den az ö renci sayısı ile diğer ö renci sayılarının toplam puan ortalamaları arasında 0,05 düzeyinde anlamlılık ortaya çıkmıştır. Bulgulara göre; 500 den az ö renciye sahip okul psikolojik danışmanlarının e itsel ve mesleki rehberlik yöneltik yeterlik algıları sadece 2001-3000 ö renci sayısı arasında fark bulunmuştur.

500-1000 ö renci sayısı ile diğer ö renci sayılarının e itsel ve mesleki rehberlik puan ortalamaları arasında 0,05 düzeyinde anlamlılık ortaya çıkmıştır. Bulgulara göre; 500-1000 ö renciye sahip okul psikolojik danışmanlarının e itsel ve mesleki rehberlik puanına yönelik yeterlik algıları sadece 2001-3000 ö renci sayısı arasında fark bulunmuştur.

1001-1500 ö renci sayısı ile diğer ö renci sayılarının e itsel ve mesleki rehberlik puan ortalamaları arasında 0,05 düzeyinde fark ortaya çıkmamıştır.

1501-2000 ö renci sayısı ile diğer ö renci sayılarının e itsel ve mesleki rehberlik puan ortalamaları arasında 0,05 düzeyinde anlamlılık ortaya çıkmıştır. Bulgulara göre; 1501-2000 ö renciye sahip okul psikolojik danışmanlarının e itsel ve mesleki rehberlik puanına yönelik yeterlik algıları sadece 2001-3000 ö renci sayısı arasında fark bulunmuştur.

2001-3000 ö renci sayısı ile diğer ö renci sayılarının e itsel ve mesleki rehberlik puan ortalamaları arasında 0,05 düzeyinde anlamlılık ortaya çıkmıştır. Bulgulara göre; 2001-3000 ö renciye sahip okul psikolojik danışmanlarının e itsel ve mesleki rehberlik puanına yönelik yeterlik algıları 500 den az ile 500-1000 ve 1501-2000 arası ö renci sayısında fark bulunmuştur.

Tablo 19: Oryantasyon ve izleme alt boyutuna göre psikolojik danışmanların yeterlik algısı puanları arasındaki farkın örenci sayısı ile ilgili Tukey Testi sonuçları:

Tukey	Örenci Sayısı	Ortalamalar Farkı	P	Fark	
Oryantasyon ve izleme Yeterlik Alt Boyutu	A 500 den az	B- 500-1000 arası	,08671	1,000	
		C- 1001-1500 arası	1,56197	,079	
		D- 1501-2000 arası	,07459	1,000	
		E- 2001-3000 arası	2,36752*	,019	A-E
	B 500-1000 arası	A- 500 den az	-,08671	1,000	
		C- 1001-1500 arası	1,47525	,104	
		D- 1501-2000 arası	-,01212	1,000	
		E- 2001-3000 arası	2,28081*	,025	B-E
	C 1001-1500 arası	A- 500 den az	-1,56197	,079	
		B- 500-1000 arası	-1,47525	,104	
		D- 1501-2000 arası	-1,48737	,182	YOK
		E- 2001-3000 arası	,80556	,856	
	D 1501-2000 arası	A- 500 den az	-,07459	1,000	
		B- 500-1000 arası	,01212	1,000	
		C- 1001-1500 arası	1,48737	,182	
		E- 2001-3000 arası	2,29293*	,044	D-E
	E 2001-3000 arası	A- 500 den az	-2,36752*	,019	E-A
		B- 500-1000 arası	-2,28081*	,025	E-B
		C- 1001-1500 arası	-,80556	,856	
		D- 1501-2000 arası	-2,29293*	,044	E-D

Tablo 19’da oryantasyon ve izleme alt boyutuna göre; okul psikolojik danışmanlarının 500 den az örenci sayısı ile diğer örenci sayılarının toplam puan ortalamaları arasında 0,05 düzeyinde anlamlılık ortaya çıkmıştır. Bulgulara göre; 500 den az örenciye sahip okul psikolojik danışmanlarının oryantasyon ve izlemeye yönelik yeterlik algıları sadece 2001-3000 örenci sayısı arasında fark bulunmuştur.

500-1000 örenci sayısı ile diğer örenci sayılarının oryantasyon ve izleme puan ortalamaları arasında 0,05 düzeyinde anlamlılık ortaya çıkmıştır. Bulgulara göre; 500-1000 örenciye sahip okul psikolojik danışmanlarının oryantasyon ve izleme puanına yönelik yeterlik algıları sadece 2001-3000 örenci sayısı arasında fark bulunmuştur.

1001-1500 örenci sayısı ile diğer örenci sayılarının oryantasyon ve izleme puan ortalamaları arasında 0,05 düzeyinde fark ortaya çıkmamıştır.

1501-2000 ö renci sayısı ile di er ö renci sayılarının oryantasyon ve izleme puan ortalamaları arasında 0,05 düzeyinde anlamlılık ortaya çıkmı tır. Bulgulara göre; 1501-2000 ö renciye sahip okul psikolojik danışmanlarının oryantasyon ve izleme puanına yönelik yeterlik algıları sadece 2001-3000 ö renci sayısı arasında fark bulunmu tur

2001-3000 ö renci sayısı ile di er ö renci sayılarının oryantasyon ve izleme puan ortalamaları arasında 0,05 düzeyinde anlamlılık ortaya çıkmı tır. Bulgulara göre; 2001-3000 ö renciye sahip okul psikolojik danışmanlarının oryantasyon ve izleme puanına yönelik yeterlik algıları 500 den az ile 500-1000 ve 1501-2000 arası ö renci sayısında fark bulunmu tur.

“ÖPYAÖ” ile ilgili Elde Edilen Bulgular

“ ÖPYAÖ” algı düzeyleri be li likert dereceleme ile ölçeklendirilmi tir. Likert tarzındaki ifadeler; “Hiç uygun de il, Çok az uygun, Kısmen uygun, Oldukça uygun ve Tamamen uygun” biçimindedir. Ölçekten alınan toplam puan 30 ile 150 arasında de i mektedir. Ölçekten elde edilen toplam puana ili kin normallik da ılımı Kolmogorov Smirnov ile test edilmi tir. Kolmogorov Simirnov testine göre (K-S= ,006, P< 0,05) toplam puan de i kenlerinin normal da ılım göstermedi i gözlenmi tir. Toplam puana ili kin normal bir da ılım ve homojenlik gözlenmedi inden parametrik olmayan testlerle veri analizinin yapılabilece i anla ılımı tır.

“ÖPYAÖ” nden elde edilen madde toplamlarına ili kin tanımlayıcı istatistikler Tablo 20’de gösterilmi tir.

Tablo 20: “ÖPYAÖ” nden elde edilen toplam puanlara ili kin tanımlayıcı istatistikler:

Birey Sayısı	Minimum	Maksimum	$\bar{X}$	Std. Hata	Std. Sapma
300	43,00	148,00	104,7642	1,380	23,90751

Tablo 20’deki bulgulara göre, 300 bireyin ölçekten almı olduklara puan ortalamasının 104,7642 ve puanlara ili kin standart sapmanın 23,907 oldu u tespit edilmi tir. Örneklemdaki bireylerin ölçekten aldıkları toplam puana ili kin da ılımın normallik durumu Kolmogorov-Smirnov testi ile sınınmı tir. Yapılan analize göre toplam puan de i keni normal da ılım göstermemi tir (K-S= ,006, P< 0,05). Dolayısıyla ‘p’ de erinin 0,05 ten küçük oldu u, yani verilerin homojen olmadı ı görülmü tür. Verilerin analizinde parametrik olmayan testlere ihtiyaç duyuldu undan iki alt gruptan olu anlara T- Testinin parametrik olmayan alternatifi olan Mann-Whitney U testi, ikiden fazla alt gruptan olu anlara ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testinin parametrik olmayan alternatifi olan Kruskal Wallis testi uygulanmı tir.

Tablo 21: “ÖPYAÖ” den elde edilen iki a amalı kümeleme analiz sonuçları

Gruplar	N	X	Sd	% Toplam
1. Grup (Dü ük)	112	128,9652	8,06213	37,3%
2. Grup (Orta)	88	106,3452	6,73281	29,3%
3. Grup (Yüksek)	100	76,2600	11,33923	33,3%
Toplam	300	104,7652	23,90752	100,0%

Tablo 21’de görülece i üzere 112 (% 37,3) ö retmenin $\pm$ 120–136 puan aralı nda, 88 ö retmenin (% 29,3) $\pm$ 100–112 puan aralı nda, 100 ö retmenin (% 33,3) $\pm$ 65 – 87 puan aralı nda oldukları tespit edilmi tir. Kümeleme analizi, ölçekten alınacak toplam puanın, 120 ve 136 aralı mı 128,9652, 100 ve 112 aralı mı, 106,3452 ve 65 ve 87 aralı mı 76,2600 ekinde kümelenmesini uygun görmü tür. Bu veriler ı ı nda, 300 ö retmenden 112’ sinin okul psikolojik danı manların yeterli i hakkında dü ük bir algıya sahip oldu unu, 88 ö retmenin orta düzeyde bir yeterlik algısına sahip oldu unu, 100 ö retmenin psikolojik danı manların yeterli i hakkında yüksek bir algıya sahip oldu unu söyleyebiliriz.

Tablo 22: Ö retmen-Psikolojik Danı man Çapraz Kümeleme Tablosu

ÇAPRAZ TABLOLAMA					
		PS KOLOJ K DANI MAN			TOPLAM
		AZ	ORTA	YETERL	
Ö RETMEN	AZ	15	25	32	72
		20,8%	34,7%	44,4%	100,0%
	ORTA	13	20	18	51
		25,5%	39,2%	35,3%	100,0%
	YETERL	14	32	25	71
		19,7%	45,1%	35,2%	100,0%
TOPLAM		42	77	75	194
		21,6%	39,7%	38,7%	100,0%

Tablo 22 incelendi inde, rehber ö retmenleri az yeterli olarak de erlendiren ö retmenler okul psikolojik danı manlarının 15'ni % 20,8 ile az yeterli, 25'ni % 34,7 ile orta yeterlikte ve 32'sini % 44,4 ile yeterli olarak de erlendirmektedir. Buna kar ın rehber ö retmenleri orta yeterlikte de erlendiren ö retmenler okul psikolojik danı manlarının 13'nü % 25,5 ile az yeterli, 20'ni % 39,2 ile orta yeterlikte ve 18'ni % 35,3 ile yeterli olarak de erlendirmektedir. Son olarak rehber ö retmenleri yeterli de erlendiren ö retmenler okul psikolojik danı manlarının 14'nü % 19,7 ile az yeterli, 32'ni % 45,1 ile orta yeterlikte ve 25'ni % 35,2 ile yeterli olarak de erlendirmektedir. Bununla birlikte daha sa lıklı bir yorum yapabilmek ve iki grubun ölçe e verdikleri cevapların birbirlerinden ba ımsız olup olmadı ını ö renmek için Chi-Square Testine bakılmı tur. Ki kare de eri 2,451 ve testten beklenen de er % 11,04 olarak elde edilmi tir. Bu durumda ki kare testinin % 15'ten küçük olma varsayımının kar ılandı ı görülmektedir. Testin anlamlılık de eri $P = 0,653$ olarak bulunmu tur. Bu durumda $P > 0,05$ oldu undan, okul psikolojik danı manları ile ö retmenlerin verdi i cevaplar arasındaki ili kinin anlamlı olmadı ı söylenebilir. Gruplar arasında fark yoksa okul psikolojik danı manları ile ö retmenlerin verdi i cevaplar ayrı ıyor diyebiliriz.

Ara tırmaya katılan ö retmenlerin, okul psikolojik danı manlarının yeterli ine ili kin algı Ölçe i'nde aldıkları puanların cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklıla ma

olup olmadığını test etmek amacıyla “Mann-Whitney U Testi” ve sonuçları tablo 23’te verilmiştir.

Tablo 23: Cinsiyet de i kenine göre “ÖPYAÖ” puanlarının Mann-Whitney U Testi sonuçları:

	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Toplam Puan	Kadın	108	157,07	16963,50	9,65853	,325
	Erkek	192	146,80	28186,50		
Psikolojik Danı ma Yeterlik Alt Boyutu	Kadın	108	159,74	17252,00	9,37053	,166
	Erkek	192	145,30	27898,00		
Ölçme ve De erlendirme Yeterlik Alt Boyutu	Kadın	108	156,36	16886,50	9735,500	,380
	Erkek	192	147,21	28263,50		
E itsel ve Mesleki Rehberlik Yeterlik Alt Boyutu	Kadın	108	154,41	16676,00	9,94653	,558
	Erkek	192	148,30	28474,00		
Oryantasyon ve zleme Yeterlik Alt Boyutu	Kadın	108	157,45	17004,50	9617,500	,296
	Erkek	192	146,59	28145,50		

Tablo 23 incelendi inde kadın ve erkek toplam puanlarının Mann-Whitney U Testi sonucunda cinsiyet de i kenine göre farklılık göstermedi i görülmü tür (U=9,65853; P>0,05).

Psikolojik danı ma yeterlik alt boyutu açısından erkek ve kadın ö retmenlerin okul psikolojik danı manlarının yeterli ine ili kin algılarının cinsiyet de i kenine göre farklılık göstermedi i görülmü tür (U= 9,37053; P>0,05).

Ölçme ve de erlendirme yeterlik alt boyutu açısından erkek ve kadın ö retmenlerin okul psikolojik danı manlarının yeterli ine ili kin algılarının cinsiyet de i kenine göre farklılık göstermedi i görülmü tür (U= 9735,500; P>0,05).

E itsel ve mesleki rehberlik yeterlik alt boyutu açısından erkek ve kadın ö retmenlerin okul psikolojik danı manlarının yeterli ine ili kin algılarının cinsiyet de i kenine göre farklılık göstermedi i görülmü tür (U= 9,94653; P>0,05).

Oryantasyon ve izleme yeterlik alt boyutu açısından erkek ve kadın öğretmenlerin okul psikolojik danışmanlarının yeterli inelig algılarının cinsiyet de i kenine göre farklılık göstermedi i görülmü tür (U= 9617,500; P>0,05).

Ara tırmaya katılan öğretmenlerin, psikolojik danışmanların yeterli inelig algı ölçe inde aldıkları puanların hizmet yılına göre anlamlı bir farklıla ma olup olmadı mını test etmek amacıyla “Kruskal Wallis Testi” ve sonuçları tablo 24’te verilmi tir.

Tablo 24: Hizmet yılı de i kenine göre “ÖPYAÖ” arasındaki algı farkına ilikin Kruskal Wallis Testi sonuçları:

	Hizmet Yılı	N	Sıra Ort.	Sd	t ²	P	Fark
Toplam Puan	1- 5 yıl arası	113	146,04	23,907	,628	,960	
	6-10 yıl arası	111	154,06				
	11-15 yıl arası	45	151,47				
	16-20 yıl arası	16	157,78				
	20-25 yıl arası	15	147,07				
	Toplam	300					
Psikolojik Danışman Yeterlik Alt Boyutu	1- 5 yıl arası	113	155,70	9,288	,854	,931	Yok
	6-10 yıl arası	111	149,14				
	11-15 yıl arası	45	155,94				
	16-20 yıl arası	16	144,60				
	20-25 yıl arası	15	155,70				
	Toplam	300					
Ölçme ve De erlendirme Yeterlik Alt Boyutu	1- 5 yıl arası	113	145,88	5,880	,542	,969	
	6-10 yıl arası	111	153,54				
	11-15 yıl arası	45	153,17				
	16-20 yıl arası	16	154,91				
	20-25 yıl arası	15	150,13				
	Toplam	300					
E itsel ve Mesleki Yeterlik Alt Boyutu	1- 5 yıl arası	113	145,81	6,469	,814	,937	
	6-10 yıl arası	111	151,62				
	11-15 yıl arası	45	154,20				
	16-20 yıl arası	16	163,78				
	20-25 yıl arası	15	152,27				
	Toplam	300					
Oryantasyon ve	1- 5 yıl arası	113	149,20	3,500	,626	,960	

Ölçme Yeterlik Alt Boyutu	6-10 yıl arası	111	152,53
	11-15 yıl arası	45	149,26
	16-20 yıl arası	16	160,69
	20-25 yıl arası	15	138,13
	Toplam	300	

Tablo 24’te yeterlik alt boyutlarına göre, öğretmenlerin okul psikolojik danışmanlarının yeterli olma algısının kıdeme göre de incelenmediği görülmüştür. Kruskal Wallis Testi sonuçları verilmemiştir. Buna göre “Kıdem” düzeyinin alt grupları olan 1-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl ve 20-25 yıl arası kıdeme sahip olma durumlarına göre öğretmenlerin okul psikolojik danışmanlarına olma algısının yeterlik alt boyutlarına göre farklılaşmadığı görülmektedir ($P > 0,05$).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, psikolojik danışmanların yeterli olma algısı ölçeğinde aldıkları puanların öğrenim düzeyine göre anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını test etmek amacıyla “Mann-Whitney U Testi” ve sonuçları tablo 25’te verilmemiştir.

Tablo 25: Öğrenim düzeyi düzeyine göre “ÖPYAÖ” puanlarının Mann-Whitney U Testi sonuçları;

	Öğrenim Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Toplam Puan	Lisans	225	156,88	35297,00	7,00353	,027
	Yüksek Lisans	75	131,37	9853,00		
Psikolojik Danışmanlık Yeterlik Alt Boyutu	Lisans	225	156,84	35289,00	7,01153	,028
	Yüksek Lisans	75	131,48	9861,00		
Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Alt Boyutu	Lisans	225	156,46	35202,50	7097,500	,039
	Yüksek Lisans	75	132,63	9947,50		
Eğitsel ve Mesleki Rehberlik Yeterlik Alt Boyutu	Lisans	225	156,07	35115,50	7,18453	,054
	Yüksek Lisans	75	133,79	10034,50		
Oryantasyon ve Ölçme Yeterlik Alt Boyutu	Lisans	225	157,55	35448,50	6851,500	,014
	Yüksek Lisans	75	129,35	9701,50		

Tablo 25 incelendiğinde lisans ve yüksek toplam puanlarının Mann-Whitney U Testi sonucunda öğrenim durumu düzeyine göre farklılık gösterdiği görülmüştür ($U = 7,00353$; $P < 0,05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında lisans mezunu öğretmenlerin,

okul psikolojik danışmanlarının yeterli inelig algıları, lisansüstü mezunu öğretmenlere göre daha yüksek oldu u anlaşılmaktadır.

Psikolojik danışman yeterlik alt boyutu puanlarının Mann-Whitney U Testi sonucunda lisans ve yüksek lisans mezunu öğretmenlerin okul psikolojik danışmanlarının yeterli inelig algılarının öğrenim düzeyi de ğine göre farklılık gösterdiği görülmüştür (U= 7,01153; P<0,05). Sıra ortalamaları dikkate alındığında lisans mezunu öğretmenlerin, okul psikolojik danışmanlarının yeterli inelig algıları, lisansüstü mezunu öğretmenlere göre daha yüksek oldu u anlaşılmaktadır.

Ölçme ve değerlendirme yeterlik alt boyutu puanlarının Mann-Whitney U Testi sonucunda lisans ve yüksek lisans mezunu öğretmenlerin okul psikolojik danışmanlarının yeterli inelig algılarının öğrenim düzeyi de ğine göre farklılık gösterdiği görülmüştür (U= 7097,500; P<0,05). Sıra ortalamaları dikkate alındığında lisans mezunu öğretmenlerin, okul psikolojik danışmanlarının yeterli inelig algıları, lisansüstü mezunu öğretmenlere göre daha yüksek oldu u anlaşılmaktadır.

Eğitsel ve mesleki rehberlik yeterlik alt boyutu puanlarının Mann-Whitney U Testi sonucunda lisans ve yüksek lisans mezunu öğretmenlerin okul psikolojik danışmanlarının yeterli inelig algılarının öğrenim düzeyi de ğine göre farklılık göstermediği görülmüştür. (U= 7.18453; P>0,05). Sıra ortalamaları dikkate alındığında lisans mezunu öğretmenlerin, okul psikolojik danışmanlarının yeterli inelig algıları, lisansüstü mezunu öğretmenlere göre daha yüksek oldu u anlaşılmaktadır.

Oryantasyon ve izleme yeterlik alt boyutu puanlarının Mann-Whitney U Testi sonucunda lisans ve yüksek lisans mezunu öğretmenlerin okul psikolojik danışmanlarının yeterli inelig algılarının öğrenim düzeyi de ğine göre farklılık gösterdiği görülmüştür (U= 6851,500; P<0,05). Sıra ortalamaları dikkate alındığında lisans mezunu öğretmenlerin, okul psikolojik danışmanlarının yeterli inelig algıları, lisansüstü mezunu öğretmenlere göre daha yüksek oldu u anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, psikolojik danışmanların yeterli inelig algı ölçe ğinde aldıkları puanların mezun olunan bölüme göre anlamlı bir farklılaşma

olup olmadığını test etmek amacıyla “Kruskal Wallis Testi” ve sonuçları tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26: Mezun olunan bölümdeki kenine göre “ÖPYAÖ” arasındaki algı farkına ilişkin Kruskal Wallis Testi sonuçları:

	Mezun Olunan Bölüm	N	Sıra Ort.	Sd	t ²	P	Anlamlı Fark
Toplam Puan	A- Sınıf öğretmenleri	73	178,68	23,907	10,576	,014	A-B
	B- Branş öğretmenleri	215	141,23				
	C- Anasınıfı Öğretmenleri	10	138,45				
	D- Özel eğitim Öğretmenleri	2	179,25				
	Toplam	300					
Psikolojik Danışmanlık Yeterlik Alt Boyutu	A- Sınıf öğretmenleri	73	181,02	9,288	12,228	,007	A-B
	B- Branş öğretmenleri	215	139,99				
	C- Anasınıfı Öğretmenleri	10	154,10				
	D- Özel eğitim Öğretmenleri	2	148,75				
	Toplam	300					
Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Alt Boyutu	A- Sınıf öğretmenleri	73	178,40	5,880	11,136	,011	A-B
	B- Branş öğretmenleri	215	141,94				
	C- Anasınıfı Öğretmenleri	10	122,70				
	D- Özel eğitim Öğretmenleri	2	191,00				
	Toplam	300					
Eğitsel ve Mesleki Yeterlik Alt Boyutu	A- Sınıf öğretmenleri	73	169,49	6,469	5,269	,153	A-B
	B- Branş öğretmenleri	215	144,49				
	C- Anasınıfı Öğretmenleri	10	133,80				
	D- Özel eğitim Öğretmenleri	2	187,00				
	Toplam	300					
Oryantasyon ve İzleme Yeterlik Alt Boyutu	A- Sınıf öğretmenleri	73	181,79	3,500	14,803	,002	A-B
	B- Branş öğretmenleri	215	140,49				
	C- Anasınıfı Öğretmenleri	10	123,20				
	D- Özel eğitim Öğretmenleri	2	221,25				
	Toplam	300	178,68				

Tablo 26’da yeterlik alt boyutlarına göre, ö retmenlerin psikolojik danı manların yeterli ineline ilişkin algısının mezun olunan bölüme göre de i ip de i medine ilişkin Kruskal Wallis testi sonuçları verilmiştir. Buna göre “Mezun olunan bölüm” de i keninin alt grupları olan sınıf ö retmeni, bran ö retmeni, anasınıfı ö retmeni ve özel e itim ö retmeninin mezuniyet düzeyleri durumlarına göre ö retmenlerin okul psikolojik danı manlarına ilişkin algısının toplam puan ($P=,014$; $U=10,576$), psikolojik danı ma ($P=,007$; $U=12,228$), ölçme ve de erlendirme ($P=,011$; $U=11,136$), e itsel ve mesleki rehberlik ($P=,153$; $U=5,269$) ile oryantasyon ve izleme ($P=,002$; $U=14,803$) yeterlik alt boyutları arasında farklılı tı ı görülmektedir. Grupların ikili kombinasyonları üzerinden Mann Whitney U testi uygulayarak yeterlik alt boyutları arasındaki farkın kayna ı incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda;

Toplam puana göre; sınıf ö retmeni ve bran ö retmeni arasında ($P=,001$; $U=5,88853$) anlamlı fark bulunmu tur. Fakat sınıf ö retmeni ve anasınıfı ö retmeni arasında ($P=,196$; $U=272,500$), sınıf ö retmeni ve özel e itim ö retmeni arasında ($P=,858$; $U=67,500$), bran ö retmeni ve anasınıfı ö retmeni arasında ($P=,899$; $U=1,05053$), bran ö retmeni ve özel e itim ö retmeni arasında ($P=,494$; $U=154,500$), anasınıfı ve özel e itim ö retmeni arasında ($P=,606$; $U=7,500$) ise anlamlı bir fark bulunmamı tır.

Psikolojik danı ma alt boyutuna göre; sınıf ö retmeni ve bran ö retmeni arasında ($P=,000$; $U=5,70753$) anlamlı fark bulunmu tur. Fakat sınıf ö retmeni ve anasınıfı ö retmeni arasında ($P=,389$; $U=303,500$), sınıf ö retmeni ve özel e itim ö retmeni arasında ($P=,432$; $U=47,000$), bran ö retmeni ve anasınıfı ö retmeni arasında ($P=,628$; $U=977,500$), bran ö retmeni ve özel e itim ö retmeni arasında ($P=,799$; $U=192,500$), anasınıfı ve özel e itim ö retmeni arasında ($P=1,000$; $U=10,000$) ise anlamlı bir fark bulunmamı tır.

Ölçme ve de erlendirme alt boyutuna göre; sınıf ö retmeni ve bran ö retmeni arasında ($P=,002$; $U=5947,500$) anlamlı fark bulunmu tur. Fakat sınıf ö retmeni ve anasınıfı ö retmeni arasında ($P=,057$; $U=229,000$), sınıf ö retmeni ve özel e itim ö retmeni arasında ($P=,987$; $U=72,500$), bran ö retmeni ve anasınıfı ö retmeni

arasında (P=,500; U=939,500), bran ö retmeni ve özel e itim ö retmeni arasında (P=,395; U=140,000), anasınıfı ve özel e itim ö retmeni arasında (P=,182; U=3,500) ise anlamlı bir fark bulunmamı tır.

E itsel ve mesleki rehberlik alt boyutuna göre; sınıf ö retmeni ve bran ö retmeni arasında (P=,033; U=6,54053) anlamlı fark bulunmu tur. Fakat sınıf ö retmeni ve anasınıfı ö retmeni arasında (P=,234; U=280,000), sınıf ö retmeni ve özel e itim ö retmeni arasında (P=,833; U=66,500), bran ö retmeni ve anasınıfı ö retmeni arasında (P=,702; U=998,000), bran ö retmeni ve özel e itim ö retmeni arasında (P=,486; U=153,500), anasınıfı ve özel e itim ö retmeni arasında (P=,364; U=5,000) ise anlamlı bir fark bulunmamı tır.

Oryantasyon ve izleme alt boyutuna göre; sınıf ö retmeni ve bran ö retmeni arasında (P=,001; U=5686,000) anlamlı fark bulunmu tur. Fakat sınıf ö retmeni ve anasınıfı ö retmeni arasında (P=,055; U=229,000), sınıf ö retmeni ve özel e itim ö retmeni arasında (P=,693; U=60,000), bran ö retmeni ve anasınıfı ö retmeni arasında (P=,518; U=945,500), bran ö retmeni ve özel e itim ö retmeni arasında (P=,169; U=94,000), anasınıfı ve özel e itim ö retmeni arasında (P=,121; U=2,500) ise anlamlı bir fark bulunmamı tır.

Ara tırmaya katılan ö retmenlerin, psikolojik danışmanların yeterli ineliliğin algı ölçeğinde aldıkları puanların çalışılan kuruma göre anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını test etmek amacıyla “Kruskal Wallis Testi” ve sonuçları tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 27: Çalı ılan kurum de i kenine göre “ÖPYAÖ” arasındaki algı farkına ili kin Kruskal Wallis Testi sonuçları:

	Çalı ılan Kurum	N	Sıra Ort.	Sd	t ²	P	Anlamlı Fark
Toplam	A- Anaokulu	6	86,17	23,907	32,840	,000	A-B B-C
	B- İlkö retim	156	177,64				
	C- Lise	138	122,62				
	Toplam	300					
Psikolojik Danı ma Yeterlik Alt Boyutu	A- Anaokulu	6	87,83	9,288	32,366	,000	A-B B-C
	B- İlkö retim	156	177,46				
	C- Lise	138	122,75				
	Toplam	300					
Ölçme Ve De erlendirme Yeterlik Alt Boyutu	A- Anaokulu	6	66,42	5,880	35,032	,000	A-B B-C
	B- İlkö retim	156	177,92				
	C- Lise	138	123,16				
	Toplam	300					
E itsel ve Mesleki Yeterlik Alt Boyutu	A- Anaokulu	6	101,58	6,469	24,323	,000	A-B
	B- İlkö retim	156	173,98				
	C- Lise	138	126,09				
	Toplam	300					
Oryantasyon ve zleme Yeterlik Alt Boyutu	A- Anaokulu	6	105,67	3,500	30,271	,000	A-B B-C
	B- İlkö retim	156	176,77				
	C- Lise	138	122,75				
	Toplam	300	86,17				

Tablo 27’de yeterlik alt boyutlarına göre, ö retmenlerin psikolojik danı manların yeterli ine ili kin algısının çalı ılan kuruma göre de i ip de i medi ine ili kin Kruskal Wallis testi sonuçları verilmi tir. Buna göre “çalı ılan kurum” de i keninin alt grupları olan anaokulu, ilkö retim ve lise düzeyleri durumlarına göre ö retmenlerin okul psikolojik danı manlarına ili kin algısının yeterlik alt boyutları arasında farklılı tı ı görölmektedir. Grupların ikili kombinasyonları üzerinden Mann Whitney U testi uygulayarak yeterlik alt boyutları arasındaki farkın kayna ı incelenmi tir. Yapılan inceleme sonucunda;

Toplam puana göre; anaokulu ve ilkö retim arasında (P=,009; U=175,000) anlamlı fark bulunmu , anaokulu ve lise ö retmeni arasında (P=,352; U=321,000) fark bulunmamı fakat ilkö retim ve lise ö retmeni arasında (P=,000; U=6,82353) fark bulunmu tur.

Psikolojik danışmanlık alt boyutuna göre; anaokulu ve ilkö retim arasında ($P=,011$; $U=182,500$) bulunmuştur, anaokulu ve lise öğretmenleri arasında ($P=,365$; $U=323,500$) fark bulunmamıştır fakat ilkö retim ve lise öğretmenleri arasında ($P=,000$; $U=6,84453$) fark bulunmuştur.

Ölçme ve değerlendirme alt boyutuna göre; anaokulu ve ilkö retim arasında ($P=,001$; $U=109,500$) bulunmuştur, anaokulu ve lise öğretmenleri arasında ($P=,144$; $U=268,000$) bulunmamıştır fakat ilkö retim ve lise öğretmenleri arasında ($P=,000$; $U=6845,000$) fark bulunmuştur.

Eğitsel ve mesleki rehberlik alt boyutuna göre; anaokulu ve ilkö retim arasında ($P=,034$; $U=229,500$) bulunmuştur fakat anaokulu ve lise öğretmenleri arasında ($P=,582$; $U=359,000$) ve ilkö retim ve lise öğretmenleri arasında ($P=,693$; $U=7,34053$) herhangi bir farklılık bulunmamıştır.

Oryantasyon ve izleme alt boyutuna göre; anaokulu ve ilkö retim arasında ($P=,042$; $U=240,000$) bulunmuştur, anaokulu ve lise öğretmenleri arasında ($P=,681$; $U=373,000$) fark bulunmamıştır fakat ilkö retim ve lise öğretmenleri arasında ($P=,000$; $U=6893,500$) fark bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, okul psikolojik danışmanlarının yeterli ineltilerin algı ölçeğinde aldıkları puanların Örneği sayısına göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla “Kruskal Wallis Testi” ve sonuçları tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28: Ö renci sayısı de i kenine göre “ÖPYAÖ” arasındaki algı farkına ili kin Kruskal Wallis Testi sonuçları:

	Ö renci Sayısı	N	Sıra Ort.	Sd	t ²	P	Anlamlı Fark
Toplam Puan	A- 500 den az	25	193,50	23,907	29,512	,000	A-C A-D B-C B-D B-E
	B- 500-1000 arası	68	186,31				
	C- 1001-1500 arası	100	142,90				
	D- 1501-2000 arası	84	119,23				
	E- 2001-3000 arası	23	145,15				
	Toplam	300					
Psikolojik Danı ma Yeterlik Alt Boyutu	A- 500 den az	25	184,50	9,288	30,580	,000	A-C A-D B-C B-D B-E C-D
	B- 500-1000 arası	68	190,74				
	C- 1001-1500 arası	100	142,81				
	D- 1501-2000 arası	84	118,92				
	E- 2001-3000 arası	23	143,35				
	Toplam	300					
Ölçme Ve De erlendirme Yeterlik Alt Boyutu	A- 500 den az	25	193,02	5,880	27,959	,000	A-C A-D A-E B-C B-D B-E
	B- 500-1000 arası	68	184,67				
	C- 1001-1500 arası	100	143,90				
	D- 1501-2000 arası	84	119,62				
	E- 2001-3000 arası	23	144,74				
	Toplam	300					
E itsel ve Mesleki Yeterlik Alt Boyutu	A- 500 den az	25	202,80	6,469	23,331	,000	A-C A-D A-E B-C B-D
	B- 500-1000 arası	68	174,72				
	C- 1001-1500 arası	100	143,19				
	D- 1501-2000 arası	84	123,46				
	E- 2001-3000 arası	23	152,59				
	Toplam	300					
Oryantasyon ve zleme Yeterlik Alt Boyutu	A- 500 den az	25	185,58	3,500	20,942	,000	A-D A-E B-C B-D B-E
	B- 500-1000 arası	68	180,26				
	C- 1001-1500 arası	100	147,13				
	D- 1501-2000 arası	84	123,88				
	E- 2001-3000 arası	23	136,26				
	Toplam	300					

Tablo 28’de yeterlik alt boyutlarına göre, ö retmenlerin okul psikolojik danı manlarının yeterli ine ili kin algısının ö renci sayısına göre de i ip de i medi ine ili kin Kruskal Wallis Testi sonuçları verilmi tir. Buna göre “ö renci sayısı” de i keninin alt grupları olan 500 den az, 500-1000 arası, 1001-1500 arası, 1501-2000 arası ve 2001-3000 arası ö retmeninin ö renci sayısı durumlarına göre ö retmenlerin okul psikolojik danı manlarına ili kin algısının yeterlik alt boyutları arasında farklılı tı ı görülmektedir. Grupların ikili kombinasyonları üzerinden Mann Whitney U testi uygulayarak yeterlik alt boyutları arasındaki farkın kayna ı incelenmi tir. Yapılan inceleme sonucunda;

Toplam puana göre; 500 den az ile 1001-1500 arasında ($P=,006$; $U=807,000$), 500 den az ile 1501-2000 arasında ($P=,000$; $U=505,000$), 500-1000 ile 1001-1500 arasında ($P=,001$; $U=2,40653$), 500-1000 ile 1501-2000 arasında ($P=,000$; $U=1,64253$), 500-1000 ile 2001-3000 arasında ($P=,045$; $U=563,000$) fark bulunmu tur.

Psikolojik danı ma alt boyutuna göre; 500 den az ile 1001-1500 arasında ($P=,016$; $U=861,000$), 500 den az ile 1501-2000 arasında ($P=,000$; $U=547,000$), 500-1000 ile 1001-1500 arasında ($P=,000$; $U=2,31053$), 500-1000 ile 1501-2000 arasında ($P=,000$; $U=1,56853$), 500-1000 ile 2001-3000 arasında ($P=,022$; $U=532,000$), 1001-1500 ile 1501-2000 arasında ($P=,045$; $U=3,48053$) fark bulunmu tur.

Ölçme ve de erlendirme alt boyutuna göre; 500 den az ile 1001-1500 arasında ($P=,011$; $U=841,000$), 500 den az ile 1501-2000 arasında ($P=,000$; $U=515,000$), 500 den az ile 2001-3000 arasında ($P=,025$; $U=179,500$), 500-1000 ile 1001-1500 arasında ($P=,003$; $U=2483,000$), 500-1000 ile 1501-2000 arasında ($P=,000$; $U=1657,000$), 500-1000 ile 2001-3000 arasında ($P=,046$; $U=563,500$) fark bulunmu tur.

E itsel ve mesleki rehberlik alt boyutuna göre: 500 den az ile 1001-1500 arasında ($P=,002$; $U=738,000$), 500 den az ile 1501-2000 arasında ($P=,000$; $U=502,000$), 500 den az ile 2001-3000 arasında ($P=,050$; $U=193,000$), 500-1000 ile

1001-1500 arasında (P=,020; U=2,67953), 500-1000 ile 1501-2000 arasında (P=,000; U=1,89553) fark bulunmu tur.

Oryantasyon ve izleme alt boyutuna göre 500 den az ile 1501-2000 arasında (P=,001; U=605,500), 500 den az ile 2001-3000 arasında (P=,028; U=182,500), 500-1000 ile 1001-1500 arasında (P=,014; U=2641,500), 500-1000 ile 1501-2000 arasında (P=,000; U=1806,500), 500-1000 ile 2001-3000 arasında (P=,035; U=552,500) fark bulunmu tur.

Ara tırmaya katılan ö retmenlerin, psikolojik danı manların yeterli ine ili kin algı ölçe inde aldıkları puanların hizmet içi e itim alıp almama durumuna göre anlamlı bir farklıla ma olup olmadı nı test etmek amacıyla “Mann-Whitney U Testi” ve sonuçları tablo 29’da verilmi tir.

Tablo 29: Hizmet içi e itim de i kenine göre “ÖPYAÖ” puanlarının Mann-Whitney U Testi sonuçları:

	Hizmet içi E itim	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Toplam Puan	Aldım	216	156,85	33879,00	7,70153	,042
	Almadım	84	134,18	11271,00		
Psikolojik Danı ma Yeterlik Alt Boyutu	Aldım	216	156,04	33704,50	7,87653	,076
	Almadım	84	136,26	11445,50		
Ölçme ve De erlendirme Yeterlik Alt Boyutu	Aldım	216	157,91	34109,50	7470,500	,017
	Almadım	84	131,43	11040,50		
E itsel ve Mesleki Rehberlik Yeterlik Alt Boyutu	Aldım	216	156,57	33819,00	7,76153	,052
	Almadım	84	134,89	11331,00		
Oryantasyon ve zleme Yeterlik Alt Boyutu	Aldım	216	155,59	33607,00	7973,000	,102
	Almadım	84	137,42	11543,00		

Tablo 29 incelendi inde toplam puan sonucunda ö retmenlerin okul psikolojik danı manlarının yeterli ine ili kin algısı hizmet içi e itim alıp almama de i kenine göre farklıla tı ı görülmü tür (U= 7,70153; P<0,05). Sıra ortalamaları dikkate alındı nda hizmet içi e itim aldım diyen ö retmenlerin, okul psikolojik danı manlarının yeterli ine ili kin algıları, almadım diyen ö retmenlere göre daha yüksek oldu u anla ılmaktadır.

Psikolojik danışmanlık yeterlik alt boyutu puanlarının sonucunda hizmet içi ve itim alan veya almayan öğretmenlerin okul psikolojik danışmanlarının yeterli ve ilkin algılarının hizmet içi ve itim de ikenine göre farklılık göstermediği görülmüştür (U= 7,87653; P>0,05).

Ölçme ve değerlendirme yeterlik alt boyutu puanlarının sonucunda hizmet içi ve itim alan veya almayan öğretmenlerin okul psikolojik danışmanlarının yeterli ve ilkin algılarının hizmet içi ve itim de ikenine göre farklılık gösterdiği görülmüştür (U= 7470,500; P<0,05). Sıra ortalamaları dikkate alındığında hizmet içi ve itim aldım diyen öğretmenlerin, okul psikolojik danışmanlarının yeterli ve ilkin algıları, almadım diyen öğretmenlere göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Eğitsel ve mesleki rehberlik yeterlik alt boyutu puanlarının sonucunda lisans ve yüksek lisans mezunu öğretmenlerin okul psikolojik danışmanlarının yeterli ve ilkin algılarının hizmet içi ve itim de ikenine göre farklılık göstermediği görülmüştür (U= 7,76153; P>0,05).

Oryantasyon ve izleme yeterlik alt boyutu puanlarının sonucunda hizmet içi ve itim alan veya almayan öğretmenlerin okul psikolojik danışmanlarının yeterli ve ilkin algılarının hizmet içi ve itim de ikenine göre farklılık göstermediği görülmüştür (U= 7973,000; P>0,05).

BÖLÜM V

TARTI MA

Bu bölümde ara tırmacı tarafından hazırlanan “PDYAÖ” uygulanma sonuçlarına, bulgulara ve buna ba lı olarak da okul psikolojik danı manlarının yeterlik algısını etkileyen faktörlerin tartı ılıp de erlendirilmesine yer verilmi tir. Ara tırmamızın asıl amacı, psikolojik danı manların yeterliklerinin incelenmek istenmesidir. Bu amaç do rultusunda ”PDYAÖ” geli tirilmi tir. Geli tirilen bu ölçek hem okul psikolojik danı manlarına hem de ö retmenlere uygulanmı olup ölçekten elde edilen bulgular sosyo demografik de i kenler açısından a a ıda tartı ılımtır.

“PDYAÖ” Sonuçlarının Sosyo Demografik De i kenler Çerçevesinden

Tartı ılması

Geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılarak 30 yeterlik algı maddesiyle olu turulan “PDYAÖ” nin algı düzeyleri be li likert dereceleme ile ölçeklendirilmi tir. Likert tarzındaki ifadeler; “Hiç uygun de il, çok az uygun, kısmen uygun, oldukça uygun ve tamamen uygun” biçimindedir. Ölçekten alınan toplam puan 30 ile 150 arasında de i mektedir.

Kümeleme analizi, ölçekten alınacak toplam puanın, 85 ve 107 aralı ı 96,7381, 113 ve 121 aralı ı 117,1688 ve 129 ve 143 aralı ı 136,1067 ekinde kümelenmesini uygun görmü tür. Bu yolla, Yeterlik algı düzeylerinin detaylı bir ekinde ölçülmesi mümkün olabilmektedir. Yapılan analizde; 42 (%21,6) Psikolojik danı manın 85–107 puan aralı ında, 77 psikolojik danı manın (%39,7) 113–121 puan aralı ında, 75 psikolojik danı manın (%38,7) 129 – 143 puan aralı ında oldukları tespit edilmi tir. Bu veriler ı ı ında, 194 psikolojik danı mandan 42’ sinin okul psikolojik danı manların yeterlik algısı hakkında dü ük bir algıya sahip oldu unu, 77 psikolojik danı manın orta düzeyde bir yeterlik algısına sahip oldu unu, 75 psikolojik danı manın psikolojik danı manların yeterli i hakkında olumlu bir algıya sahip oldu unu söyleyebiliriz.

“PDYAÖ” ne cevaplayıcı olarak katılan okul psikolojik danışmanlarının cinsiyet, kıdem yılı, mezun olunan bölüm, öğrenim düzeyi, çalışılan kurum, yaşınının büyük çoğunluğunu geçirdiği yer, alanla ilgili hizmet içi eğitim alıp almama, alanı isteyerek seçip seçmeme ve okuldaki öğrenci sayısı birer sosyo demografik özellik olarak ele alınmıştır. Sonuçlar aşağıda maddeler halinde tartışılmıştır.

1. Okul psikolojik danışmanlarının yeterlik algısı “cinsiyete” göre psikolojik danışmanlık, ölçme ve değerlendirme, kişisel ve mesleki rehberlik ile oryantasyon ve izleme alt boyutlarında farklılık göstermektedir.

Benzer araştırmalar incelendiğinde: Bilgiç’in (2011) “rehber öğretmenlerin öz yeterlikleri” konulu yüksek lisans tezinde cinsiyet değişkenine göre psikolojik danışmanların psikolojik danışmanlık yapmaya ilişkin öz-yeterlik düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

Selen’in (2008) “Liselerdeki psikolojik danışmanlık ve rehberlik servislerinin algılanan etkililiğinin bazı değişkenlere göre incelenmesi” adlı çalışmasında psikolojik danışmanların PDR servisinin algılanan etkililiğine ilişkin puanlarının ortalamaları cinsiyete göre anlamlı düzeyde fark göstermemektedir.

Gür’ün (2010) yaptığı araştırmada okul psikolojik danışmanlarının rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri yönetmeliğinde kendilerine atfedilen görevleri kabul durumları, cinsiyet durumlarına göre değişmektedir.

Aksoy’un (2008) yaptığı araştırmada rehber öğretmenlerin öz yeterlik algılarıyla cinsiyet ve yaş değişkenleri arasında anlamlı ilişkinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çokun ve Ilgar (2004) danışman adaylarının öz yeterliliğine ilişkin yaptıkları çalışmada, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans programı son sınıf öğrencilerinin Rehberlik Psikolojik Danışmanlık Deneyimi I-II çalışmalarının öz yeterlik algılarına etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda cinsiyet farkının öz yeterlik algısı üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır.

Yi it (2001) 'in psikolojik danı manlarının öz yeterlik algılarını ölçmeye yönelik yaptı ı ölçek geli tirme çalı masında okul psikolojik danı manları yetkinlik beklentisi ölçe inden alınan puanlar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ili ki bulunamadı ını belirtmi tir.

Yukarıdaki ara tırmalardan da anla ıldı ı üzere psikolojik danı manların yeterlik algısı kadın veya erkek de i kenine göre de i memektedir. Fakat yukarıdaki ara tırmalarla paralel bir do rultuda olmayan çalı malar da mevcuttur. Örne in; Yüksel'in (2010) "rehber ö retmen adaylarının özel e itim ve psikolojik danı manlı a ili kin öz yeterlik algısı" konulu yüksek lisans tezinde rehber ö retmen adaylarının cinsiyetlerine göre özel e itimdeki yeterlik algılarının de i ti i görülmektedir. Yani erkek adayların kadın adaylara göre daha yüksek öz yeterlik algısına sahip oldukları görülmü tür. Yine Bıçak'ın (2006) yüksek lisans tezinde ilkö retim okulu yönetici, ö retmen ve rehber ö retmenlerin, okul rehber ö retmenin görevlerini gerçekle tirmelerine ili kin görü leri cinsiyete göre farklılık göstermi tir. Erkek yöneticiler, rehber ö retmeni bireyi tanıma boyutundaki görevlerini gerçekle tirmesinde bayan yöneticilerden daha ba arılı bulmaktadır. Erkek rehber ö retmenler, rehber ö retmeni, psikolojik danı ma boyutundaki görevlerini gerçekle tirmesinde bayan rehber ö retmenlerden daha ba arılı bulmaktadır. Özgün (2007), psikolojik danı manların ki ilik özellikleri ve mesleki yeterlik beklentileri arasındaki ili kiyi ele alan ara tırmasında cinsiyete göre, psikolojik danı manların ki ilik özelliklerinin duygusal kararlılık boyutunda erkek psikolojik danı manlar lehine; sosyal normlar boyutunda ise bayan psikolojik danı manlar lehine anlamlı bir fark oldu u tespit edilmi tir. Gündüz ve Çelikkaleli'nin (2009) okul psikolojik danı manlarının mesleki yetkinlik inancını ara tırdı ı bir ba ka çalı mada ise kadın danı manların kendilerini erkek danı manlardan daha yetkin buldukları sonucuna ula mı lardır.

2. Ara tırmada elde edilen bulgulara göre psikolojik danı manların yeterlik algısı "kıdeme" göre farklıla mamaktadır. Yani hizmet yılı de i kenini açısından okul psikolojik danı manlarının toplam puan, psikolojik danı ma, ölçme ve de erlendirme, e itsel ve mesleki rehberlik ile oryantasyon ve izleme alt boyutlarında herhangi bir farklılık görülmemi tir. Benzer ara tırmalar incelendi inde;

Bıçak'a (2006) göre ilkö retim okulu rehber ö retmenlerinin, mesleki danışman, psikolojik danışman ve bireyi tanıma alt boyutlardaki görevlerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin görüşleri kıdem derecesine göre farklılık arz etmiyor. Yine Başören'in (2005) yaptığı araştırmada hizmet süresi derecesinin rehber ö retmenlerinin tükenmişliğinde etkili olmadığı sonucuna varılmıştır. Fakat Sezer'e (2006) göre kıdem özelliğine göre, 1-10 yıl kıdeme sahip psikolojik danışmanlar, 11-20 yıl kıdeme sahip olanlara göre daha olumsuz görüş belirtmişlerdir. Burada kıdem, psikolojik danışman ve rehber ö retmen görüşlerini etkileyen bir faktörken, Bilgiç'in (2011) yaptığı araştırmada hizmet yılı derecesini 10-20 yıl arasında psikolojik danışmanlarının yeterli etki ediyorken, 0-12 ay ile 20 yıl ve üstünde psikolojik danışmanların yeterli etki etmemiştir. Gündüz ve Çelikkaleli (2009)'nin hizmet süresi derecesine göre psikolojik danışman becerilerini kullanma konusunda daha deneyimli yani daha uzun süre hizmet vermiş olan danışmanların hizmet süresi daha az olanlara göre mesleki yetkinlik beklentisi daha yüksek çıkmıştır. Yiğit (2001), psikolojik danışmanlarının öz yeterlik algılarını ölçmeye yönelik geliştirdiği ölçek çalışması sonucunda elde edilen bulgular danışmanların okul psikolojik danışmanları yetkinlik beklentisi ölçümünden aldıkları puanlar ile deneyim süreleri arasında olumlu ancak düşük bir ilişki saptamıştır.

Çalışmalar arasındaki bu farklılık kıdem derecesinin yeterlik algısını etkilemesi yönünde bize net bilgi vermemekle birlikte, mesleğin ilk yıllarında acemilik yaayan ve bundan dolayı kendisini başarısız algılayan okul psikolojik danışmanları gibi mesleğinde deneyim kazanmış ve mesleki anlamda kendini yeterli algılayan okul psikolojik danışmanları da olabilir diyebiliriz.

3. Araştırmada elde edilen bulgulara göre psikolojik danışmanların yeterlik algısı “mezun olunan bölüme” göre sadece psikolojik danışman alt boyutunda fark bulunmuş diğer alt boyutlarda fark bulunmamıştır. Bu sonuca göre pdr veya psikolojide itimi almış okul psikolojik danışmanlarının yeterlik algısı psikolojik danışman alt boyutuna göre fark ediliyorken diğer alt boyutlarda fark edilmiyor. Benzer çalışmalara bakıldığında;

Bıçak'ın (2006) yaptığı çalışmada ilkö retim okulu rehber öğretmenlerinin, Mesleki Danışmanlık, Psikolojik Danışmanlık ve Bireyi Tanıma alt ölçeklerindeki görevlerini gerçekleştirme düzeyine ilişkin görüşlerde rehber öğretmenlerin mezun olduğu bölüme göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Özgün (2007) mezun olunan programa göre kişisel özellikleri ve danışmanlık yeterlik beklentisi puanları açısından danışmanlar arasında anlamlı bir fark olmadığını belirtmiştir.

Köroğlu'na (2006) göre psikolojik danışmanların, mezun oldukları alana göre, duygusal zekâ düzeylerine ilişkin öğretmen algıları üzerinde anlamlı bir fark çıkmamıştır. Diğer ifadeyle psikolojik danışmanın, almış oldukları lisans eğitiminin öğretmenlerin algılarını değiştirmede görülmemiştir.

Aslan (2003) alan mezunu ile alandan mezun psikolojik danışmanların mesleki etkinliklerine ilişkin görüşlerini karşılaştırmalarında alan mezunu olan psikolojik danışmanların ortalamalarının, diğerlerine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Ayhan'ın (2004) yaptığı çalışmada, liselerde ve özel dershanelerde çalışan psikolojik danışmanların PDR biriminin seviyelerinin gerçek ve ideal görev algılarının mezun oldukları lisans programına göre farklılığı sonucuna ulaşmıştır. Yani, liselerde görev yapan psikolojik danışmanlardan PDR mezunu olan psikolojik danışmanların gerçek ve ideal görev algılarının diğer lisans programlarından mezun olanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Yiğit (2001), psikolojik danışmanlarının öz yeterlik algılarını ölçmeye yönelik geliştirdiği ölçek çalışması sonucunda elde edilen bulgular danışmanların okul psikolojik danışmanlığı yetkinlik beklentisi ölçümünden aldıkları puanlar ile mezun olunan program arasında olumlu ancak düşük bir ilişki saptamıştır.

Açıklamalardan da anlaşıldığı gibi psikolojik danışmanların mezun olunan bölüme göre yeterlik algıları net değildir. Yani pdr alanında mezun olmuş psikolojik danışmanların yeterlik algıları aldıkları eğitimden ya da dolaylı olarak katkısından dolayı diğer alandan mezun olmuşkilere göre yüksek olması beklendiği gibi, psikolojik danışman yetitiren yükseköğretim programlarının içindeki alanlardan mezun olanların kendilerini geliştirebileceklerine ve bunu ilikilerine yansıtmalarıyla açıklanabilir.

4. Araştırmada elde edilen bulgulara göre psikolojik danışmanlarının yeterlik algısı “öğrenim düzeyine” göre lisans ve yüksek lisans düzeyleri açısından psikolojik danışmanlık, ölçme ve değerlendirme, etik ve mesleki rehberlik ile oryantasyon ve izleme alt boyutlarında farklılıklar görülmüştür. Öğrenim düzeyi düzeyine göre çalışmanın alt boyutlarından elde edilen sonuçta göre;

a) Lisans mezunu okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışmanlık yapmaya ilişkin yeterlik algıları lisansüstü eğitim almış okul psikolojik danışmanlarına göre anlamlı düzeyde yüksektir.

b) Lisans mezunu okul psikolojik danışmanlarının ölçme ve değerlendirme yapmaya ilişkin yeterlik algıları lisansüstü eğitim almış okul psikolojik danışmanlarına göre anlamlı düzeyde yüksektir.

c) Lisans mezunu okul psikolojik danışmanlarının etik ve mesleki rehberlik yapmaya ilişkin yeterlik algıları lisansüstü eğitim almış okul psikolojik danışmanlarına göre anlamlı düzeyde yüksektir.

d) Lisans mezunu okul psikolojik danışmanlarının oryantasyon ve izleme yapmaya ilişkin yeterlik algıları lisansüstü eğitim almış okul psikolojik danışmanlarına göre anlamlı düzeyde yüksektir. Bu doğrultuda yapılmış çalışmalara bakıldığında;

Bilgiç’in (2011) öğrenim durumu düzeyine göre fakülte mezunu olan ilköğretim psikolojik danışmanlarının psikolojik danışmanlık yapmaya ilişkin öz-yeterlikleri lisansüstü eğitim alan ilköğretim psikolojik danışmanlarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu durum okul psikolojik danışmanlarının aldıkları eğitimle ters orantılıdır. Yani aldıkları eğitim arttıkça ya da alanda uzmanlaştıkça yeterlik algıları düşmüştür. Öğretmen algısında ulaşılan sonuç da aynı paralelliktedir.

Yani ö retmenlerin bilgi seviyeleri artıkça ve alanda uzmanla tıkça okul psikolojik danı manlarının yeterli ine ili kin algıları da dü mü tür. Hâlbuki beklenen tam tersi bir durumdur. Nitekim a a ıdaki ara tırmalara baktı ımızda;

Sharpley ve Ridgway(1993) psikolojik danı manların performans becerilerinin bir öngörüsü olarak öz yeterlik etkilili inin de erlendirmesiyle ilgili yaptıkları çalı mada; 31 danı man adayı ö renci katılmı tır. 6 hafta boyunca 3'er saatlik süren e itim programının öz yeterlik ölçümü programın ba ında ortasında ve sonunda yapılmı tır. Programın danı manlık becerilerini etkileme düzeyine bakılmı tır. Ara tırmada, programın danı manlık becerilerini ve öz yeterli i arttırdı ı sonucuna ula ılmı tır. Bu da e itimin öz yeterli i arttırıcı bir etken oldu unu göstermektedir.

Sezer' e (2006) göre bitirilen okul düzeyine göre, lisansüstü e itim mezunları, lisans mezunlarına göre daha olumlu görü belirtmi lerdir. Yani, e itim düzeyi psikolojik danı man ve rehber ö retmen görü lerini etkileyen bir faktördür.

Özgün (2007) mezuniyet düzeyine göre kendini gerçekleştirme ve duygusal karalılık boyutlarında yüksek lisans mezunları lehine anlamlı bir fark oldu u; ancak, sosyal ili kiler, sosyal normlar ve antisosyal e ilimler boyutlarında ve danı man yeterlik beklentisinde mezuniyet düzeyine göre bir fark olmadı ı sonucuna ula ılmı tır.

Larson, Suzuki, Gillespie, Potenza, Bechtel ve Toulouse (1992) “Danı man Yeterlik Beklentisi Envanterini” geli tirmek için yaptıkları bir çalı mada e itim düzeyleri yükseldikçe danı man yeterlik beklentilerinin de anlamlı biçimde yükseldi i sonucuna ula ılmı tır.

Cashwell ve Dooley (2001), danı man yetkinli i ile ilgili olarak klinik süpervizyon alıp almamanın danı man yetkinli ini nasıl etkiledi ini de erlendirmek amacıyla yaptıkları ara tırma sunucunda klinik süpervizyon alan danı manların almayanlara oranla daha yüksek bir yetkinli e sahip oldukları tespit edilmi tir.

Yüksel (2010) rehber öğretmen adaylarının okudukları sınıf düzeyi arttıkça öz yeterlik algılarının da arttığına sonucuna ulaşmıştır.

5. Araştırmada elde edilen bulgulara göre psikolojik danışmanların yeterlik algısı “çalışılan kuruma” göre farklılaşmaktadır. Yani anaokulu, ilköğretim ya da lisede çalışmanın okul psikolojik danışmanlarının yeterlik algısını etkilemediğini söyleyebiliriz. Benzer çalışmalarla baktığımızda;

Bilgiç’in (2011) psikolojik danışmanların psikolojik danışman yapmaya ilişkin öz-yeterlikleri görev yerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

Köroğlu (2006) psikolojik danışmanlarının görev yaptıkları eğitim kademesine göre, duygusal zeka düzeylerine ilişkin öğretmen algıları üzerinde anlamlı bir fark bulmamıştır. Bir diğer ifadeyle psikolojik danışmanın, ilköğretim ve ya ortaöğretimde görev yapmalarının öğretmenlerin algılarını değiştirmeye yetmediği görülmüştür.

Başören (2005) de çalışılan kurum değişiminin tükenmişlikte etkili olmadığını sonucuna varmıştır.

Gündüz ve Çelikkaleli (2009)’nin ilköğretim ya da ortaöğretimde çalışmanın psikolojik danışman becerileri, çok yönlü rol becerileri ve uygulamada zorlanılan beceriler ile ilgili yetkinlik algıları üzerinde bir etkisinin olmadığını gözlemiştir.

Yiğit (2001) psikolojik danışmanlarının öz yeterlik algılarını ölçmeye yönelik geliştirdiği ölçek çalışması sonucunda elde edilen bulgular danışmanların okul psikolojik danışmanları yetkinlik beklentisi ölçerinden aldıkları puanlar ile çalışılan kurum arasında olumlu ancak düşük bir ilişki saptamıştır. Benzer çalışmalarda da görüldüğü gibi çalışılan kurum değişimi okul psikolojik danışmanlarının yeterlik algısını etkilemiyor.

6. Araştırmada elde edilen bulgulara göre psikolojik danışmanların yeterlik algısı “ya amınızın büyük çoğunluğunu geçirdiğiniz yere” göre farklılaşmaktadır. Yani bir okul psikolojik danışmanının köy, kasaba, küçük şehir veya büyük şehirde

büyümesi onun yeterlik algısını etkilemediği sonucu ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Bayrı (2006) da birçok araştırmada başarımsız deneyimlenirken olarak ele alınmayan ancak iyidoyumunu olumlu ya da olumsuz etkileyebileceğini düşündükümüz psikolojik danışmanların yetitici çevre ve memleketinin iyidoyumuna etkisini incelenmiştir ancak bu deneyimden anlamlı bir sonuca varılamamıştır.

7. Araştırmada elde edilen bulgulara göre psikolojik danışmanların yeterlik algısının “alanla ilgili hizmet içi eğitim alıp almama” deneyimlerine göre farklılaştığı görülmüştür. Bu sonuca göre;

a) Hizmet içi eğitim alan psikolojik danışmanların psikolojik danışman yapmaya ilişkin yeterlik algıları almayan okul psikolojik danışmanlarına göre yüksek çıkmıştır.

b) Hizmet içi eğitim alan okul psikolojik danışmanlarının ölçme ve değerlendirme yapmaya ilişkin yeterlik algıları almayan okul psikolojik danışmanlarına göre yüksek çıkmıştır.

c) Hizmet içi eğitim alan okul psikolojik danışmanlarının etik ve mesleki rehberlik yapmaya ilişkin yeterlik algıları almayan okul psikolojik danışmanlarına göre farklılık göstermemektedir.

d) Hizmet içi eğitim alan okul psikolojik danışmanlarının oryantasyon ve izleme yapmaya ilişkin yeterlik algıları almayan okul psikolojik danışmanlarına göre farklılık göstermemektedir.

Sezer’ e (2006) göre hizmet içi eğitim etkinliğine katılma sayısına göre, hizmet içi eğitim etkinliklerine daha çok katılan gruplar az katılan diğer gruplara göre daha olumlu görüş belirtmişlerdir. Başka bir deyişle, hizmet içi eğitim etkinliğine katılma sıklığı psikolojik danışman ve rehber öğretmen görüşlerini etkileyen bir faktördür.

Tang ve ark. (2004) da psikolojik danışman öğrencilerinin öz yeterliliğini etkileyen faktörlerle ilgili araştırma çalışması gerçekleştirmişlerdir. Araştırmaya psikolojik danışman eğitim alan 116 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda, alınan kurs sayısı ve staj saat sayısı ile öğrencilerin öz-yeterlik arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur.

8. Ara tırmada elde edilen bulgulara göre psikolojik danı manların yeterlik algısı “alanı isteyerek seçip seçmediklerine” göre;

a) Alanı isteyerek seçen psikolojik danı manların psikolojik danı ma yapmaya ili kin yeterlik algıları isteyerek seçmeyen psikolojik danı manlara göre yüksektir.

b) Alanı isteyerek seçen psikolojik danı manların ölçme ve de erlendirme yapmaya ili kin yeterlik algıları isteyerek seçmeyen psikolojik danı manlara göre yüksektir.

c) Alanı isteyerek seçen psikolojik danı manların e itsel ve mesleki rehberlik yapmaya ili kin yeterlik algıları isteyerek seçmeyen psikolojik danı manlara göre yüksektir.

d) Alanı isteyerek seçen psikolojik danı manların oryantasyon ve izleme yapmaya ili kin yeterlik algıları isteyerek seçmeyen psikolojik danı manlara göre farklılık göstermemektedir.

9. Ara tırmada elde edilen bulgulara göre psikolojik danı manların yeterlik algısı “okuldaki ö renci sayısına” göre ölçme ve de erlendirme, e itsel ve mesleki rehberlik ile oryantasyon ve izleme alt boyutlarında farklılık görülmü fakat psikolojik danı ma alt boyutunda farklılık görülmemi tir. Yani psikolojik danı manların ö renci sayısına göre yeterlik algıları psikolojik danı ma boyutunda fark edilmezken di er alt boyutlarda fark ediliyor. Bu durumu ölçme ve de erlendirme, e itsel ve mesleki rehberlik ile oryantasyon ve izleme alt boyutlarında ö renci sayısının fazlalı ı psikolojik danı manların yeterli ini etkiledi i, psikolojik danı ma alt boyutunda ise verilen hizmetin bireysel yapılmasından dolayı yeterlik algısını etkilemedi i ekinde yorumlayabiliriz. Benzer çalı malar incelendi inde;

Yi it’in (2001) psikolojik danı manların sorumlu oldukları ö renci sayısına göre okul psikolojik danı manlarının yetkinlik beklentilerini incelemi tir. Ara tırma bulgularına göre 300- 500 arası sayıda ö renciden sorumlu olan okul psikolojik danı manları ile 1501 ve daha fazla ö renciden sorumlu okul psikolojik danı manları arasında daha fazla ö renciden sorumlu olan grup lehine anlamlı bir fark bulunmu tur. Sorumlu oldukları ö renci sayısının fazla olmasının okul psikolojik danı manının kendine güven duygusunu arttırdı ı bulunmu tur.

Korkmaz' ın (2011) verileri dikkate alındı ında, ö renci sayısı dü tükçe, okul psikolojik danı manlarının sınıf rehber ö retmenlerine ili kin algısının ters orantılı bir ekilde olumlula tı ı görülmü tür.

Ayhan'ın (2004) yaptı ı ara tırmada, psikolojik danı manların kendilerinden beklenen rolleri yerine getirmelerinde engel olarak ö renci sayısının fazlalı ı ve psikolojik danı man oranı oldu u belirlenmi tir. Okul psikolojik danı manlarının ilgilenmeleri gereken ö renci sayısının çoklu u pek çok psikolojik danı man tarafından bir engel olarak ifade edilmi tir.

Yurt dı ındaki bazı yayınlara bakıldı ında ise Amerikan Okul Psikolojik Danı manları Derne i'nin PDR hizmetlerinin etkili bir biçimde verilebilmesi için tavsiye etti i ö renci – psikolojik danı man oranının bir psikolojik danı man ba ına 250 ö renci oldu u görülmektedir. Ülkemizde ise okullarda psikolojik danı manların sayısı “Milli E itim Bakanlı ı Norm Kadro Yönetmeli i” çerçevesinde belirlenmektedir. Buna göre her be yüz ö renciye bir psikolojik danı man dü ecek ekilde belirlenen norm kadrolar, psikolojik danı man yetersizli inden dolayı doldurulamamaktadır. Dolayısıyla her 500 ö renci ba ına bir psikolojik danı manın hizmet vermesi beklenirken kimi okullarda üç bin ö renciye bir psikolojik danı man hizmet vermektedir. Bu da do al olarak okul psikolojik danı manlarının yeterli ini dü ürmektedir.

“ÖPYAÖ” Sonuçlarının Sosyo Demografik De i kenler Çerçevesinden Tartı lması

Yapı geçerli i ve güvenilirli i tamamlanmı olan “Psikolojik Danı manların Yeterlik Algısı Ölçe i (PDYAÖ)” nin 30 maddelik soruları yüklemeleri de i tirilerek ö retmenlere de uygulanmı tır. Algı düzeyleri be li likert dereceleme ile ölçeklendirilmi tir. Likert tarzındaki ifadeler; “Hiç uygun de il, çok az uygun, kısmen uygun, oldukça uygun ve tamamen uygun” biçimindedir. Ölçekten alınan toplam puan 30 ile 150 arasında de i mektedir. 300 ö retmene uygulanan ölçekten almı oldukları puan ortalamasının 104,7642 ve puanlara ili kin standart sapmanın 23,907oldu u tespit e dilmi tir. Örneklemdaki bireylerin ölçekten aldıkları toplam puana ili kin da ılımın normallik durumu Kolmogorov-Smirnov testi ile sınınmı tır. Yapılan analize göre

toplam puan de i kenine normal dağılım göstermemiştir (P=,006). Dolayısıyla ‘P’ de erinin 0,05 ten küçük oldu u, yani verilerin homojen olmadığı görülmü tür. Verilerin analizinde parametrik olmayan testlere ihtiyaç duyuldu undan iki alt gruptan olu anlara T- Testinin parametrik olmayan alternatifi olan Mann- Whitney U testi, ikiden fazla alt gruptan olu anlara ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Testinin parametrik olmayan alternatifi olan Kruskal Wallis testi uygulanmı tür.

“PDYAÖ” ne cevaplayıcı olarak katılan ö retmenlerin cinsiyet, ö renim düzeyi, çalı lan okul türü, mezuniyet alanı, ö renci sayısı, kıdem yılı ve alanla ilgili hizmet içi alıp almama birer sosyo demografik özellik olarak ele alınmı tür.

1. Ara tırmada elde edilen bulgulara göre ö retmenlerin psikolojik danı manların yeterli inen ilkin algısı kadın ve erkek toplam puanlarının “cinsiyet” de i kenine göre farklılık göstermedi i görülmü tür. Benzer ara tırmalar incelendi inde;

Korkmaz (2010) erkek ve kadın sınıf rehber ö retmenlerinin okul psikolojik danı manlarına ilkin algısının cinsiyete göre farklıla madı ı sonucuna ula mı tür. Ara tırmada erkek ve kadın sınıf rehber ö retmenlerinin toplam puan ortalamaları ile okul psikolojik danı manına ilkin algıları orta düzeyde çıkmı tür.

Teker (2007) ilkö retim birinci kademedeki sınıf rehber ö retmenlerinin rehberlik görevleriyle ilgili görü leri ve uygulamalarını incelenmeyi amaçladı ı ara tırmasında; cinsiyete göre rehberlik çalı maları puanları ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamamı tür. Yani kadın ve erkek sınıf rehber ö retmenlerinin rehberlik görü leri birbirine paralellik göstermektedir.

Gür (2010) sınıf rehber ö retmenlerinin cinsiyetlerine göre “Psikolojik Danı manla birli i”, “Planlama ve Uygulama” ve “E itsel ve Mesleki Rehberlik” alt ölçeklerinden aldıkları görev kabul puanlarının ortalamaları arasında farklı olup olmadı ı incelenmi tür. Ara tırma sonunda kadın ve erkek sınıf rehber ö retmenlerinin Psikolojik Danı manla birli i, Planlama ve Uygulama ve E itsel ve Mesleki Rehberlik alt ölçeklerinden aldıkları puanların ortalamaları arasında fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamı tür. Bu bulgu, sınıf rehber ö retmenlerinin yönetmelikteki rehberlik

hizmetleri ile ilgili görevleri kabul durumlarının cinsiyetine göre farklıla madı nı göstermektedir.

Köro lu (2006) tarafından yapılan ara tırmada, sınıf rehber ö retmenlerinin okul psikolojik danı manlarının duygusal zeka düzeylerine ili kin algıları cinsiyete göre farklıla mamaktadır. nceleme neticesinde, kadın ve erkek sınıf rehber ö retmenlerinin psikolojik danı manların duygusal zekâ düzeylerine ili kin algıları arasında anlamlı fark bulunamamı tır. Bu sonuç, sınıf rehber ö retmenlerinin psikolojik danı mana ili kin algılarının cinsiyet de i kenine göre farklıla mamasıyla paralellik göstermektedir.

Deniz (1993) tarafından yapılan ara tırmada, sınıf rehber ö retmenlerinin PDR hizmetlerine ili kin beklentilerinin ö retmenlerin cinsiyetlerine göre farklıla tı ı sonucuna ula ılmı tır. Bu bulgu, kadın ö retmenlerin erkek ö retmenlere göre beklentilerinin daha fazla oldu u, kadınların erkeklere göre yardım almaya daha açık oldukları, PDR hizmetlerine ili kin ihtiyaçlarının ve beklentilerinin erkeklere oranla daha fazla oldu u eklinde yorumlanabilir.

2. Ara tırmada elde edilen bulgulara göre ö retmenlerin psikolojik danı manların yeterli ine ili kin algısı “ö renim düzeyine” göre farklıla maktadır. Yeterlik alt boyutlarına baktı ımızda;

a) Lisans mezunu ö retmenlerin, psikolojik danı manların psikolojik danı ma yapmaya ili kin yeterlik algıları lisansüstü e itim almı ö retmenlere göre anlamlı düzeyde yüksektir.

b) Lisans mezunu ö retmenlerin, psikolojik danı manların ölçme ve de erlendirme yapmaya ili kin yeterlik algıları lisansüstü e itim almı ö retmenlere göre anlamlı düzeyde yüksektir.

c) Lisans mezunu ö retmenlerin, psikolojik danı manların e itsel ve mesleki rehberlik yapmaya ili kin yeterlik algıları lisansüstü e itim almı ö retmenlere göre anlamlı düzeyde yüksektir.

d) Lisans mezunu ö retmenlerin, psikolojik danı manların oryantasyon ve izleme yapmaya ili kin yeterlik algıları lisansüstü e itim almı ö retmenlere göre

anlamli düzeyde yuaksektir. Bu durum psikolojik danı manların aldıkları e itimle ters orantılıdır. Yani aldıkları e itim artıkça ya da alanda uzmanla tıkça yeterlik algıları dü mü tür. Ö retmen algısında ula ılan sonuç da aynı paralelliktedir. Yani ö retmenlerin bilgi seviyeleri artıkça ve alanda uzmanla tıkça okul psikolojik danı manlarının yeterli ine ili kin algıları da dü mü tür. Hâlbuki beklenen tam tersi bir durumdur. Bu durum ancak e itim seviyesi artıkça bireylerin algıları daha net ve güvenilir olur ekinde açıklanabilir.

3. Ara tırmada elde edilen bulgulara göre ö retmenlerin psikolojik danı manların yeterli ine ili kin algısı “çalı ılan kurum” de i keninin anaokulu, ilkö retim, ve lise düzeyleri durumlarına ili kin algısının toplam puan, psikolojik danı ma, ölçme ve de erlendirme, e itsel ve mesleki rehberlik ile oryantasyon ve izleme yeterlik alt boyutları arasında farklılı tı ı görülmektedir. Grupların ikili kombinasyonları üzerinden Mann Whitney U testi uygulayarak yeterlik alt boyutları arasındaki farkın kayna ı incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda;

a) Toplam puana göre; anaokulu - ilkö retim ile ilkö retim - lise ö retmeni arasında anlamlı fark bulunmu tur.

b) Psikolojik danı ma alt boyutuna göre; anaokulu ve ilkö retim ile ilkö retim ve lise ö retmeni arasında fark bulunmu tur.

c) Ölçme ve de erlendirme alt boyutuna göre; anaokulu ve ilkö retim ile ilkö retim ve lise arasında fark bulunmu tur.

d) E itsel ve mesleki rehberlik alt boyutuna göre; anaokulu ve ilkö retim arasında anlamlı fark bulunmu tur.

e) Oryantasyon ve izleme alt boyutuna göre; anaokulu ve ilkö retim ile ilkö retim ve lise arasında fark bulunmu tur.

Köro lu (2006) çalı ılan kurum de i keni açısından, ilkö retim ve ortaö retimde görev yapan psikolojik danı manların duygusal zekâ düzeylerine ili kin sınıf rehber ö retmenlerinin algıları arasında anlamlı bir fark bulmamı tır. Köro lu bu durumu ö retmenlerin algıları üzerinde psikolojik danı manların görev yaptıkları e itim kademesinin önemli bir etkisi bulunmadı ı ekinde yorumlamı . Bir di er ifadeyle

psikolojik danışmanların ilköretim ya da ortaöretimde görev yapmalarının öğretmenlerin algılarını değiştirmede sonucuna ulaşmı. Hâlbuki bu çalışmada öğretmenlere göre okul psikolojik danışmanlarının yeterli çalışılan kuruma göre farklılık göstermektedir.

Korkmaz'ın (2010) araştırmasında elde edilen bulgulara göre sınıf rehber öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanlarına ilişkin algısı "okul türüne" göre farklılaşmaktadır. Yani, ilköretimde sınıf rehber öğretmeni olarak çalışan öğretmenlerin okul psikolojik danışmanlarına ilişkin algısı olumsuz, ortaöretimde çalışan sınıf rehber öğretmenlerin ise okul psikolojik danışmanlarına ilişkin algısı orta düzeyde çıkmıştır. Korkmaz'a göre ulaşılan bu sonuç sınıf rehber öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanlarına ilişkin algısının çalışılan okulun türüne göre farklılaşması beklenebilir bir durumdur. Çünkü bir sınıf rehber öğretmenin ilköretim ve ortaöretim okullarında rehberlik hizmetlerine ilişkin görev ve sorumlulukları farklılaşmaktadır. Nitekim Kuzgun ilköretim sistemi, genel olarak "öğretmen merkezli" bir uygulanmaya dayanmaktadır. Öğretmen-öğrenci ilişkileri, diğer öğretim kademelerine göre daha yakın ve yordamdır. Çünkü "sınıf öğretmeni" esastır. Yani öğretmen, aynı öğrencilerle yıllarca bir aradadır. Kuşkusuz bu durum, ilköretim düzeyindeki rehberlik hizmetlerinde öğretmene en önemli görev ve sorumluluklar yüklenmesinin gerekçesini oluşturur. Öğretmen öğrencileri daha iyi tanıma ve gelişimlerini izleme olanağına sahiptir. Bu yüzden ilköretim döneminde rehberlik hizmetlerinin de "öğretmen merkezli" olarak yürütülmesi zorunludur (Kuzgun, 2000). Oysa ortaöretim 15-18 yaş grubunu içine alan, temel olarak öğrencilere bir meslek kazandırmayı ve onları bir üst kuruma hazırlamayı kendisine amaç edinen eğitim devresidir. Ortaöretim kurumlarında verilen rehberlik hizmetleri, gelişim özelliklerinin açığa çıkarttığı ihtiyaçların farklılaşması ve okulların amaç, yapı ve işlevi açısından farklı özellikler taşıması nedeniyle ilköretim kurumlarından ayrılmaktadır.

İlköretim ve ortaöretim okullarında rehberlik uygulamalarındaki farklılaşma doğrudan rehberlik uygulamalarını doğrudan yürüten okul psikolojik danışmanları ile sınıf rehber öğretmenlerinin ilişkilerini de farklılaştırmaktadır. Bu ilişki farklılaşma doğrudan olarak algı üzerinde etkili olabilir.

4. Ara tırmada elde edilen bulgulara göre ö retmenlerin psikolojik danı manların yeterli ine ili kin algısı “Mezun olunan bölüm” de i keninin alt grupları olan sınıf ö retmeni, bran ö retmeni, anasınıfı ö retmeni ve özel e itim ö retmeninin mezuniyet düzeyleri durumlarına göre toplam puan, psikolojik danı ma, ölçme ve de erlendirme, e itsel ve mesleki rehberlik ile oryantasyon ve izleme alt boyutları arasında farklılı tı ı görülmektedir. Grupların ikili kombinasyonları üzerinden Mann Whitney U testi uygulayarak yeterlik alt boyutları arasındaki farkın kayna ı incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda; tüm alt gruplarda sınıf ö retmeni ve bran ö retmeni arasında anlamlı fark bulunmu dı er alt gruplar arasında far bulunmamı tır.

Ula ılan bu sonuca göre ö retmenlerin okul psikolojik danı manlarının yeterli ine ili kin algısı mezun olunan bölüm de i kenini açısından sadece sınıf ö retmeni ve bran ö retmeni arasında fark bulunmu tur. Yani ö retmenlerin okul psikolojik danı manlarının yeterli ine ili kin algısı anasınıfı ya da özel e itim ö retmeni tarafından hiçbir alt boyutta fark edilmiyorken sınıf ve bran ö retmeni algısıyla fark ediliyor. Bu durum ö retmenlerin lisansta aldıkları derslerle alakalı bir durum olabilir. Yani anasınıfı ve özel e itim ö retmenlerinin sınıf ö retmeni ve bran ö retmenine göre lisansta aldıkları derler psikolojik danı manların aldıkları derslere yakınlı ı ile ilgili olabilir.

5. Ara tırmada elde edilen bulgulara göre ö retmenlerin psikolojik danı manların yeterli ine ili kin algısı “ö renci sayısı” de i keninin alt grupları olan 500 den az, 500-1000 arası, 1001-1500 arası, 1501-2000 arası ve 2001-3000 arası ö renci sayısı durumlarına göre toplam puan, psikolojik danı ma, ölçme ve de erlendirme, e itsel ve mesleki rehberlik ile oryantasyon ve izleme yeterlik alt boyutları arasında farklılı tı ı görülmü tür. Grupların ikili kombinasyonları üzerinden Mann Whitney U testi uygulayarak yeterlik alt boyutları arasındaki farkın kayna ı incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda; ö retmenlerin psikolojik danı manların yeterli ine ili kin algıları 500 den az ile 1001-1500 ve 500 den az ile 1501-2000 ö renci sayısında anlamlı bir farklılık gösterirken 2000 ve yukarısındaki ö renci sayısında anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Korkmaz'ın (2010) ara tırmasında da elde edilen bulgulara göre sınıf rehber ö retmenlerinin okul psikolojik danışmanlarına ilişkin algısı “okuldaki öğrenci sayısına” göre farklılaşmaktadır. Veriler ışığında ortaya çıkan algı düzeyleri incelendiğinde; okullarındaki öğrenci sayısı 500-1000 ve öğrenci sayısı 1001 - 1500 arasında olan sınıf rehber öğretmenlerin psikolojik danışmanına ilişkin orta düzeyde bir algıya sahip olduğu söylenebilir. Fakat öğrenci sayısı 1501'in üzerinde olan okulların sınıf rehber öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanına ilişkin olumsuz bir algıya sahip olduğu belirlenmiştir.

Korkmaz'a göre sosyo demografik değişkenin alt gruplarının aldıkları toplam puan temel alınır ise okuldaki öğrenci sayısı arttıkça sınıf rehber öğretmenlerinin de okulun psikolojik danışmanına ilişkin algısı olumsuzlaşmaktadır. Bu beklenebilir bir durumdur. Çünkü okuldaki öğrenci sayısı arttıkça psikolojik danışmanın yükü ve sorumluluğu da artmaktadır. Okuldaki öğrenci sayısının artması ile psikolojik danışman bu sorumluluğu yerine getirmekte zorlanabilir. Dolayısıyla bu durum sınıf rehber öğretmenlerin psikolojik danışmana ilişkin algısını olumsuz etkileyebilir.

Ara tırmamızda elde edilen bulgulara göre okul psikolojik danışmanlarının yeterlik algısı okuldaki öğrenci sayısına göre alt boyutlarda farklılaşmıştır. Çıkan sonuçta göre öğrenci sayısı arttıkça okul psikolojik danışmanlarının yeterlik algısı düşmektedir. Bunun en belirgin örneği alt boyutlarda sadece psikolojik danışman boyutunda farkın görülmemesidir. Dolayısıyla psikolojik danışman alt boyutu ölçme ve değerlendirme, etik ve mesleki rehberlik ile oryantasyon ve izleme boyutuna göre bireysel bir çalışma alanı olduğu için bu alt boyuta fark görülmemiştir. Bu da bize öğrenci sayısı ile psikolojik danışmanların yeterlik algısının ters orantılı olduğu şeklinde bilgi vermektedir diyebiliriz.

6. Ara tırmada elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin psikolojik danışmanların yeterliliğine ilişkin algısı “Kıdem” değişkeninin alt grupları olan 1-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl ve 20-25 yıl arası kıdeme sahip olma durumlarına göre yeterlik alt boyutları açısından da farklılaşmıştır.

Benzer olarak Gülsoy da (2004) öğretmenlerin psikolojik danışmanlara yönelik tutumlarını ölçtüğü ara tırmasında öğretmenlerin hizmet sürelerine göre psikolojik

danı manların fonksiyonlarına yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Selen'in (2008) "liselerdeki psikolojik danışma ve rehberlik servislerinin algılanan etkililiğinin bazı değişkenlere göre incelenmesi" adlı çalışmasında liselerde çalışan öğretmenlerin PDR servisinin algılanan etkililiğine ilişkin puanlarının ortalamalarının kıdeme göre anlamlı düzeyde fark göstermediğini ortaya koymuştur.

Korkmaz'a (2010) göre algı ölçeğine cevaplayıcı olarak katılan sınıf rehber öğretmenlerin kıdemi bir değişken olarak ele alınmış olup söz konusu değişken 5 alt gruptan oluşmuştur. Alt gruplar 0-5. yıl, 6-10. yıl, 11-15. yıl, 16-20. yıl ve 21 yıl ile üzeri öğretmenlik görevini sürdürmekte oldukları ortadır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; sınıf rehber öğretmenlerinin okul psikolojik danışmanlarına ilişkin algısının kıdeme göre farklılaştığı belirlenmiştir.

Köroğlu'na (2006) göre ise farklı hizmet yıllarındaki psikolojik danışmanların duygusal zekâ düzeylerine ilişkin öğretmen algıları arasında farklılık bulunmuştur. 7-11 yıllık deneyime sahip psikolojik danışmanların duygusal zeka düzeyleri ile 2-6 yıl deneyime sahip olanlar ve 12 yıl ve daha fazla deneyime sahip olan psikolojik danışmanların duygusal zeka düzeylerini öğretmenler farklı algılamaktadır. Öğretmenler, 7-11 yıllık hizmet süresine sahip olanların duygusal zekâ düzeyleri diğerlerine oranla daha düşük olarak algılamaktadırlar.

Aksoy'a (2008) göre rehber öğretmenlerin psikolojik danışma ve rehberlik ilişkisinin öz yeterlik algılarının meslekteki deneyim süresine göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür. Deneyim süresiyle beraber ölçekten alınan toplam puan ortalaması da artı göstermektedir.

Açıklamalardan da anlaşıldığı gibi psikolojik danışmanların yeterlik algısının kıdeme göre değişip değişmediği ile ilgili farklı sonuçlar çıkmıştır. Bu durum deneyimli öğretmenlerin iyi gözlem yaptıklarına ve daha duyarlı davrandıklarına örnek olduğu gibi eğitim alanındaki gelişmeleri ve yenilikleri takip ederek kişisel gelişimine katkı sağlaması ama meslekte yeni olan bireylerin de iyi gözlem yapabileceği şeklinde düşünülebilir.

7. Ara tırmada elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin psikolojik danı manların yeterli ine ili kin algısı “Alan ile ilgili hizmet içi e itim alıp almadı ma” göre toplam puan ile e itsel ve mesleki rehberlik alt boyutunda farklılık gösterdi i di er yeterlik alt boyutlarında farklılık göstermedi i görülmü tür.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, ara tırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ula ılan genel sonuçlara ve önerilere yer verilmi tir. Öneriler, hem ara tırma bulguları, hem de ara tırmacının ara tırma sürecindeki deneyimlerine dayanılarak yapılmı tir. Elde edilen sonuçlar ve bu do rultuda sunulan öneriler hem psikolojik danı manların yeterlik algısı hem de ö retmenlerin psikolojik danı manların yeterli ine ili kin algısı çerçevesinde de erlendirilmi tir.

Psikolojik Danı manların Yeterli ine li kin Elde Edilen Sonuçlar

Psikolojik danı manların yeterlik algıları ile ilgili elde edilen bulgular ve ö retmenlerin psikolojik danı manların yeterli ine ili kin algıları ile ilgili elde edilen bulgular kar ıla tırılmı ve elde edilen sonuçlar a a ıda maddeler halinde verilmi tir.

1. Psikolojik danı manların yeterlik algısı ile ö retmenlerin psikolojik danı manların yeterli ine ili kin algısı “cinsiyete” göre de i memektedir.

2. Psikolojik danı manların yeterlik algısı ile ö retmenlerin psikolojik danı manların yeterli ine ili kin algısı “kıdeme” göre de i memektedir.

3. Psikolojik danı manların yeterlik algısı “mezun olunan bölüme” göre sadece psikolojik danı ma alt boyutunda fark bulunmu di er alt boyutlarda fark bulunmamı tir. Bu sonuca göre pdr veya psikoloji e itimi almı okul psikolojik danı manlarının yeterlik algısı psikolojik danı ma alt boyutuna göre fark ediliyorken di er alt boyutlarda fark edilmiyor. Mezun olunan bölüme göre ö retmenlerin psikolojik danı manların yeterli ine ili kin algısı ise tüm alt boyutlarda sınıf ö retmeni ve bran ö retmeni arasında fark bulunmu tur.

4. Psikolojik danı manların yeterlik algıları ile ö retmenlerin psikolojik danı manların yeterli ine ili kin algıları “ö renim düzeyine” göre lisans ve yüksek lisans de i kenleri açısından farklıla tı ı görülmü tür. Ula ılan bu sonuca göre tüm alt boyutlarda, lisans mezunu okul psikolojik danı manlar ile lisans mezunu ö retmenlerin

yeterlik algıları lisansüstü eğitim almı psikolojik danışman ve öğretmenlere göre yüksek çıkmı tır.

5. Psikolojik danışmanların yeterlik algısı “çalıılan kuruma” göre farklıla mamaktadır. Yani anaokulu, ilkö retim ya da lisede çalıımanın okul psikolojik danışmanlarının yeterlik algısını etkilemedi i buna kar ın öğretmenlerin psikolojik danışmanların yeterli ineline ilişkin algısı anaokulu ve ilkö retim ile ilkö retim ve lise arasında fark ediliyorken, anaokulu lise arasında fark edilmiyor.

6. Psikolojik danışmanların yeterlik algısı “ya amınızın büyük ço unlu unu geçirdi iniz yere” göre farklıla mamaktadır. Yani bir okul psikolojik danışmanının köy, kasaba, küçük ehir veya büyük ehirde büyümesi onun yeterlik algısını etkilemedi i sonucu ortaya çıkmı tır.

7. Psikolojik danışmanların yeterlik algısının “alanla ilgili hizmet içi eğitim alıp almama” de ikenine göre tüm alt boyutlarda farklıla tı ı görülmü tür. Bu sonuca göre hizmet içi eğitim alan psikolojik danışmanların yeterlik algıları almayan psikolojik danışmanlara göre yüksek çıkmı tır. Öğretmenlerin psikolojik danışmanların yeterli ineline ilişkin yeterlik algıları ise toplam puan ile e itsel ve mesleki rehberlik alt boyutunda fark bulunmu di er alt boyutlarda fark bulunmamı tır.

8. Ara tırmada elde edilen bulgulara göre okul psikolojik danışmanlarının yeterlik algısı “alanı isteyerek seçip seçmediklerine” göre farklılık göstermi tir. Ula ılan bu sonuca göre tüm alt boyutlarda, alanı isteyerek seçen psikolojik danışmanların yeterlik algıları isteyerek seçmeyen psikolojik danışmanlara göre yüksek çıkmı tır.

9. Ara tırmada elde edilen bulgulara göre psikolojik danışmanlarının yeterlik algıları “okuldaki öğrenci sayısına” göre alt boyutlarda farklıla tı ı görülmü tür. Ula ılan sonuca göre psikolojik danışmanların öğrenci sayısına göre yeterlik algıları sadece psikolojik danışman alt boyutunda farklılık göstermemi tir. Di er alt boyutlarda farklılık görülmü tür. Öğretmenlerin psikolojik danışmanların yeterli ineline ilişkin algıları ise 500 den az ile 1001-1500 ve 500 den az ile 1501-2000 öğrenci sayısında anlamlı bir farklılık gösterirken 2000 ve yukarısındaki öğrenci sayısında anlamlı bir farklılık göstermemi tir.

ÖNERİLER

Bu çalışmada elde edilen sonuçlar, psikolojik danışmanların yeterliklerinin değerlendirilmesine ilişkin bir takım önerilerde bulunmayı mümkün kılmaktadır. Bu önerileri şöyle sıralayabiliriz:

1. Psikolojik danışmanların yeterlik algısı mezun olunan bölüme göre sadece psikolojik danışmanlık boyutunda fark bulunmuştur diğer alt boyutlarda fark bulunmamıştır. Bu sonuç rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunları ile diğer bölümlerden mezun olup okullarda psikolojik danışmanlık yapan rehber öğretmenler arasındaki farkı ortaya koymaktadır. Dolayısıyla başka bölümden mezun olup ta psikolojik danışmanlık yapmanın kişilerin mesleki yeterliliğini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşıyor. Bu nedenle ilköğretim ya da lisede çalışacak psikolojik danışmanların alanda yetkin olmaları önerilebilir.

2. Öğretmenlerin psikolojik danışmanların yeterliliğine ilişkin algısı mezun olunan bölümdeki kenisi açısından sadece sınıf öğretmeni ve branş öğretmeni arasında fark bulunmuştur. Yani öğretmenlerin okul psikolojik danışmanlarının yeterliliğine ilişkin algısı anasınıfı ya da özel eğitim öğretmeni tarafından hiçbir alt boyutta fark edilmiyorken sınıf ve branş öğretmeni algısıyla fark ediliyor. Bu durum öğretmenlerin lisansta aldıkları derslerle alakalı bir durum olabilir. Yani anasınıfı ve özel eğitim öğretmenlerinin sınıf öğretmeni ve branş öğretmenine göre lisansta aldıkları dersler psikolojik danışmanların aldıkları derslere yakınlığı ile ilgili olabilir. Bu durum araştırma konusu olabilir.

3. Psikolojik danışmanların yeterlik algısının öğrenim düzeyine göre lisans ve yüksek lisans düzeyleri açısından yeterlik alt boyutlarında farklılık görülmüştür. Yani tüm alt boyutlarda lisans mezunu okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışmanlık yapmaya ilişkin yeterlik algıları lisansüstü eğitim almış okul psikolojik danışmanlarına göre anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Bu durum okul psikolojik danışmanlarının aldıkları eğitimle ters orantılıdır. Yani aldıkları eğitim arttıkça ya da alanda uzmanlaştıkça yeterlik algıları düştü müdür. Öğretmen algısında ulaşılan sonuç da

aynı paralelliktedir. Yani ö retmenlerin bilgi seviyeleri artıkça ve alanda uzmanla tıkça okul psikolojik danı manlarının yeterli ine ili kin algıları da dü mü tür. Hâlbuki beklenen tam tersi bir durumdur. O halde okul psikolojik danı manlarının lisansta aldıkları e itimin kalitesi ve yeterli i tartı ılabilir.

4. Psikolojik danı manların yeterlik algısı çalı ılan kuruma de i kenine göre farklıla mamaktadır. Fakat ö retmenlerin psikolojik danı manların yeterli ine ili kin algısı çalı ılan kurum de i kenine göre farklıla maktadır. Bu durum alt boyutlarda fark edilmemi tir. Yani ö retmenlerin okul psikolojik danı manlarının yeterli ine ili kin algısı anaokulu ve ilkö retimde çalı an ö retmenler arasında fark edilmemi fakat anaokulu ve lisede çalı an ö retmenler ile ilkö retim ve lisede çalı an ö retmenler arasında fark edilmemi tir. Dolayısıyla her ne kadar çalı ılan kurumun okul psikolojik danı manlarının yeterlik algısını etkileyen bir de i ken olması beklenmiyorsa bile ö retmenlerin okul psikolojik danı manlarının yeterli ine ili kin algısını etkileyen kurumların farklılı ı ara tırma konusu olabilir.

5. Psikolojik danı manların yeterlik algısının alanla ilgili hizmet içi e itim alıp almama de i kenine göre farklıla tı ı görülmü tür. Aynı paralellikte ö retmenlerin de okul psikolojik danı manlarının yeterli ine ili kin algısı hizmet içi e itim alıp almama durumuna göre farklılık gösterdi i görüldü. Yani okul psikolojik danı manlarının yeterli ine ili kin hizmet içi e itim alan psikolojik danı manlar ve ö retmenler hizmet içi e itim almayanlara göre yüksek bir algıya sahiptirler. Bu sunuca göre alanla ilgili hizmet içi e itim almanın gereklili i önerilebilir.

6. Ara tırmada elde edilen bulgulara göre psikolojik danı manların yeterlik algısı okuldaki ö renci sayısına göre alt boyutlarda farklıla mı tır. Çıkan sonuca göre ö renci sayısı artıkça okul psikolojik danı manlarının yeterlik algısı dü mektedir. Bunun en belirgin örne i alt boyutlarda sadece psikolojik danı ma boyutunda farkın görülmemesidir. Dolayısıyla psikolojik danı ma alt boyutu ölçme ve de erlendirme, e itsel ve mesleki rehberlik ile oryantasyon ve izleme boyutuna göre bireysel bir çalı ma alanı oldu u için bu alt boyuta fark görülmemi tir. Bu da bize ö renci sayısı ile psikolojik danı manların yeterlik algısının ters orantılı oldu u ekinde bilgi

vermektedir diyebiliriz. Bu algının olumluya dönümesi için okullardaki ö renci sayıları azaltılabilir ya da ö renci mevcudu fazla olan okullardaki psikolojik danışman sayısı norm kadro çerçevesinde artırılabilir.

7. Bu çalışmada elde edilen bulgular gerek okul psikolojik danışmanlarının gerekse öğretmen algısına göre okul psikolojik danışmanlarının yeterli şekilde değerlendirilmek istenmemiştir. Ancak, bu hizmetten yararlanan öğrencilerin görüşlerine yer verilmemiştir. Öğrencilerin rehberlik hizmetinden ne derece yararlandıkları üzerine yeni bir araştırma yürütülebilir. Böyle bir çalışmaya öğrencilerin de katılımı de katılarak daha net sonuçlar alınabilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. (2003). Etkili Öğrenme ve Öğretme. İzmir; Eğitim Dünyası Yayınları
- Aksoy, V. ve Diken, H. (2008). Rehber öğretmenlerin özel eğitimde psikolojik danışmanlık ve rehberlik becerilerinin öz yeterlik algıları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Alıç, M. (1993). “Eğitim örgütlerinde etkililik ve öğretime dönük liderlik” Eğitim Bilimleri 1. Ulusal Kongresi Bildiriler III M.E.B Bas. Ankara
- Al-Darmaki, F. (2005). “Counseling Self-Efficacy and its Relationship to Anxiety and Problem-Solving in United Arab Emirates” International Journal For The Advancement of Counseling,
- Atıcı, M., Özyürek, R. ve Çam, S. (2005). “Okul Danışmanlığı Uygulamalarının Yetkinlik Beklentisi Algıları ve Mesleki Benlik Saygısı Üzerindeki Etkilerinin Boylamsal Olarak İncelenmesi”, Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi, c.3, s. 24, ss. 7-23.
- Ayhan, B. (2004). Liselerde ve özel dershanelerde çalışan psikolojik danışmanların psikolojik danışmanlık ve rehberlik biriminin becerilerine ilişkin görev algılarının bazı değişkenler açısından karşılaştırılması. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, İzmir.
- Bakırcıoğlu, R. (2003). Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık. (6.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Balcı, A. (1989). Etkili Okul: Kuram, Uygulama ve Araştırma, Ankara. Yavuz Dağıtım.
- Balcı, A. (1995). Etkili Okul. Erek Ofset Matbaası, Ankara
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. American Psychologist. 32(2), 122–147.
- Bandura, A. (1986). Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall Inc.
- Bandura, A. (1989). Social Cognitive Theory. Annals of Child Development Six Theories of Child Development. 6. 1–60.
- Bandura, A. (1993). “Perceived self-efficacy in cognitive theory”, American Psychologist, 44, 9, 1175-1184.

- Barnes, K. (2004). Applying self-efficacy theory to counselor training and supervision: A comparison of two approaches. *Counselor Education ve Supervision*, 44, 56-69.
- Ba ören, M. (2005). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları Ve Ö retim Anabilim dalı “Çe itli De i kenlere Göre Rehber Ö retmenlerinin Tükenmi lik Düzeylerinin ncelenmesi” (Zonguldak li Örne i), Yüksek Lisans Tezi.
- Bıçak, A. (2006). Resmi İkö retim Okulu Rehber Ö retmenlerinin Görevlerini Gerçekle tirme Düzeyine li ki Bir Çalı ma. Yayınlanmamı Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Bilgiç, H. (2011). Rehber Ö retmenlerin (Psikolojik Danı manların) Öz Yeterlilikleri Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. Konya
- Bıkmaz, F. (2004). Sınıf ö retmenlerinin fen ö retiminde öz yeterlik inancı ölçe inin geçerlik ve güvenilirlik çalı ması. *Milli Eğitim Dergisi*. 161.
- Binba ıo lu, C. (1993). “Etkili Okul kavramı ve Buna Etki Eden Bazı Etkenler”. *Ça da Eğitim Dergisi*. Sayı:185. ubat
- Borders, L. D. and Durry, S. M. (1992). “ Comprehensive school counseling programs: a rewier for policymakers and practitioners” *Journal Of Counseling end Development* , 70, 487- 495
- Büyükgöze, Kavas, A., Güneri, O., ve Koydemir, S. (2007). Okul Psikolojik Danı manlarının Profesyonel Geli imi: Acemilikten Olgunla maya 140 Giden Zorlu Yol, Geli en Psikolojik Danı ma ve Rehberlik- Meslekle me Sürecindeki lerlemeler (s:139- 162). Ankara: Nobel Yayın Da ıtım.
- Cashwell, T. H. ve Dooley, K. (2001). The impact of supervision on counselor selfefficacy. *The Journal of Supervision in Psychotherapy and Mental Health*, 20(1),39–47.
- Corey, G. (2008). Psikolojik Danı ma, Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları (Çev: T. Ergene). (Birinci Baskı), Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Co gun, S. ve Ilgar, M. Z. (2004). Rehberlik ve psikolojik danı ma deneyimi çalı malarının adayların öz yeterlik algısına etkisi. *Bildiri XIII. Ulusal*

E itim Bilimleri Kurultayı'nda sunulmu tur, nönü Üniversitesi E itim Fakültesi, Malatya.

- Co kun M.K.; Ünal B. (2003) "Cultural Capital, Educational Attainment and Reproduction of Inequality: The Case of Turkey", ISA Research Committee on Social Stratifi cation and Mobility (RC28), Education and Social nequality, 22-24 August, New York University, New York.
- Çimen, M. (1988). Cinsiyet ve bazı sosyo-ekonomik de i kenlerin, lise ö rencilerinin mesleki ilgilerine etkisi. Yayınlanmamı yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Do an, S. (1991). Türkiye'de Psikolojik Danı ma ve Rehberlik Alanında Meslek Kimli inin Geli imi ve Bazı Sorunlar. Türk Psikolojik Danı ma ve Rehberlik Dergisi, cilt:2, sayı:7.
- Do an, S. (1999). Türkiye'de psikolojik danı ma ve rehberli in durumu ve gelece e ili kin yönelimler. V. Ulusal Psikolojik Danı ma ve Rehberlik Kongresi bildirim, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ekici, G. (2005). Biyoloji öz yeterlik ölçe inin geçerlik ve güvenilirli i. Hacettepe Üniversitesi E itim Fakültesi Dergisi, 29, 85-94.
- Elmacıo lu, T. (2009). Mutluluk Oyunu, s.17
- Ergün, (2009). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İ letme Yönetim Anabilim Dalı E itim Yönetimi Ve Denetemi Bilim Dalı İ kö retim Okulu 6-7-8.Sınıf Ö rencilerinin Mutlu Ö retmen Algıları (Be ikta Örne i) Yüksek Lisans Tezi.
- Gündüz, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2009). Okul Psikolojik Danı manlarında Mesleki Yetkinlik nancı. Mersin Üniversitesi E itim Fakültesi Dergisi, 5(1), 119-133.
- Güney, K. (2008). Mikro-Yansıtıcı Ö retim Yönteminin Ö retmen Adaylarının Sunu Performansı ve Yansıtıcı Dü ünmesine Etkisi. Elazı : Fırat Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamı Doktora Tezi).
- Gür, K. (2010). "Sınıf Rehber Ö retmenleri Ve Okul Psikolojik Danı manlarının Yönetmelikteki Rehberlik Hizmetleri le İgili Görevleri Kabul Durumlarının Bazı De i kenlere Göre ncelenmesi". Gazi Üniversitesi, E itim Bilimleri

- Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Gysbers, N. C. (2001). "School Guidance and Counseling in the 21st Century: Remember the Past into the Future", *Professional School Counseling*, 5 (2), 96-105.
- Johnson, Baker, Kopala, Kiselica ve Thompson (1989). Counseling self-efficacy and counseling competence in prepracticum training. *Counselor Educational and Supervision*, 28, 205-218
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kasatura, . (1998). *Okul Bağırsından Hayat Bağırsına Bağlıyı Yaratan ya da Engelleyen Etkenler*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kepçeoğlu, M. (1994). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. 8. b., Ankara: Özer Matbaası.
- Kepçeoğlu, M. (2001). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik* (3. Baskı) İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Korkmaz, Z. (2011). "Okul Psikolojik Danışmanları ile Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Birbirlerini Algılama Biçimleri" Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Anabilim Dalı, Van.
- Köklü, N. Bökeoğlu, Ç. ve Büyüköztürk, . (2008). *Sosyal Bilimler için istatistik*. (3. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık. (2008). *Sosyal Bilimler için istatistik*. (3. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Köknel, Ö. (1997). *İnsanı Anlamak*, s.7.
- Köroğlu, G. S. (2006). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı (Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı) "Sınıf Rehber öğretmenlerinin algılarına Göre Psikolojik Danışmanların duygusal Zekâ Düzeyleri" (Kırıkkale İl Örneği). Yüksek lisans Tezi. Ankara
- Kuzgun, Y. (2000). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma* (6. baskı) Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Larson, L.M. ve Daniels, J.A. (1998). Review of the counseling self-efficacy literature. *The Counseling Psychologist*, 26, 179–218.
- Lezotte L.W. (1991). *Correlates of Effective Schools The First and Secondary Generations*, Effective School Products. USA, Michigan, 1-16.

- Mangır, M. (1987). "E itimde Ö retim Rolü" Ça da E itim Dergisi. Sayı:119. ubat Sayısı
- M.E. B. (2001). "Tebli ler Dergisi", Ankara. Sayı: 2524,05. <http://yayim.meb.gov.tr>. Dergiler.
- Nazlı, S. (2007). Psikolojik Danı manların De i en Rollerini Algılayı ları. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10 (18), 1-17.
- Özgün, M. S. (2007). Okul psikolojik danı manlarının ki ilik özellikleri ile mesleki yetkinlik beklentileri arasındaki ili kinin incelenmesi. Yayınlanmamı Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Özgüven, .E. (2000). Ça da e itimde psikolojik danı ma ve rehberlik (2. Baskı). Ankara: PDREM Yayınları.
- Özdemir, S. (2000). E itimde Örgütsel Yenile me. Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Özyürek, R. (2007). "Psikolojik Danı ma E itiminin ve Okullardaki Psikolojik Danı ma ve Rehberlik Hizmetlerinin Niteli ini Yükseltmeye Yönelik Öneriler", F. Korkut-Owen, R. Özyürek & D. Owen (Editörler), Geli en Psikolojik Danı ma ve Rehberlik: Meslekle me Sürecindeki lerlemeler, Cilt:I (s:123 -138). Ankara: Nobel Yayın Da ıtım.
- Özgüven, .E. (2000). Ça da e itimde psikolojik danı ma ve rehberlik (2. Baskı). Ankara: PDREM Yayınları.
- Parcel, T.L; Dufur M.J. (2001). "Capital at Home and at School: Effects on Student Achievement". Social Forces. 79 (3). Mart.s.881-911
- Pajares, F. (2002). Gender and Perceived Self-Efficacy in Self-Regulated Learning. Theory into Practice, 41(2), 116-125.
- Pi kin, M. (1989). "Orta Dereceli Okullarda Görevli Yönetici Ö retmen Ve Danı manların ideal Ve Gerçek Danı manlık Görev Algıları". Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Sharpley. C. F. ve Ridgway I. R. (1993). An evaluation of the effectiveness of self-efficacy as a predictor of trainees' counseling skills performance. British Journal of Guidance and Counselling, 2(1), 73-81.
- Sears, S. J. (1993). "The changing scope of practice of the secondary school counselor", The School Counselor, 40, 384-389.

- Selen, N. (2008). "Liselerdeki Psikolojik Danı ma Ve Rehberlik Servislerinin Algılanan Etkilili inin Bazı De i kenlere Göre ncelenmesi". Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rehberlik Ve Psikolojik Danı manlık Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. zmir
- Sevim, S. A. ve Hamamcı Z. (1999). "Psikolojik danı manların mesleki doyumları ile mesleki yeterlilikleri arasındaki ili kinin incelenmesi", Türk Psikolojik Danı ma ve Rehberlik Dergisi, Cilt :2, Sayı : 12, 39-40.
- Seligman, M. E. P. (1975). Helplessness: On Depression, Development and Death. San Francisco: W.H. Freeman and Company.
- Smith, S. (1994). An Intervention For School-Related Behaviours Elementary Sschool Guidance and Counselling, Vol. 28, No. 3, New Jersey, s. 82-88.
- Sutton, J. M. ve Fall, M. (1995). The relationship of school climate factors to counselor self- efficacy. Journal of Counseling and Development, 73, 331-336.
- Senemo lu, N. (2005). Geli im Ö renme ve Ö retim. Ankara: Gazi Kitabevi.
- ahin, A. E. (2004). Ö retmen Yeterliklerinin Belirlenmesi. Bilim ve Aklın Aydınlanmasında Eğitim Dergisi, 5, 58.
- i man, M. (1994). Ö rgüt Kültürü (Eski ehir l Merkezindeki lkokullarda Bir Ara tırma). Eski ehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi.
- i man, M. (1996). Etkili Okul Yönetimi. Yayınlanmamı Ara tırma Raporu, Eski ehir.
- Tan, H.(1990). Okullarımızda psikolojik hizmetlerin neresindeyiz? Türk Psikolojik Danı ma ve Rehberlik Dergisi, 1,27-31.
- Tang, M., Addison, K.D., LaSure-Bryant, D., Norman, R., O'Connell, W. ve Stewart-Sicking, J.A. (2004). Factors that influence self-efficacy of counselling students: An exploratory study. Counselor Education & Supervision, 44 (1), 70-80.
- Tarhan, N. (2008). Duyguların Dili, s.104.
- Yalçın, . (2006). 21 Yüzyılda Psikolojik Danı man. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 39 (1), 117-133.
- Ye ilyaprak, B. (2003). Eğitimde Rehberlik Hizmetleri. Ankara: Nobel Yayın Da ıtım.
- Yesilyaprak, B. (2006). Eğitimde Rehberlik Hizmetleri, Nobel Yayınları, Ankara.

- Yi it, F. (2001). “Okul Psikolojik Danı manlarının Yetkinlik Beklentilerini Ölçmeye Yönelik Bir Ölçek Geli tirme Çalı ması”, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Yüksel, K. (2010). “Rehber Ö retmen Adaylarının Özel E itimde Psikolojik Danı ma Ve Rehberli e li kin Öz Yeterlik Algıları”. Anadolu Üniversitesi E itim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Eski ehir.
- Zigarelli, Micheal A. (1996). An Empirical Test of Conclusions From Effective Schools Journal of Educational Research, Vol. 90, No. 2, s. 103-111.

EKLER

Psikolojik Danışmanlar Kişisel Bilgi Formu

EK:1

Cinsiyetiniz:	☐ Kadın	☐ Erkek		
Yaşamınızın büyük çoğunluğunu geçirdiğiniz yer:	☐ Köy-Kasaba	☐ Küçük şehir	☐ Büyük şehir	
Alanı isteyerek mi tercih ettiniz?	☐ Evet	☐ Hayır		
Öğrenim düzeyiniz:	☐ Lisans	☐ Yüksek Lisans	☐ Doktora	
Hizmet yılınız:	(.....) yıl			
Mezun olduğunuz program:	☐ Psk.Dan. ve Reh.	☐ Psikoloji		
Okulunuzun öğrencisi sayısı:	☐ 500 den az	☐ 500-1000	☐ 1001-1500	☐ 1501- 2000
	☐ 2001-3000	☐ 3001- yukarı		
Çalıştığınız kurum:	☐ ilköğretim	☐ Lise		
Alanla ilgili hizmet içi eğitim aldınız mı?	☐ Aldım	☐ Almadım		

Psikolojik Danışmanlar Yeterlik Algısı Ölçeği
(PDYAÖ)

EK:2

Bu ölçek, Psikolojik Danışmanların mesleklerini yürütürken karşılaştıkları problemleri çözme noktasında kendilerini ne kadar yeterli gördüklerini ölçmek için hazırlanmıştır. Çalışma başına hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Ankete vereceğiniz samimi ve dürüst cevapların araştırmanın bilimsel niteliği açısından son derece önemlidir. Katkı ve yardımlarınız için teşekkür ederiz.

Ankette yer alan her ifadenin size ne derece uygun olup olmadığını beledi dereceleme ölçeği üzerinde belirtiniz. Bunun için uygun gördüğünüz rakamın altına X işareti koymanız yeterlidir.		Hiç uygun değil	Çok az uygun	Kısmen uygun	Oldukça uygun	Tamamen uygun
		1	2	3	4	5
1	Öğrencileri tanımaya yönelik ölçme araçlarını başarıyla uyguluyorum					
2	Öğrencilerin gelişim dönemlerine uygun rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerini gerektiği gibi yürütürüm					
3	Verimli ders çalışma teknikleri hakkında öğrencilere gerekli becerileri kazandıracak rehberlik faaliyetlerini başarıyla gerçekleştiririm					
4	Psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin etkililiğini görmek amacıyla gerekli izleme çalışmalarını yaparım					
5	Öğrencilere gerekli kişisel sosyal rehberlik hizmetlerini başarıyla veririm					
6	Okulda öğrencilere dönük oryantasyon programlarını başarıyla planlayabilirim					
7	Okul rehberlik programında yer alan hedefleri gerçekleştirmeye dönük rehberlik etkinliklerini başarıyla yürütürüm					
8	Kişilerarası iletişim sorunları olan öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirecek psikolojik danışmanlık ve rehberlik faaliyetlerini amaca uygun yürütürüm					
9	Okulda tehdit önlemeye yönelik gerekli rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerini gerektiği gibi yerine getiririm					
10	Öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda (eğitsel, mesleki ve kişisel sosyal yönden) güncel bilgileri öğrencilerle paylaşıyorum					
11	Sınav kaygısı yaşayan öğrencilere yardım etme konusunda gerekli rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerini başarıyla yaparım					
12	Öğrencilerin gelişim dönemleri problemlerini ailelerine dönük gerekli psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerini başarıyla yaparım					

13	Okulda ö rencilerin ya adı ı kriz durumlarına ba arıyla müdahale ederim					
14	Ö rencilerin her türlü karar verme problemlerine yardım etmeye dönük psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerini amaca uygun yürütürüm					
15	Psikolojik danı ma sürecinin gerektirdi i terapötik becerileri ba arıyla yerine getiririm					
16	Ö rencileri tanımaya dönük ölçme araçlarından elde edilen sonuçları do ru de erlendiririm					
17	Ö rencilerin gereksinimleri do rultusunda her türlü mü avirlik hizmetlerini yürütürüm					
18	Okul rehberlik programını ö rencilerin ve okulun ihtiyaçları do rultusunda hazırlarım					
19	Ö rencilerin geli im görevlerini ba arıyla yerine getirebilmelerine dönük psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerini do ru bir biçimde yürütürüm					
20	Ö rencilerin akademik ba arılarını artırmaya dönük rehberlik ve psikolojik danı ma faaliyetlerini ba arıyla yerine getiririm					
21	Davranı bozuklu u olan ö rencileri bütün yönleriyle sa lıklı geli imlerini destekleyecek psikolojik danı ma ve rehberlik faaliyetlerini ba arıyla veririm					
22	Okuldaki Psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerini yürütmede okul-çevre i birli ini gerekti i gibi sa larım					
23	Okula kar ı olumsuz duygular geli tiren ö rencilere yönelik gerekli rehberlik ve psikolojik danı ma hizmetlerini ba arıyla yürütürüm					
24	Ö rencilerin olumlu bir benlik algısına sahip olmaları için gerekli psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerini yerine getiririm					
25	Okulda saldırganlık davranı larını sergileyen ö rencilere yönelik gerekli psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerini ba arıyla yerine getiririm					
26	Ö rencilerin motivasyonlarını artırıcı psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerini ba arıyla sunarım					
27	Mesleki olgunluk kazanmaları noktasında ö rencilerin geli im süreçlerine uygun mesleki rehberlik hizmetlerini yürütürüm					
28	Okulda iddete maruz kalan ö rencilere dönük iyile tirici psikolojik danı ma ve rehberlik faaliyetlerini ba arıyla yerine getiririm					
29	Okulda ö rencilere dönük oryantasyon programlarını ba arıyla yürütürüm					
30	Ö rencilerin ya adı ı her türlü sorunun nedenlerini bulmaya dönük gerekli ara tırma faaliyetlerinde bulunurum					

Ö retmen Ki isel Bilgi Formu

EK:3

Cinsiyetiniz:	☐ Kadın	☐ Erkek		
Ö renim düzeyiniz:	☐ Lisans	☐ Yüksek Lisans		
Hizmet yılınız:	(.....) yıl			
Mezun oldu unuz program:	☐ Anasınıfı Ö rt.	☐ Sınıf Ö rt.	☐ Bran Ö rt.	☐ Özel E itim
Okulunuzun ö rencisi sayısı:	☐ 500 den az	☐ 500–1000	☐ 1001–1500	☐ 1501- 2000
	☐ 2001–3000	☐ 3001- yukarı		
Çalı tı ınız kurum:	☐ ilkö retim	☐ Lise		
Alanla ilgili hizmet içi e itim aldınız mı?	☐ Aldım	☐ Almadım		

**Ö retmenlerin Psikolojik Danı manların
Yeterli ine li kin Algısı Ölçe i
(ÖPYAÖ)**

EK:4

Bu ölçek, ö retmenlerin psikolojik danı manların yeterli ine li kin algısını ölçmek için hazırlanmıştır. Çalışma başına hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Ankete vereceğiniz samimi ve dürüst cevapların bilimsel niteliği açısından son derece önemlidir. Katkı ve yardımlarınız için teşekkür ederiz.

Ankette yer alan her ifadenin size ne derece uygun olup olmadığını be li dereceleme ölçe i üzerinde belirtiniz. Bunun için uygun gördüğünüz rakamın altına X i areti koymanız yeterlidir.		Hiç uygun de il	Çok az uygun	Kısmen uygun	Oldukça uygun	Tamamen uygun
Okul psikolojik danı manı;		1	2	3	4	5
1	Ö rencileri tanımaya yönelik ölçme araçlarını başarıyla uygular					
2	Ö rencilerin gelişim dönemlerine uygun rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini gerektiği gibi yürütür					
3	Verimli ders çalışma teknikleri hakkında öğrencilere gerekli becerileri kazandıracak rehberlik faaliyetlerini başarıyla gerçekleştirir					
4	Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin etkililiğini görmek amacıyla gerekli izleme çalışmalarını yapar					
5	Ö rencilere gerekli kişisel sosyal rehberlik hizmetlerini başarıyla verir					
6	Okulda öğrencilere dönük oryantasyon programlarını başarıyla planlayabilir					
7	Okul rehberlik programında yer alan hedefleri gerçekleştirmeye dönük rehberlik etkinliklerini başarıyla yürütür					
8	Kişilerarası iletişim sorunları olan öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirecek psikolojik danışma ve rehberlik faaliyetlerini amaca uygun yürütür					
9	Okulda tehdit önlemeye yönelik gerekli rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini gerektiği gibi yerine getirir					
10	Ö rencilerin ihtiyaçları doğrultusunda (eğitsel, mesleki ve kişisel sosyal yönden) güncel bilgileri öğrencilerle paylaşır					
11	Sınav kaygısı yaşayan öğrencilere yardım etme konusunda gerekli rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini başarıyla yapar					

12	Ö rencilerin geli im dönemleri problemlerini a malarına dönük gerekli psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerini ba aıyla yapar					
13	Okulda ö rencilerin ya adı ı kriz durumlarına ba aıyla müdahale eder					
14	Ö rencilerin her türlü karar verme problemlerine yardım etmeye dönük psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerini amaca uygun yürütür					
15	Psikolojik danı ma sürecinin gerektirdi i terapötik becerileri ba aıyla yerine getirir					
16	Ö rencileri tanımaya dönük ölçme araçlarından elde edilen sonuçları do ru de erlendirir					
17	Ö rencilerin gereksinimleri do rultusunda her türlü mü avirlik hizmetlerini yürütür					
18	Okul rehberlik programını ö rencilerin ve okulun ihtiyaçları do rultusunda hazırlar					
19	Ö rencilerin geli im görevlerini ba aıyla yerine getirebilmelerine dönük psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerini do ru bir biçimde yürütür					
20	Ö rencilerin akademik ba arılarını artırmaya dönük rehberlik ve psikolojik danı ma faaliyetlerini ba aıyla yerine getirir					
21	Davranı bozuklu u olan ö rencileri bütün yönleriyle sa lıklı geli imlerini destekleyecek psikolojik danı ma ve rehberlik faaliyetlerini ba aıyla verir					
22	Okuldaki Psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerini yürütmede okul-çevre i birli ini gerekti i gibi sa lar					
23	Okula kar ı olumsuz duygular geli tiren ö rencilere yönelik gerekli rehberlik ve psikolojik danı ma hizmetlerini ba aıyla yürütür					
24	Ö rencilerin olumlu bir benlik algısına sahip olmaları için gerekli psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerini yerine getirir					
25	Okulda saldırganlık davranı larını sergileyen ö rencilere yönelik gerekli psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerini ba aıyla yerine getirir					
26	Ö rencilerin motivasyonlarını artırıcı psikolojik danı ma ve rehberlik hizmetlerini ba aıyla sunar					
27	Mesleki olgunluk kazanmaları noktasında ö rencilerin geli im süreçlerine uygun mesleki rehberlik hizmetlerini yürütür					
28	Okulda iddete maruz kalan ö rencilere dönük iyile tirici psikolojik danı ma ve rehberlik faaliyetlerini ba aıyla yerine getirir					
29	Okulda ö rencilere dönük oryantasyon programlarını ba aıyla yürütür					
30	Ö rencilerin ya adı ı her türlü sorunun nedenlerini bulmaya dönük gerekli ara tırma faaliyetlerinde bulunur					